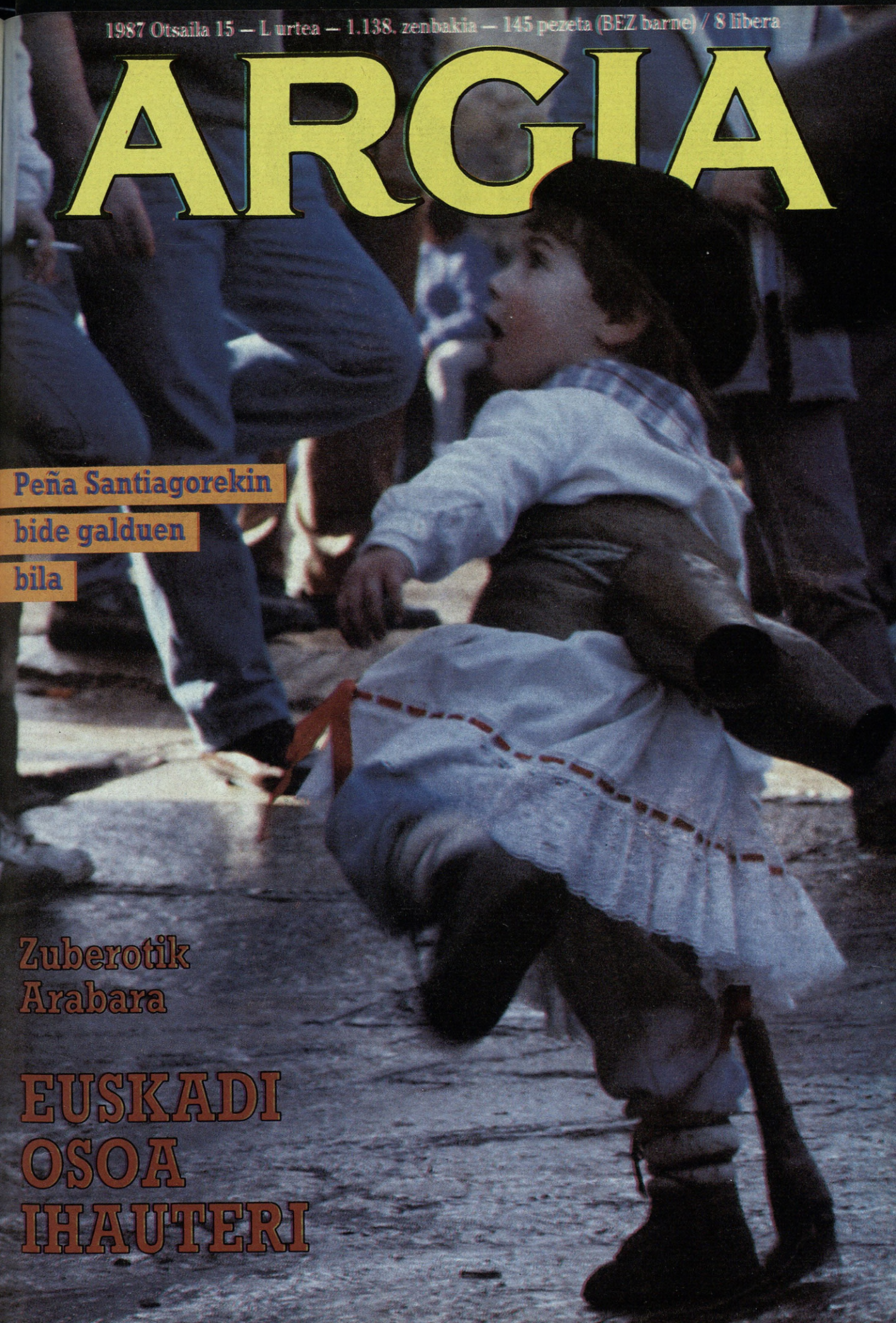

1987 Otsaila 15 — Lurtea — 1.138. zenbakia — 145 pezeta (BEZ barne) / 8 libera

ARGIA

A young girl with dark hair, wearing a white long-sleeved dress with a lace hem and dark boots, is running through a crowd of people. She is looking back over her shoulder with an open mouth, as if shouting or calling out. The background is slightly blurred, showing the legs and lower bodies of other people, suggesting a busy outdoor event or festival.

Peña Santiagorekin
bide galduen
bila

Zuberotik
Arabara

EUSKADI
OSO
IHAUTERI

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

EKO LASARTE

Loidi auzoa, z/g. Tel. 36 12 79
LASARTE

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

t.42 06 24

Azaleko argazkia: Rikardo Iriarte.

Politikari guztien begiak ekainean jarriak dauden bitartean, eta otsailaren 20an Garaikoetxea lehendakari izendatu daitekeen arren, gauzak ez daude inondik inora garbi. Ez sozialistak ausartu dira gobernu-formula zehatz bat bultzatzera eta ez Eusko Alkartasuna gobernu polemiko baten zutabe izatera. Tripartittoa joan da pikutara, eta horri buruzko kronika, ohi bezala, **14. orrialdean** kausituko duzu.

Ihauteriei buruzko dossier txo bat eskaintzen dugu aste honetan. Izan ere, ihauteriak bazter guztietara iritsi berri dira, eta gaia pil-pilean dago. Aintzineko ihauteriak, mitologia mailakoak, Zuberoako maskaradak, Lantzekoak, Zubieta eta Iturengo ttuntturroak, Kaskarots-en martxa, Behe Nafarroako zaldiko-taldeak eta dantza eta joku batzu dira. Egunotan ari zaizkigu batetik bestera pizten eta itxiltzen. Ospakizunak aurrera doaz. **32. orrialdean.**

1.138. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

13.— Ttanttaka. **E. Galar.**

14.— Ekainean daude jarriak politikari guztien begiak. **I. Zubiondo.**

16.— Preso politiko euskaldunak elkarrekin egoteko eskubiderik gabe. **I.Z.**

NAZIOARTEKOA

18.— «El Salvadorren 40%eko langabezia dugu». **I. Goitioltza.**

20.— «El Salvadorreko borroka bada kulturala ere bai». **Tx. Andueza.**

ERREPORTAIK

22.— Talazoterapia: etorkizun ekonomikoa. **Ixabel.**

24.— Sestaoko patruilak lapur txikiak aurka. **L. Mintegi.**

27.— Aste honetan elkarriketa: Luis Pedro Peña Santiago. **M. Mendizabal.**

32.— Ihauteriak bazter guztietara iritsi dira. **A. Pelaio.**

34.— Muskildiarren maskaradak: odol zaharra mintzaira gaztez. **A. Pelaio.**

KULTURA

37.— Kultur ataria. **Sabin.**

38.— Lau antzerki obra berri Iparraldean. **J.L.**

40.— Maiatz-12ri buruz Luzienekin. **P.U.**

41.— Patxi Perurena, lirikaren zidoretatik. **J.A.**

42.— Aurren Euskal Herri osoan Euskal Kantu Txapelketa. **J.-P. Irigoyen.**

43.— Hernandorena omendu zen Saran. **Zaldubi.**

ETA BESTE

45.— Bidasoa, euskal eskubaloiren heldutasun ispilua. **G. Arrese.**

47.— Bertsoak: Desafioa Leinz balarako beteranoen aldetik.

48.— Denborapasak.

50.— Azkena: **Korkotsa.**

Agian aste honetako elkarriketatu nagusia edozein bide-zigorretan aurkituko zenuen. Bere ustez, Luis Pedro Peña Santiagoren ustez, paisaia erabat aldatu zaigu denbora gutxian. Mendian ibiltari alaitua da benetan donostiar hau. Etxean ikusiko zenituen bere artikulua bestela. Ba liteke zure etxeko kalendario batean egotea bere argazkia. «Gor-bea» liburua iragartzen duen kalendario dotorean. Ez ditu alperrik 30 liburu argitaratu eman gizon honek. Elkarriketa luzea bezain mamiatsua aurkituko duzu **27. orrialdean.**

Bizi-bizian dabilta Iparraldean antzerki talde gehienak: apiril-maiatzean lau obra berri estreinatuko dira, giroa aspaldiko biziena delarik. Mugimendu guzti horren berri kultur sailean, zehatz-mehatz **38. orrialdean**, bereziki hilaren lehenean, Heleta nafar herrian, Iparraldeko EATBk burutuko Biltzar Nagusiaz. Bertan izan ziren gaurregun Ipar Euskal Herrian ari diren sei-zazpi taldeen partaideak beren projektuen berri ematen.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gasteizen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantz Iriondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Irizarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Eloze, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoa, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoa, Koldo Izagirre, Kaki, Asun Larrafiaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfonsito Martinez, F.J. Mendi-guren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, J.L. Alvarez 'Txillardegia', Mikel Ubillos, Urederra.

Marraskilariak: Joxemi, Julio.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe, Mari Ostolaza.

Administratzailea: Jon Barandiaran, Agus Barandi.

Ardua teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behe. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 145 pezeta / 7 libe-ra (BEZ barne).

1987. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	5.300 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	360 libera.
Estatu Espainola.....	5.300 pezeta.
Beste atzerriak.....	7.200 pezeta.
Airez.....	11.000 pezeta.

OTSAILA 15 OTSAILA 21

otsailaren 21ean
ilbera

mareak: (otsailaren 15ean)
gora: 06.19 eta 18.38
behera: 12.28 eta 00.36

eguzkia: (otsailaren 15ean)
irten: 07.07
sartu: 17.51

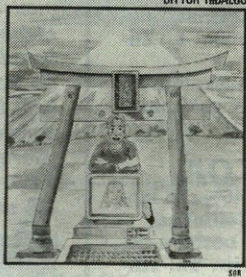
(ordulariaren ordutan)

LIBURUAK

Mikel Mendizabal

OEren bila

BITTOR HIDALGO

Titulua: OEren bila
Engilea: Bittor Hidalgo
Argitaletxea: Elkar, Sor
saila

Ezaugarriak: 130 orrialde,
420 peztza.

Hamaika, hamahiru urte-
tako haurrentzat argitaratu
du Elkar-ek bere azken libu-
rua, berriz ere gaztetxoek
literatura indartu nahirik.

Bertan, «Fran» dugu pro-
tagonista, hamalau urtetako
gaztea, eta mundu nahiko
arrunta batean sarturik da-
goena: Eskola, gurasoekin
harremanak, jokuak...

Gauzak aldatu egiten dira
ordea, behin batean bere
konputagailuarekin jolasten
ari dela eta, Japoniako per-
sonai batekin komunika-
tzen da laister adiskidetasun
bikaina eginez neska miste-
riotsu harekin. Honek bere
xehetasunaketa erretrato
eta guzti bidaltzen dio kon-
putagailuaren bidez; ez da
esan behar, Fran segidan
maite minduko dela, pertso-
nalki ezagutzen ez duen
neska horretaz.

Gauzak horrela doazela,
Fran eta Joseba bere lengu-
sua, OEren bila joatea era-
bakitzen dute Japoniako lu-
rralde bitxietara.

Bittor Hidalgo 1956an Or-
dizian jaio zen. Azken urte
hauetan Donostian finkatu
ba da, hamahiru urte dara-
mazki atzerrian.

Titulua: 1280 arima
Engilea: Jim Thompson
Argitaletxea: Elkar
Ezaugarriak: 255 orrialde,
500 ptza.

Gizarte amerikarraren li-
zunkeri eta bortezkaria
azaltzen digu «1280 arima»
liburuak. XX. mende hasie-
ran, Ipar Ameriketako herri
nahiko ttipi batean hamaika
abentura ezberdin agertzen
zaizkigu, herriaren oinarria
bertako sheriffa delarik. Ho-
nek bere grinak bete na-
hian, bere emazteaz gain
herriko zenbait neska gaz-
teekin ibiltzen da bere agin-
te erabatekoarekin meha-
txatuz. Hortaz aparte, herri-
ko gazteen aurkako jipoiak
ez dira falta edota negozian-
te zikin batekin dituen diru
kontua, beltzekin arazo la-
rriak, urdangekin dituzten
bezala eta abar.

Azken finean, tira, gaur-
ko telefilme ameriketan
ikusten diren hainbeste eta
hainbeste tako historioak.
Liburu honetan ordea, kate-
gori askoz gehiagorekin
kontaktuta agertzen zaigu,
eta batez ere idazle bikain
baten lumatik aterata.

Jim Thompson Oklaho-
mako indiar erreserba ba-
ten jaio zen. Idazle bikaina
ba zen, komunistatzat lepo-
ratu zuten eta bere lanak
oso aprezio eta babes gutxi
izan zituzten. Bere arrakas-
ta falta ikusiz, azkenean
«1280 arima» liburuak idatzi
zuen falta zitzaion ospea bi-
latuz. Bere bizitza konflikti-
boaren puntu asko ilun ba-
daude, orokorki ez zaio
ukutzen bere lanen kalita-
tea, Estatu Batuetan Euro-
pan baino ospetsuago iza-
nik.

1280
ARIMA
Jim Thompson

ELKAR

Txurio Txoria

Titulua: Txurio Txoria
Engilea: Eusebio Erkiaga
Argitaletxea: Sutondoa
Ezaugarriak: 185 orrialde

Eusebio Erkiaga idazle
ezaguna dugu Bizkaia-ko li-
teraturaren esparruan. As-
paldian hasi zen idazlanetan
eta harrezkero gehiago edo
gutxiago idazten jarraitu du
bai aldizkarietan bai beste
erabateko lana eginez: oler-
kiak, antzerkia, nobela, eta
abar.

«Txurio txoria»ri buruz,
autobiografia dela esan de-
zakegu. Melkik, pertsonai
nagusiak, bere bizitzaren
zati bat kontatzen du, Txu-
lioaren agindupean lan egi-
ten duen taldean sartuta da-
goen aroa hain zuzen. Tal-
de horren lana, ordea, oso
berezia da: lapurretak, mi-
sio bereziak eta abar... ho-
rregaitik ekingiza nagusitzen
da nobela osoan.

Edizio honen ardura, tex-
tuak aukeratu, sarrera la-
nak prestatu eta abar La-
bayburu Ikastegiko Hizkun-
tza Arloak egin du, Bizkaia-
ko Aurrezki Kutxaren la-
guntzaz.

Autorearen obra errespe-
tatu nahirik, liburuak bizkaie-
raz idatzi da, hala eta guzti
Euskal Herri osora zabaltzeko
nahirik, ortografia batuz
egin dute. Nahasketa arrar-
oa ikus dezakezuenez.

Aldizkariaren izena: Elhuyar

Ezaugarriak: hilabeteroko aldizkaria, 7. zenbakia, 425 peza.

Interesantea baino, beharrezkoa beti zientzi esparruan ematen diren berrien ezagupenak. Hamalau artikulu ezberdin eskeintzen badira hilabete honetan, badira beti bezala batzuk bereziki interesgarriak direnak. Adibidez teknologiarren istripuak aztertzean, bertan kontuan izan behar diren oinarriak aztertzen dituzte: diseinua, fabrikazioa eta erabilpena. 1986. urtea, istripu famatuaren urtea izan dela eta, Txernobil, Challenger... alarma gorria piztu da mundu guztian zehar gai garrantzizko honetan.

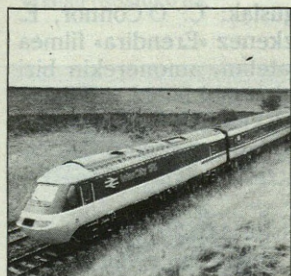
Artsenikoa aztertzen digu ere aldizkariak. Abere guztiak daramaten sustantzi misterioso hori, duela zenbait mendetatik honak, gizonak artifizialki erabiltzen duela, droga fisiko edo siki-kiko moduan.

Ipar ameriketako zuhaitz zahar eta bitxi batzuen azterketa ez da falta; hauen adina lau eta bost mila urtetan kokatzen bait da. Pinu hauen zura erdi hilda gertatzen bada, giroaren lehortasunak ez du usteltzen uzten, mendeetan zehar mantenduz.

Entrebista ere ez zaie falta, Usurbilko mikologi taldeko Daniel Palacios kidearekin, elkar-hizketa luzea izanik.

Baina utzi ditzagun komentarioak eta ikus ditzagun azken zenbaki honen artikuluak:

Gupidaz emandako artsenikoa.

Musika ez da artea soilik, matematikoki ere azter liteke.

Historiaren lekuko diren zuhaitzak.

Sumendiak eta klima.

Skiatzea gero eta errazagoa.

IZADI: elkarte naturzale usurbildarra.

«Principia»k 300 urte (I): Isaac Newton, Principia-ren egile.

Burdinbideetako trafikoa europearra gorantz doa.

Teknologiaren akatsak eta istripuak.

Japonia software-krisiaren aurrean.

Zurezko etxeak Siberian.

Argia eta koloreak.

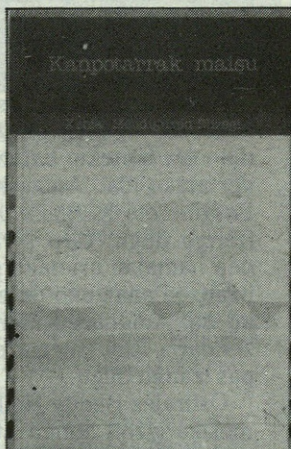
Untzigintzaren historia IX: baporeen hedapena.

Grabitazio kuantitatiboa.

Teoria supergrabitarioak.

ASTE HONETAN NABARMEN

Azkenean, badatoz antzerki idazleak!

Titulua: Kultur ministrariak ez digu errukirik / Kanpotarrak maisu

Egilea: Xabier Mendiguren Elizegi.

Argialetxea: Susa

Ezaugarriak: 2 antzerki, 110 orrialde, 500 pta.

Arrea benetan Xabier Mendigurenen antzerki obra. Arrea, parre egiteko astia, hasieratik bukaerareino dugulako.

Kultur ministroa aukeratu duten politikoak, pozik eta indarrez hartu du bere kargu berria; bere aurkezte egunean gizon zuri honen nortasuna garbi agertzen zaigu, hots, agintea besterik bilatzen ez duen batena. Ez dio ordea, gehiegi iraunduko energia honek, kultur arloko errepresentatzaile ezberdinak etorriko bait zaizkio denak gauza berdinen eske: diruaren babes. Pintoreak, idazleak, zinegileak, musikoak, punkiak etabar. Denak itxura onez badoaz kultura, artea, lana... bultzatu nahian, laister azalduko zaie bere zurikeria.

Autoreak pertsonaia mota ezberdinak azaltzen ditu, batzuk gogor eta zuzenak, punkiak bezala, besteak berriz soka-tira luzea eramaten dutenak beren helburua lortzeko.

Entretenigarria bada antzerkia bere akatsik handiena errepetizioan datza behar bada; pertsonaia ezberdinak aurkeztean errepetitiboa izan ahal da zenbait alditan.

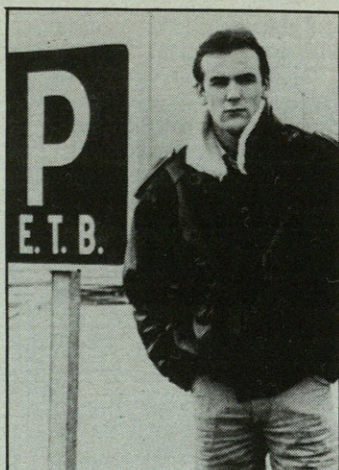
«Kanpotarrak maisu» du gu liburu bikoitz honen beste antzerki obra. Bertan herri imaginario bateko arazoa azaltzen zaigu. Walinbania hirira, dragoi arrotza iritsi da, bertan ekoizten diren loreak jan eta zanpatzeko. Bertako erregea deseperaturik, Ingalaterran dagoen mago batera jotzea erabakitzen du, «sinbolo» arrotz hori gaintzeko. Benetazko arazoak etorriko dira, Merlin magoa, herri horretan izan dezakeen aginteaz konturatzen denean.

Antzerki nahiko entretenigarria, bere hizkerarekin nahiko harritzen gaituena, alde batez erabiltzen dituen aditz sintetikoengatik eta bestalde, nahiko espresio kopuru handia duelako.

Lan honek iparraldeko EATBk antolatutako 1985eko «Telesforo Monzon» antzerki saria irabazi zuen, Pantxoa Etxegoin eta Daniel Landartek idatzitako «Gazteluko mutxurdirak» obrarekin batera.

**Joseba Agirretxea,
gazte saio
modernoak bultzatu
nahiean**

«Gaztexpress» gaur eguneko saio hurbila

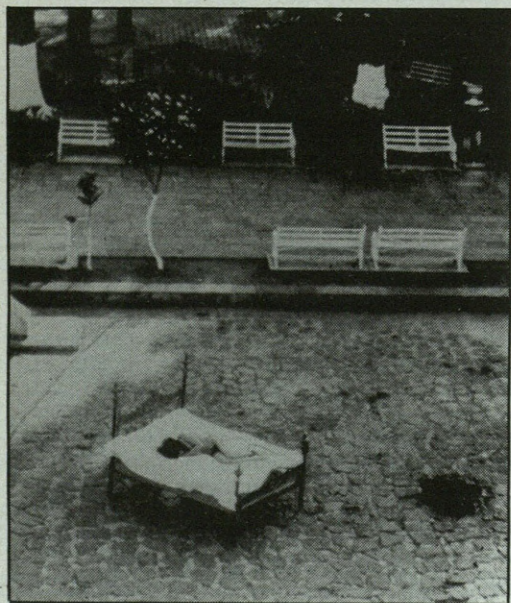
Oraingo honetan, gazteak ditugu mintzagai eta horretarako «Gaztexpress» saioaz arduratzen den Joseba Agirretxearekin aritu gara. Gazteen saioak berritze baten beharra sumatzen du Josebak.

«Gaur daukagun «Gaztexpress» saio hau, lehen «Gaztetandik» izandakotik dator, modenoagoa eta hurbilagoa izan nahian. Institutuko gazteari zuzentzen gataizkio, hau da, gure helburua gazteria osotasun batetan hartzea litzateke baina denak gureganatzea utopikoa litzatekeenez, gazte normalarentzat egina dago

saioa.»

«Gaztexpress»-en definizioa egitekotan, Josebaren hitzok dira adierazgarri, «saio hurbila, lagunarteko giroa biziz, harremak sortarazi nahi duena, debateak sortu eta eskutitzak idatziz, eta batez ere, ikutu-ezinen mitoa hautsi nahi duen programa, hots, jende normalez eginiko saioa dela erakutsiz.

Saio honen arduradunaren xede garrantzitsuenetako bat irudi bat haustea da. Aste batetako saioak ez du zerikusirik beste edozein astetakoarekin, nahiz eta forma aldetik linea bat jarraitu.

**Erendira
gazteak
amonaren
mendekua
jasan
beharko
du
asteaz-
kenez.**

Kirolak, behar duten lekuan

Saski-baloia izango dugu aste honetan pertsonai nagusia. Dirudienez, NBA saski-baloi partiduak merke erosten omen dira eta aste honetan bertan, bi izango ditugu ikusgai.

Halere, aitortu behar da honelako partiduak ikus-teak zaletasuna pizten duela baina bertako taldeek ikusiz gero, zaletasuna eta identifikazioa ere lor daiteke. Bestalde, gaur egun euskal taldeek jasaten duten egoera sendotzeko, kamaren laguntza behar dutela deritzogu. Eskertzekoa, benetan, ETBk larunbatez «La Casilla»tik eskeiniko digun saski-baloia partidua, bertan Caja Bilbao eta Juventut arteko lehia ikusteko aukera izango bait dugu.

Igandez ere, Euskadiko Kros Txapelketa Irundik zuzenean eskeiniko zaigu. Hemen egiten diren kirolek moeta honetako laguntza jasoz gero, laister asko jarraitzaile ugari izango dute.

Beraz, ETB ematen ari den laguntza hau oso eskertzekoa da. Orain, kirolzaleok behar duguna, beste kirol moetak ere, nolabaiteko laguntza izatea da, ez bait da nahikoa modan dauden kirolak potentziaztea, komenigarria litzatekeena, ETBn, kirolak merezi duen garrantzia edukitzea.

aste honetako LUZEMETRAIA

Azkenean estreinu bat!!

Lapurretak eta saltsa gutxiko luzemetraiak oraingo honetan.

Lehena, Igandez, «Thunderbolt eta Lightfoot». Lapurretak batetan lortutako sari baten istorio kaxkarra. Antzesle nagusi gisa, Clint Eastwood gogorra izango dugu eta kideztat Jeff Bridges, George Kennedy eta G. Lewis.

Asteartez, Ivan Passer-ek zuzenduriko «Legeza-leak». Bi lagunek polizia talde paralelo bat osatuko dute eta honekin batera ezbeharrak eta hondamendia gertatuko da. Antzesle nagusiak: C. O'Connor, E. Borge eta K. Black. Asteazkenez «Erendira» filmea izango dugu. Giro arraro batetan, amonerekin bizi den hamalau urtetako gazteak, egun batez, kandelak itzaltzea ahaztuko du eta etxe kiskali batetan esnatuko da. Amonaren mendekua jasan beharko du. Zuzendaria Ruy Guerra eta antzesle nagusia Irene Pápas izango dugu.

Ostiralez Buddy Hollyren istorioa. 20 urtez hil zen musika gizon honen istorioa kontatuko zaigu. Estatu espainolean, oraindik, eskeini ez den filmea dugu honako hau. Eta bukatzeko, Larunbatez, «Ames andrea-ren aurkako errebuta». Legegizon eta fiskalen arteko borrokak izango dira ikusgai. Luzemetraia zahar honen zuzendaria W. E. Seiter dugu eta aipatzekoa 1936. urtean eskeini zela.

musika

□Otsailaren 14an Donostiako Anoeta Polikiroldegian **The Damned** izeneko taldeak kontzertu bat eskainiko du.

□Otsailaren 15ean berriz, **Girlschool** neska taldeak rock gogorra entzuteko aukera eskainiko du Lakuntzako Ilargi dantzalekuan. Otsailaren 20an talde berak beste kantaldi bat eskainiko du.

□Otsailaren 21ean Iruñeko Anaitasuna Polikiroldegian **Tijuana in Blue** taldeak kontzertu bat eskainiko du.

arte

■Donostiako Etxeberria erakustaretoan (Zubieta kaleko 20. zenb.) Alfredo Salazar, P. Baroja, Zubiaurre, A. Galiano, G. de Maeztu, A. Larroque, Salis, M. Losada, Martiarena, A. Garabilla, P. Uranga.

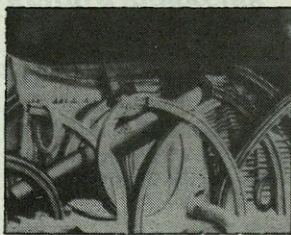
■Bilbo Zaharreko gaztearen otsailan zehar Antinuklear mugimenduaren inguruko argazki eta txartel erakusketa bat ikusteko aukera dago. Azken hamar urte hauetako dagoz- kien argazkiak eta txar- telak dira.

■Eduardo Momeñe argazkilariaren lanak ikusi ahaliko dira otsailaren 23a bitartean Elgoibarko Ongarri argazki elakrteak eratuta- ko erakusketa batean. Elgoibarko kultur etxean ospatuko da.

Zirriborroak Bilbon

Bilboko Arte Ederren Museoa zenbait irudigileren lan- en zirriborroak ikusteko aukera dago otsaila bukarera bitarterarte. Besteak beste, Tony Cragg, John Davies, Barry Flanagan, Nigel Hall, Michael Kenny, John Maine, David Nash, Carl Plackman, Michael Sandle, William Tucker Shelagh Wakely.

□Donostiako Aurrezki Kutxa Probintzialaren aretoa (Garibai kaleko 20-22. zenbakian) Jose Mari Telleriaren pinturak.

□Bilboko Aurrezki Kutxa (Elkano 22) otsailaren 17a arte Bilboko Ihauterietako txartel erakusketa.

□Bilboko Aurrezki Kutxaren aretoa (Gran Via 30) beste erakusketa bat, Dario Urzai pintorearen lanak biltzen dituena, hain zuzen ere. Otsailaren 19tik martxoaren 15era biatrtan.

ASTE HONETAKO FILMA

Amets amerikanoa

Gora behera dexenteko zuzendaria dugu Francis Ford Coppola. Filme, nolabait kritiko samar baten ondoren, diru aldetik frakaso handi samarra izan den baten ondoren, "enkarguzko" superproduzioak egitera dedikatzen zaiguna dugu.

Horrelako zerbait esan du oraingo "Peggy Sue, se caso" filme honi buruz ere.

Aitortu beharra dago teknikoki obra oso eder bat egin duela: argiaren erabilera, eszenen kateaketa, aktoreen lana... Baina bereziki aipagarriena dena zera da, erakutsi duen maisutasuna gauzarik topikoenekin amerikano mediao pantailan isladaturik agertzeko.

Historia bera, Peggy Sue-ren historia, edozein pop-kanta batetan ager daitekeen neska-ren, baby-aren edo "chica"ren istorioa da, bere mutilarekin eta rolo guztiarekin.

Gaztetan ilusio batzuk izan eta "bizitzak" eskaintzen dituen posibilitateetan "integratu" diren amerikanoen historia eskaintzen du. Belaunaldi ezberdinak erreflejatuz gainera: aiton-amonak, gurasoak, Peggy-Charlie, seme-alabak. Irudiek ere amerikanoen ametsa erakusten dute beti ere: etxe-txikitxo-unifamiliarra, lana, telebista eta familia.

Gauza da gidoiaren planteamenduekin egitea zeukala beste zerbait, eta Peggy Sue-k "se caso" egin beharrean beste zerbait egin, horretarako aukera izan duelarik (filmean behintzat). Azkenean egiten duena lehen egindako gauza bera da. Ez da ausartzen aldatzera. Eta hori saritu egiten da azkenean. Dibortzioaren usainean hasten bada filmea errekonzilazioan amaitzen da. Amerikanoa hasieratik bukaerara.

Eta amerikanoek egiten dakiten bezala, guri txorakeriak iruditu izan zaizkigun gauzekin eta gero eta arruntago bilakatzen ari zaizkigunekin, egiten dute negar nahiz parre pertsonaiek. Lotsa pasatzen dute, konplejoak dauzkate, gizenak dira... pertsonaiekin sakondu beharrik izan gabe sentimenduak erreflejatzen dira beti. Horixe da amerikanoen truko: erreflexioaren ordea sentimenduaren lilura eskaintzea.

Martin Goikoetxea

□"Peggy Sue se caso". Francis Ford Coppola. Kathleen Turner, Nicholas Cage, Barry Miller, Kevin J. O'Connor.

27. Belaunaldiko musika Iruñean

Iruñeako Zitudelap «La musica en la Generacion del 27» izenpean erakusketa bat antolatu da. Erakusketa honetan 214 panel, 56 bitrina, eskutitzak, partiturak, karikaturak, etab. bildu dira. Erakusketa hau Lorcarri eskainitako omenaldi bat bezala eratu omen dute, beti ere gai nagusia garai hartako musika izango delarik. Laorca berek ere musikarako zaletasuna zuenez gero, erakusketa honetan bere inguruan mugitu ziren musikoen lanak bildu nahi izan dituzte. Arratsaldeko 6,30etatik 8,30etara eta jaiegunetan eguerdiko 12,30etatik arratsaldeko ordubiak arte.

antzerkia

■ Otsailan zeharreko aste bukaeretan Beskoitzen Lapurdiko Ihauteriak ikusteko aukera dago. Informazio gehiagorik nahi izan gero dei ezazue 315924 telefonora Koldorengatik galdezka.

Dagoll Dagon Arriagan

Otsailaren 12tik martxoaren 1a biartean Dagoll Dagon talde kataluniarrak obra berri bat aurkeztuko du Bilboko Arriaga antzokian. Antzeslan honetan bertako hogeitabat musikok hartuko dute parte, musikak garrantziri handia bait du lan honetan.

Eskolarteko Antzerki Erakusketa

Deba Beheko Eskolarteko Antzerki Erakusketa bukatzean dago, hile honen 22 eta 23an azken bi emanaldia ospatuko bait dira. Egun hauetan Teatre Arca antzerki talde kataluniarrak «Marco y Polo o viceversa» izeneko lana antzestuko du eta 23an ere Eibarko Unibertsitate Laboraleko Narruzko Zezen antzerki taldeak Jardiel Poncelare «Un marido de ida y vuelta» izeneko.

Tolosako zine kluba

otsaila

20 Ostiral honetan, Maurice Pialat zinegilearen «Loulou» filma eskainiko digute Tolosakoek. Iparragirre zinemari, gaueko 10,30tan izango da proiektzioa.

Filma honek amodiozko istori klasiko bat badirudi ere, ez da halarik. Filma hau alde batetik, bikolearen desamorioaren istorioa da eta bestetik, hiri handietako klase baztertuaren dokumentu etnografikoa. Filma honetako gorabeherak nolabait ikuslegoaren gehiengoa ukitzen dute.

Goierriko zine kluba

otsaila

21 Goierriko zine klubak berriz, «Papá está en viaje de negocios» eskainiko digu, larunbatean. Emir Kusturica zinegilearekin egon gura duenak Ordizian herri antzokira bihoa, arratsaldeko 4,30tan.

Lan honetan azken urteetako Yugoslaviar zinemaren indarrez eta erreialismoaz jabetzen gara. Ekin-tza 1950. urteakadan kokatzen da, egoera historiko zehatz batetan: Titoren antiestalinismoaren garaian. Sei urtetako mutiko baten ikuspegitik familia baten istorioa azaltzen zaigu, aita Stalinez txiste bat kontatzeagatik lan behartuak egitera bidaltzen bait dute.

Mutrikuko zine kluba

otsaila

20 Ostiralean ere, Mutri-kun, «La ley de la calle» Francis Coppolarena. Ederrena zinemari, gaueko 10etan.

Filma honetan garai batetako kuadrilen arteko borroka pasak direla ikusten dugu, auzoetan droga sartu zen, egoera piskanaka piskanaka aldatzen joan da eta kuadrilak ez dira hiruregeigarren hamarkadakoak bezalakoak. Hala ere, kuadrila batzuk bizirik dira eta hauen artean aspaldiko sentimendu horiek berpizten dira kaleko borroka eta kodigo osoa berraurkituz. Kuadrila hauetako partaide batek anai zahar bat mitifikaturik du erabat eta berak eginikoak gainendu nahiko ditu bere kuadrilako burua bihurtzen delarik.

Algortan

otsaila

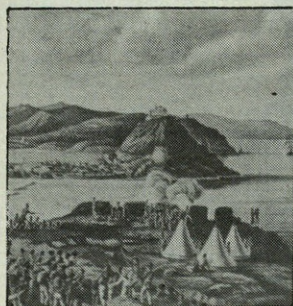
16 Algortako zine klub taldeak otsailaren 16 eta 17an «La luz del fin del mundo» izeneko filmaren emanaldia eskainiko du arratsaldeko 7etan Algortako kultur etxean.

ihardunaldiak

«Gazteria eta enplegua»

Tolosako Kultur Etxean otsailaren 18, 19 eta 20rako autoenplegua gaitzat harturik, «Gazteria eta Enplegu»ari buruzko lehenengo ihardunaldiak ospatuko dira. 18an, 10etan 1.txostena aurkeztuko da XABIDE Animazio soziokulturale-rako taldearen eskutik. 11etan bigarrena, GAZTELAN S.A. (Erarketa elektromekanikoak, Aretxabaleta) aurkezle delarik. 12,30tan hirugarrena, Gipuzkoako enplegu-dinamiza-tzaileen taldearekin. 5etan, Emausko Trapusaltzaileak aritu-ko dira beren lanaz hitzegiten. 19an, beste hiru txosten: Sant Pre de Ribereko Udala, udal esperientziaz, autoenple-gurako kezken detekzioaz eta enpresen hotelaz ihardungo direlarik. 20an, ihardunaldietako ondorioak aztertu ondo-ren, gazte enpleguaren udal-politikari buruzko mahaingurua izango da eguerdiko 11,30tan, honekin amaiera emango zaielarik ihardunaldi hauei.

Donostiako «Euskal Txokoa»

Datorren otsailaren 14an zabalduko da Euskal Herrian lehenengoa izango den «Euskal Txokoa». Antolatzen diren lehen zikloak honako hauek dituzue: astear-tetan musikari buruzkoa; asteazkenetan, euskal bi-deoak pasatuko dira eta, ostegunetan, literatur gaiak aurkeztuko dira. Lehen zikloetan parte hartuko dutenak: otsailaren 17an, Amaia Zubiria «Emakumea euskal kantan» gaiari buruz mintzatuko da. 18an, Elhuya-

rek natur zientziaz eginiko bideoak emango dira. 19an Susa kolektiboa literaturaz mintzatuko da. «Euskal Txoko»ko beste gela batetan bertsolarismoaz, komikiaz etabar tailerrak eratuko dira. Eraberean, egun batzu edo aste osoa iraun dezake-ten zikloak ere antolatuko dira. Eta azkenik, astelehen eta ostiraletan beste hitzaldi edo ziklo bereziak egiteko erabiliko da soroan dagoen aretoa.

Bizitza erak eta kultura aldaketak

otsaila

[17] Deustuko Unibertsita-tean «Bizitza erak eta kultura aldaketak» gaia aztertuko da bertako mendeur-reneko ospakizunen sai-lean. Eguna otsailaren 17a, hizlaria M. Alain Vulpian izango delarik. Hitzaldia Unibertsitateko Paraninfoan arratsaldeko 7etan.

«Geuk ere idazten dugu»

otsaila

[17] Bizkaiko emakume asanblada eta Emakumeen azter-keta eta dokumentazio zentrua antolatzaile delarik, otsailaren 17an hitzaldi bat izango da arratsaldeko 8etan. Itxaro Borda arituko da berbetan, eta gaia izenburuan aipu-tu bezala «Geuk ere idazten dugu» izango da. Hitzaldia Lizar-di euskaltegian emango da. Helbidea: Sonbrereria, 2.

OTSAILA
15
OTSAILA
21

TEKLADURAKO XVIII. MENDEKO EUSKAL MUSIKA

Bernard Brauchli - Klabikordia

XVIII. mendeko euskal tekladurak

Klabikordio musikaz osatutako disko bat dugu aipa-tzera goazen hau. «Tekladurako XVIII. mendeko eus-kal musika» izeneko diskoa hain zuzen ere. IZ diskaetxeak argitara eman duena eta prozesu bitxia izan duena bere grabaketan, ze horretarako erabilia izan den klabikordioa Lisboako Kontserbatorioaren Museoan dagoena bait da, 1796. urtean egin zen beste baten kopia. Azalean aditza-rematen denez, eta arrazoi teknikoak direla medio, bolu-men handian egin da grabaketa eta horregatik gomenda-tzen dute baju samar entzutea.

Diskoan jasotzen den musika Euskal Herrian egindakoa baldin bada ere, interprete moduan aritu dena Bernard Brauli dugu, Boston-eko New England-eko kontserbatorio-ko katedradun eta Massachusetts-eko Antzinako Musikaz-ko «Cambridge Society»ko musika zuzendaria. Kontzierto ugari emandako gizona munduaren punta batetik bestera.

Klabikordioa, jakingo duzun bezala, pianoaren arbaso moduko bat da. Pianoaren aurretik erabiltzen zen tekla-dun tresna. Soinu goxua du eta oso erabilia izan da XV. mendetik aurrera.

Euskal Herrian XVII. mendean aipatzen bada ere XVIII.ean izan da erabilien, indar handia hartu zuelarik eginkizun horretan Arantzazuko Eskola deiturikoak. Joa-quin de Oxinaga, P. José de Larrañaga, Fr. Fernando de Eguiguren, Fr. Agustín de Echeverría, Fr. Manuel de Sos-toa, Sebastian de Albero... eta beste mordoia izan zen esko-la horretako partaide. Diskoan ordea hauexenak dira ager-tzen diren piezak.

Biltzaile eta adituentzako modukoa dugu diskoa.

Artaso

□ «Tekladurako XVIII. mendeko euskal musika». Bernard Brauchli. IZ.

ikastaroak

Soziolinguistika zertarako?

otsaila

18 Aste honetarako ere beste hitzaldi bat dago prestaturik Irakasle Elkartek antolatu dituen soziolinguistikari buruzko ikastaroaren barruan. Honela hilaren 18an "Persona eta lurralde-eskubideak Canadian. Emaizak" izenarekin Txillardegik hitzegingo dio joan nahi duenari. Doctor Camino liburutegian izango da, arratsaldeko 7,30tan.

■ Otsailak 21ean Diego Catalan Madrilgo Menendez Pidal Institutokoak hitzaldi bat emango du, izenburu honekin: "Gertaera historikoaren esanahiari dagokion irekitasuna (erromantze historiko baten azterketa)". Bergarako UNEDen.

■ Pasaiko Instituto Politeknikoak matrikula epea ireki du itsas-motorista lau hila-betetako ikastaldirako. Otsailaren 16an hasiko da, informazioa 399340 telefono zenbakian.

EGA azterketak prestatzeko ikastaroa

Ulibarri Euskaltegiak EGA azterketak prestatzeko ikastaro bereziak eratu ditu. Ikastaro hauek hilabetekoak izango dira. Guzti honetaz berri gehiago nahi duten guzti haiek eta matrikula egin nahi dutenek jo dezatela Ulibarri Euskaltegiaren administraritzara bulegoetara, Bilbon Urkijo Zumardiaren 18. zenbakian, 4441941 telefono zenbakira.

Tango ikastaroa Azpeitian

Azpeitiako Azoka plazan, otsailak 4ean tango ikastaroa hasi zen, eta oraindik ba omen dago izena ematerik, goizez Udaletxean eta arratsaldez liburutegian. Ikastaroa ostegunetan emango da, arratsaldeko 8tan, eta dohan izango da, Sahatsa-ko antolatzaileek iragartzen digutenez.

lehiaketak

Bideo lehiaketa Araban

Arabako Foru Aldundiaren Kultura Batzordeak, San Prudentzio jaiak direla eta, lehenengo bideo lehiaketa antolatu du datorren apirilerako. Horrekin batera zinema amateurren lehiaketa ere konbokatu dute. Lanak «super 8» eta «single 8» formatoetan aurkez daitezke, eta 30 minututako gehieneko iraupena izan dezakete. Xehetasun gehiago jakin nahi duenak Aldundi horretara jo beza, Gasteizko 1.672 posta kutxatilara. 60 mila pezetakoa saria izango da lehen irabazlearentzat.

«Xalbador»-erako azkeneko deia

Hilaren 28an amaituko da «Xalbador» lehiaketara literatur lanak aurkezteko epea. Dakizuenez lan hoiek teknika askan idatziak daitezke, ipuinak, ohiturak, poesiak eta abar amestitzen direlarik. 300 mila pela jokuan izanik, animatzea bada-go.

Literatur lehiaketa Bizkaian

«Idatz eta Mintz» literatur lehiaketa antolatu du berriz Bilboko Labayru ikastegiak. Lehiaketa honetan landuko den generoa antzerki laburra izango da, 15 orrialdetakoa gehienez ere. Lanak biltzeko epea martxoaren 21ean amaituko da. Bilboko Aretxabaleta kaleko lehen zenbakira bidal daitezke antzerki txikiok. Lehenengo saria 75 mila pezetakoa izango da.

mendi ibilaldiak

otsailaren 22rako

- ☐ **Uzturre** (Tolosa): Zurizara. Tf: 652789.
- ☐ **Aitzarte** (Donostia): Belate - Saioa - Lantz.
- ☐ **Tabira** (Durango): Txitxinburduntzira. Tf: 6813432.
- ☐ **Euskalduna** (Andoain): Andoain - Baio - Enziako mendikatea - San Roman.
- ☐ **Lagun Onak** (Azpeitia): Aralarra. Tf: 810566.

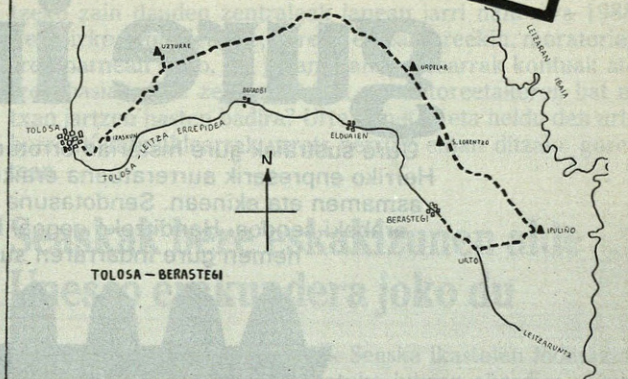

Xiberoko Maskaradatera

"Euskal Herria" Pasaiko elkarrekin Xiberoko Maskaradatera joan nahi dutenentzat autobusa antolatu du, Pagolara joateko. Autobusa otsailaren 15ean irtengo da, goizeko 7,30etan Pasai Antxoko Gure Zumarditik. Autobusa 650 pezeta kostatuko da. Apuntatzeko Goierri, Dani eta Bodega tabernetan egin behar da izenematea.

OTSAILA
15
OTSAILA
21

ASTE HONETAKO IBILALDIA

Tolosatik Berastegira

Tolosako ekialdean, Oria eta Leitzaran ibaien artean, iparmendebalde-hegoekialde norabidean, karaitzezko

mendikate bat goititzen da, bere punturik garaiena Berastegi gainean dagoen Ipuliño (935) mendia delarik. Erliebe bitxizko mendi tontor hauek ederki bakoiztuak daude eta, nahiz altura laburrekoak izan, mendi ibilaldi ederrak egiteko aukera eskaintzen dute.

Ibilaldi honetan igaroko ditugun gailurrik adierazgarrienak hauexek izango dira: Uzturre (735), Urdelar (849), Larreak S. Lorentzo (802) eta Ipuliño (935). Uzturre-Ipuliño gailurreria zeharkatzen duten bideetatik, erabat ezberdin diren bi haran menderatzen dira: Berastegiko haran zorgarria batetik eta, iparraldetik, Leitzaran ibaiak garatzatzen duena bestetik.

Ipuliñotik Berastegira jaisterakoan, Urtoko mendatera iristean S. Sebastian basiliza ikusi ahal izango dugu. Ermita hau XIV. mendekoa da, nahiz eta bere tankeragatik aintzinagokoa iruditu. Aipatzekoa da, baita ere, Berastegiko eliza ataria, zabala eta herri kutsu handikoa, oso handia. Euskal Herriko ederrenetako bat da.

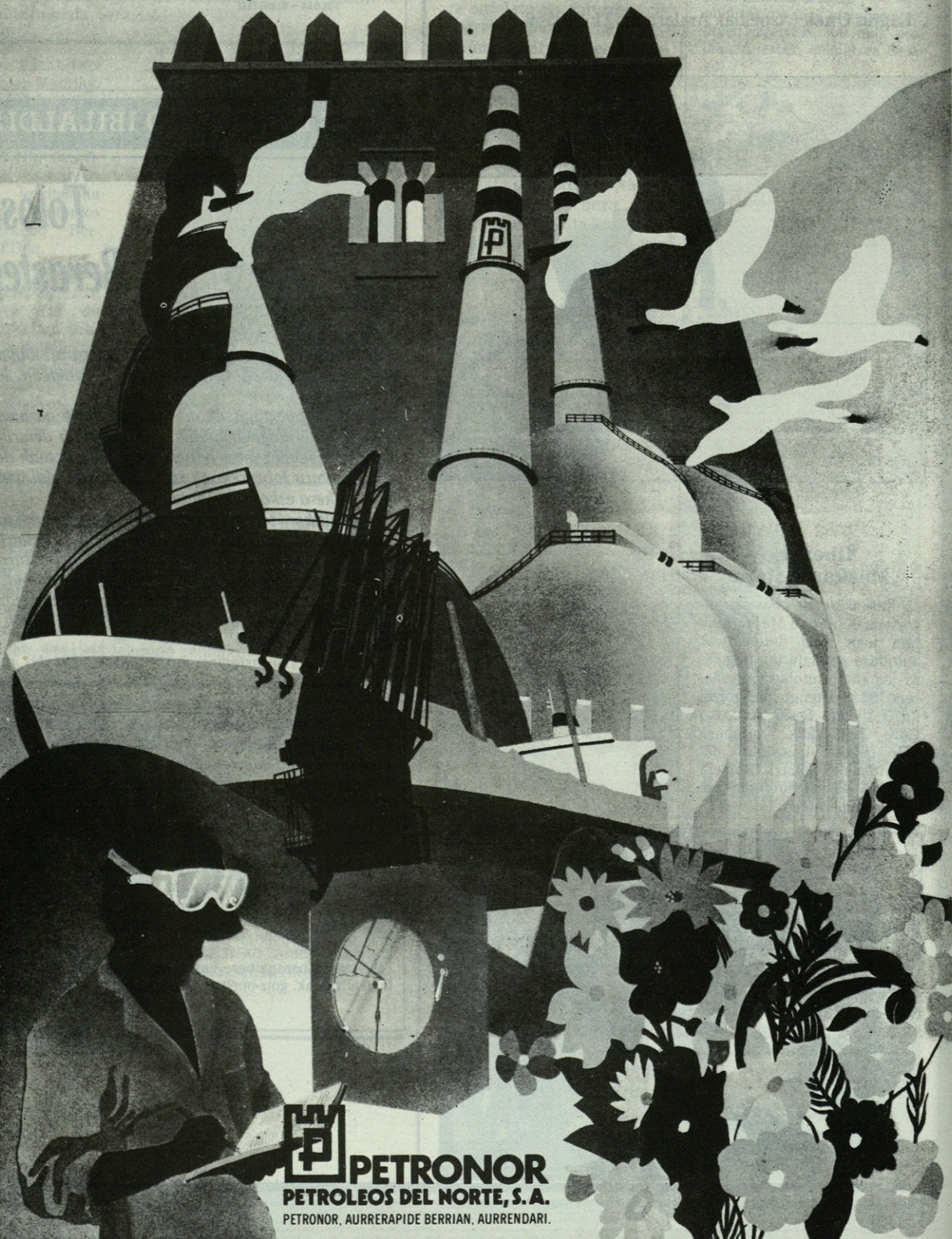
Leitzaran harana Gipuzkoako basatiena da. Azkenengo bolaran asko entzun izan da komunikabideetan Gipuzkoa eta Nafarroaren arteko komunikazioak hobetzeko eraiki nahi den autobidea dela medio. Ez da nire asmoa polemika horretan sartzea, aholku bat ematea baino. Autobidea eraiki aurretik, bada ezpada ere, pena merezi du bertatik ibilaldira bat egitea. Ez zarete damutuko.

Gorritxo

- ☐ Leitzaran harana bere naturalean ikusteko momentua orain delako aitzakiak, goiz-buelta ederra egiteko aukera eskainiko digu.

Gure sustraiak gure indarra

Gure sustraiak gure historiañ erroturik daude. Urte gutxiren buruan Euskal Herriko enpresarik aurrerratuena eraikitzeko gai izan diren gizon banaka baten asmamen eta ekinean. Sendotasuna inon izatekotan, hementxe. Inbertitzeko erabaki sendoa. Handitzeko gogoia. Eta guztiau lortzeko bide argiak. Hona hemen gure indarraren sustraiak, Petronor-en indarra.

PETRONOR

PETROLEOS DEL NORTE, S.A.

PETRONOR, AURRERAPIDE BERRIAN, AURRENDARI.

Alianza Popular taldeak populismoruntz eman urratsa

DUELA lauzpabost hilabete holakorik inork kalkulatu ezingo zuena gertatu da Alianza Popular taldeko Biltzar Nagusian: Miguel Herrero de Miñon, partiduko duen parlamentari nagusia, ez zen APko buru egitera iritsi eta bere aldean ezezaguna den Hernandez Mancha andaluzak eskuratu ditu partiduko aginte-ahamenik handienak. Herrero de Miñonen kontrako jarrerak lehendik zetozen indarrean, AP barruan, baina zail zen kalkutzea Hernandez Mancha hain errez nagusituko zenik. Tarte handia izan da, ordea, eta ezin da pentsatu hori Hernandez Mancharen irudiak lortu duenik. Nuevas Generaciones edo APko gazteriarekin batera bere alde partiduko kapital sektore zabal bat bildu du, ororen buru Europako komisario eta Ibiza irlan jaun eta jabe den Abel Matutes zelarik.

Koko Abeberri abokatuari «Cambio 16»ek 30.000 libera pagatu behar

SIREHUN mila pezeta ordaindu beharko dio «Cambio 16» astekariak Koko Abeberri abokatuari, baldin eta errekurtsioa ongi aterako ez balitzaio, bere informazio batean izena zikintzeagatik. Estatu Batuek Libia eraso zutenean, astekari espainiar horrek argitaratu zuen Abeberri erresuma hartan izana zela ETarentzako entrenamentu baseak negoziatzen.

Lemoizen zentrale nuklearra berriz 1988an planteatu daiteke

ERAIKITA edo eraikitzeko asmotan ziren zentrale nuklearrak «jelaturik» zeuden azken urteotan, «moratoria nuclear» delakoa zela medio. Hori ordea heldu den urtean baztertzekotan da gobernu sozialista, eta ondorioz martxan jar-

tzeko zain dauden zentraleak lanean jarri nahi dira 1988an. Lemoizko zentralea ere, bere bi erreaktoreekin, moratoria horren barnean dago, eta jadanik antinuklearrak kontuak ateratzen hasiak dira: zer pasako da erreaktoreetakoren bat martxan jartzen hasten badira? Urte honetan eta heldu den urtean borroka antinuklearrak urrats berriak eman ditzake gure artean.

Seaskak bere eskakizunen alde Unesco erakundera joko du

PARISKO gobernamentuak Seaska ikastolen federazioari bere etorkizuna garantizatuko lukeen akordioa ukatzen dion bitartean, Seaskako guraso eta arduradunak laguntza berrien bila jarraitzen dute jo ta ke. «Xalbador» ikastegia eraikitzeko egiten duten diru-bilketarekin batera, erakunde internazionalera jo dute. Salaketa prozedura bat abiatu dute Europako parlamentu mailan, Estatu Frantsesak 1985eko abenduaren 23ko akordioa betetzen ez duelako (minoritate etnikoen eskubideak garantizatzen dituen akordioa). Eta Europako Kontseiluari eta UNESCOri ere diru eskaera berezi bat egin diete.

Trebiñon negoziatu zuten PSOE, EA eta EEk gobernu posibilitatea

KLANDESTINITATE garaia gogora eraziz, «Arabako lekuren batean» bildu ziren PSOE, EA eta EEko buruzagiak urtarrean gobernu negoziaketa burutu nahian. Oraingoan bezala orduan ere ezer positibotara iritsi gabe bukatu zen negoziaketa luze hura orain jakin da Trebiñon egin zela. Ez zuten sozialistek leku lasaiagorik aurkitu Gasteiztik kilometro gutxiara dagoen Trebiño baino. Alukeria batekin: konterri horrek Burgosen mende segitzen duela eta ez dagoela Komunitate Autonomoaren agindu pean. Komunitate Autonomoko etorkizunak, beraz, oraindik Castilla-Leon komunitatearen lurralde den herri batean eztabaidatu zen.

Zenbat eta zein baldintzetan ordaindu zuten Caballeroren senideek?

BERTSIO ezberdinak daude Jaime Caballeroren senideek ETA Militarrari pagatu dioten diru kopuruaz eta baita ordaintzeko erabili diren moduez ere. «Deia» egunkariaren ustez, 200 milioi ordaindu dituzte eta eskura ordaindu zioten dirutza osoa ETAREN ordezkaritza zeraman mediadoreari. Bi arrazoinak, 200 kilo izatea eta dena batera ordaindu beharra, izan ziren PNVren egunkariarentzako Caballeroren bahiketa hainbeste luzatzearen kausa. «El Diario Vasco»ren ustez, aldiz, 250 milioitan zehaztu zen Caballero libre uztearen ordaina, eta horietatik 150 kilo pagatuko ziren zuzenean. Normalki «Deia»ren xehetasunak izan beharko lukete zuzenak, Jaime Caballero askatu bezperan berak eman bait zituen xehetasunak, laster libratuko zutela iragarritz.

Otsailaren 20an Garaikoetxea lehendakari izendatu daitekeen arren

Ekainean daude jarriak politikari guztien begiak

**Ez sozialistak ausartu dira gobernu-formula zehatz bat bultzatze-
ra eta ez Eusko Alkartasuna gobernu polemiko baten zutabe izate-
ra. Tripartittoa joan da pikutara, sozialisten laguntza partzial bat lu-
keen gobernu minoritarioak ez du funtzionatzeko zoririk izanen,
eta PNVri PSOErekin epe laburrera negoziatzeko bideak itxi zaizkio.
Gauzak horrela, ekaineraino luzatuko da hurrengo zita serioa.**

Sozialistek erantzuna emateko bezperan, inork ez zuen sinesten tripartittoa atera zitekeenik.

Saltsatarako mundu guztia prest ze-
goen arren, inor ez zen azaldu haur ho-
ri benetan jaiotzearen alde, eta azke-
nean erdi bidean eta hoztasun handi
baten erdian hil da batzuen ustez «Eus-
kal Herriarentzako aldaketa progresis-
taren gobernu» gerta zitekeena, eta
beste zenbaitentzako soilik «tripartittoa»
zena. Baina bide hori agortzerakoan
ikusi dira ondorengo hilabeteetarako
zenbait klabe ere.

Tripartittoa, bere gurasoek nahi ez zuten haurra

Juan Ramon Gebara jeltkideak xuxen
salatu duenez, azken asteotan PSOE,
EA eta EEren artean luzatu diren nego-
ziaketak beste edozertara zeuden zu-
zenduak benetan gobernu bat sortzera
baino. Lehendabiziko saioan, eta ia bu-
kaezinezko bilkura baten buruan, hiru
partiduak adostasunera iristea lortu ezi-
nean, benetan gobernu batean burutu
zitezkeen proposamenik ez du egin hi-
ruretatik batek ere.

Sozialistek, eta Bandres-Aulestia bi-
koteak azkenean aurpegiratu die, ez
diote beren bi soziogaiei ezta lerro ba-
kar bat ere proposatu idatzita. Beraz,
sozialistek gobernu berrira iristeko pro-
tagonismoa hitzez bakarrik hartu dute
beren gain.

Baina EA eta EEkoek ere hasierako
frakasoaren ondoren ez dute beren pro-
posamen berria idatzi Benegasek errex-
kiago iresteko moduan. Hasieran Bene-
gasek garbi adierazi bazuen Madrilgo
gobernu ezin zuela konprometitu tra-
tuan, orduko ildotik segitzeak ez zuen
esan nahi inola ere gobernu sortzea
helburu zenik.

Gauzak orain ikusita, begibistakoa da askok egin dutela hauteskunde berrien aldeko apostua, nahiz eta horretan ere partidu bakoitzak bere formula nahiago lukeen. Eta inportanteena dena: negoziaketa, solas, esames eta polemika guztiak, hauteskunde berriei posizio ahalik eta hoberenetik ekiteko buruak daude.

Hiruren arteko adostasunek marka utziko dute

Jaiotzera iritsi ez den tripartitoaren zenbait gorabehera aztertzeak badu bere interesa. Batetik, mundu guztiak aitortzen du Benegas, Garaikoetxea eta Bandresen artean zenbait adostasunera iritsi direla. Hiru dira azpimarragarriak: Lurralde Historikoetako aginte-banaketari berriro bideratzeko eritzi berdintsuetara iritsi dira, hezkuntz-politikan akordio zehatzetara iritsi dira eta probintzia bakoitzeko Biltzar Nagusien hauteskunde formula berria nahiko erabakia dute.

Egia da gobernua osatzerainoko berdintasunera ez direla iritsi. Areago, gobernua hiruren artean osatzeko posibilitatea gai horietan ados jartzeaz aparte dauden baldintzen mende zegoen. Baina adostasunak hor daude, idatzirik daude, eta ondoko hilabete edo agian urteetan ere hiru sail horietan frontea prestatua dago. Azken urteotan autonomiarekin nolabait nahi duena egin duen PNVri gauzak hola okertu zaizkio.

Baina inportantea da sozialistek gobernu proposamena zergatik ez duten onartu ikustea ere. «Ipar Euskadirekiko harremanak moldatzea» proposatzen zitzaion PSOeri, eta hori gehiegi eskatzea zen: politika internazionalan sartu ahal izatea onartzea bezala. Komunitate Autonomoan egon behar duen polizia kopuruaren kontrola Gasteizko gobernuaren esku egotea, gobernadore zibilak kentzea eta Nafarroaren gaia berplantatzea.

Benegasi gero eta baldintza gogorragoak ipintzen

Gai horietan justu presentatu diren aterabideak pittinka ezagutuz doaz zirkulo politikoetan, baina inportanteena da presentatzea bera. Batetik, sozialistek ezin onartuko zituztela errez kalkulatzekoa zelako. Eta bestetik, PNVk duela ia bi hilabete edozein negoziaketarako aurkeztu zituen puntuakin nahastuak zeudelako.

Gobernadore zibilen afera nabarmendu dute jeltxideek, batez ere. Gebarak publikoki salatu du puntu hori joan den ekaineko hauteskundeetan beren programan agertu zuten hartatik kopiatu dietela EA eta EEK. EAKoek esan de-

Festak segitzen du, luzaz iraun lezake konponezinak, eta PNVk segitzen du sare autonomokoan nagusi.

zakete, noski, ekainaren 22an berak ere PNVn zeudela, eta...

Bada beste puntu bat Benegasek aipatu gabe utzi nahi izan ez zuena. ETArekin negoziatzeari azken urteotan egin zaion ukoa nahiko ambiguo uzten zela Garaikoetxea eta Bandresen kontsentsuaturako agirian. Gasteizko Legebiltzarrak badu termino horietan —ETArekin politikoki negoziatzeari uko egitea— bertan

arte hartzen duten alderdi guztiek onartutako erabaki bat. Baina azken ilabeteotan PNV baino gehiago EA eta batez ere EE dira arituak horren alde.

Ikusten denez, gobernu batera iristeko baldintzak baino inguruko alderdien ondoan ahalik eta posiziorik onena lortzera bideratuak daude puntuok.

Estatuarekiko harremanen definizio berri bat

Xabier Arzalluzek behin baino gehiagotan aldarrikatu du bai Estatuarekiko tratua berria edo bai Koroe espainolarekiko hitzarmen berria. EA eta EEK sozialistek eskaini dieten proposamena ere ildo horretatik abiatzen dela esan daiteke.

Herri Batasunako buruek pribatuan bezala publikoan esplikatu izan dute beren ustez PNVko EBBko buruaren estrategia zein den: beren partiduak hegemonia mantentzen segituko duen

egoera berri baten lortzearen alde ihar-dutea; eta egoera berri hori KAS alternatiba «deskafeinatu» bat izango litzatekeela.

EA eta EEK Benegasi proposatu diotena ikusita, mundu guztiak marko politikoa reajustatu beharra aitortzen duela esan daiteke, eta kontsentso berri batera iristeko nahi hori hor dagoela. Iparalde, Nafarroa, poliziaren nolabaiteko kontrola, gobernadore zibilak kentzea... eta ETArekin negoziatzeari uko garbi ez egitea.

Espainolek jokoaren erritmoa galdu nahi ezari «no querer perder comba» deitzen diote, eta halako zerbait ikusten da azken asteotan. Aldaketak gertatu behar dutela usaintzen da, aldaketak nola erabakiko diren ez da garbiegi ikusten, edo behintzat inork ezin lezake garantizatu, baina edozein gobernabilitate soluzio pasakor eta indarge ikusten da.

Eta otsailaren 20an lehendakari Garaikoetxea ateratzen bada?

Esan behar da, hala ere, gaiak planteiatze hori eta Herri Batasunak partidu abertzaleen artean proposatutako kontsentsua elkarrengandik urruti gelditzen direla. Epe laburrera inork ez du ikusten posible HBren eskaintzaren inguruan ez EA eta ez PNV serioski hizketan jartzerik. Baina azken urteotako dinamika ezberdinekin nonbaitetik leher-

tu behar dutela eta inork horren aurrean ateak ez dituela itxi nahi, hola ulertu behar dela dirudi.

Egoera honetan ongien ari dena PNV bera da, bestalde. Autonomiaren tresneria guztia eskutan, Lakuan duen agintea erabat kendu diezaioketenaren beldurrik gabe, seguruena maniobrabilitate marjen handiena berak dauka. Ez da kasualitatea orain EA eta EE bere posizio berdinak bete nahian aritzea.

Garaikoetxeak aldiz egin zezakeen jokorik onena egin du: lehendakari berria izan zitekeenaren papera ongi burutu, eta PNVren aldean benetako aginte-alternatiba moduan finkatu, sozialistekin gobernatzeak ekarri zitzakeen arrisku guztiak alde batera utzita.

Otsailaren 20an EEkoekin batera Garaikoetxearentzako lehendakaritza lortuz borobilduko luke bere jokoa. Horrez gain, kontzentrazio gobernu bat edo behintzat horren bila egindako negoziatioak... eta uda arte. Horren aurrean sozialistek zer egin nahi duten ikusi behar. Zeren eta asko dira, gara,

sozialistek norbaitekin kontatzekotan gaur Arzalluzekin kontatu behar dutela uste dutenak.

Hauteskunde kanpaina martxan dago jadanik

Ekainean munizipalekin batera hauteskunde autonomikoak berririo datoze la gero eta jende gehiagok jotzen du segurutzat. Horrek panorama politikoa behar bada gehixeago garbituko luke, lau bozketa batera jokatzek —udalak, diputazioak, Gasteizko gobernu, Europako Parlamentua— hautesleriaren radiografia xuxenagoa eskainiko luke eta azken hilabeteotako joan-etorrien ondoren botoemaileen joerak agian asentatu egingo lirake.

Dena dena, hemendik ekainera arteko gobernu guztiak izanen dira probisional. Areago, posible da otsailaren 20an lehendakari bat edukitzera iristea gobernu osatzeko indarrik gabe. Gero eta gehiago, partidu guztien edozein urrats hauteskunde berriei begira posi-

zio hobeak hartzeko direla ulertu behar da.

Alde horretatik, lehendakari berria nor izango den ikustea interesgarria gertatuko da, eta datorren astean erakutsiko digute. Sorpresak gertatu daitezke alde horretatik.

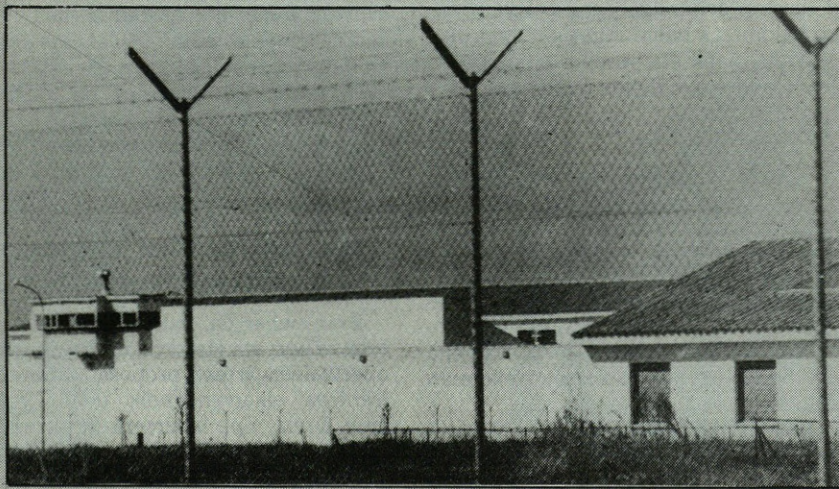
Ekainaren ondoren izango da PSOE-rekin serioski hitzegiteko garaia. Bitartean, hauteskunde kanpaina luzearen hasieratan gaude. Udaberri honetan, gainera, hauteskunde kanpaina horrek pasarte garrantzizkoak ezagutuko ditu, horien artean ez txikiena Gernikako bonbardaketaren 50. urteurreneko ospakizunak.

Kronista politikoa batek idatzi berria du gertatu daitekeela euskal botoemaileak —Komunitate Autonomokoez ari zen— bidean nekatu eta aspertzeta. Beste posibilitate bat ere bada: Madrilen norbait nekatu eta... urduri jartzea. Bi posibilitateek ondorio ezberdinak litzuteke, noski.

Iñaki ZUBIONDO

Preso politiko euskaldunak elkarrekin egoteko eskubiderik ere gabe

Gose grebari ekin diote Almeria, Ocaña, Daroca eta Huescako espetxeetan zehar barreiatutako preso politiko euskaldunek, eta Alcalá eta Herrera dela Manchán segitzen dutenek beren gartzetako errejimen-arauak ez obeditzea erabaki dute. Estatu Frantsesean zirenak ere sakabanatu dituzte. Justu Joseba Azkarraga parlamentariak reintsertzio neurrien azeleratzea iragarri eta egun gutxiñen buruan.

Duela urte batzuk ez genuen pentsatuko euskal presoak gaur dauden baldintza gogorretan hertsiko zituztenik.

Euskal preso politikoen sakabanaketak bere lehen fruituak eman ditu, kanpora begira ere: informazio bilketa bera askoz neketsuago bihurtu da. Elkarrengandik urruti, eta oso ezaugarri ezberdinak presondegiatan hertsita egonik, ekintza bateratuetan sartzea zaila zaie. Baina Herrera eta Alcalá gelditu diren beren lagunengandik apartatu eta egun gutxiñen buruan denak gose greban ziren.

Reintsertzio bidera bultzatzeko neurri berriak

Bigarren asterako lehengo gartzetetan segitzen dutenek neurri berriei ekin diete. Beren barne-araudiak kuntzeari uko egin eta protestan sartu dira. Ondorioz, zigor neurriak berehala ezarri dizkiete bi espetxeetako zuzendaritzek, eta zigor-geletako baldintza beretan entzerraturik daude.

Amnistiaren aldeko Batzordeetako ordezkariak esplikatu digutenez, «sakabanatu dituzten lagunenganako solidaritatea erakustea baino urrutirago joan nahi dute presoek. Estatu Espainolean bezala Frantsesean presoek kontra hasi den era-

**Benegasek aditzera eman
zuen EA eta EE anbiguo
samar ageri direla beren
proposamenean
ETArekin negoziatzearen
posibilitateari uko
egiterakoan.**

**so berri honi aurpegi emateko
ekin diote protestari.**

Espetxe horietako batetik irten berria den preso-ohi batek esplikatu du neurri horiek «**presoak desmoralizatzeko eta damutze bideak hartzera bultzatzeko**» pentsatuak daudela.

Estatu Frantsesean eta Espainolean estrategia bateratua

Presoen sakabanaketa honek ez ditu erabat ezustean harrapatu presoen defentsarako lanean ari diren Batzordeetako buruak. Horrela, neurriok Herrera de la Manchako presondegira Eguberri hauetan hainbeste euskaldunek parte hartu zueneko ibilaldiaren ondorio izan daitezkeela komentatu diegunean, honako hau erasten ziguten: «**García Valdés-en garaietatik bide hau nolabait pentsatua dagoela esan daiteke. Bakarrik, segurue-na orain arte gure presoak non sarturik ez zutela, berek nahi dituzten segurtasun eta gogortasun neurriekin alegia.**»

Hori hola izatekotan, oraindik ondoko hila beteetan traslado berriak gertatu daitezkeela argitzen ziguten arduradun horiek. Beste xehetasun bat: presoen errejimen gogortzea askotan udako oporraldiarekin batera suertatzen dela askotan, eta hemendik ordura arte desgaste hila bete luzeak pasa daitezkeela.

Ahaztuxeagoak gelditzeko arriskuan daudenak Estatu Frantsesean zehar barreiatu dituztenak dira. Estradizio posible baten arriskutan dauden lau errefuxiatu presoak espetxe banatan sartu dituzte. Zalantzarik ez dago sakabanaketa guzti hau kalkulutatuko neurri bat dela: presoen arteko komunikaziorik ttikienak eta beren defentsa minimo batek sekulako ahaleginak eskatzen ditu orain.

Presoen aldeko ekintza berriak iragartzen dira

Erantzunak berehala hasi dira ikusten gure kaleetan. Amnistiaren aldeko Batzordeek antolatuta, itxialdiak eta manifestazioak egin dira herrietan. Erakunde horretako arduradunek berek aitortzen ziguten korrika eta presaka antolatutako ekintzak izan direla, eta koordinazio prolema handiak izan dituztela.

Prolema hori ttikiena ez da izanen duela aste pare bat Amnistiaren aldeko batzordeez adierazten genuena: birmoldaketa prozesuan bete-betea daude murgilduta, egiturak berritu eta zabaltzeko. Otsailean Biltzar Nagusia egiteko ahaleginetan ari ziren. Trasladoen gora-behera guzti honek atzeratuko bide ditu kalkuloak.

Erantzun berriak ere antolatzen ari dira, ordea, eta jakin dugunetik badi-rudi Amnistiaren aldeko Batzordeen eta Aizan erakundearen artean ibilaldi bat antolatzen dutela Carabanchelgo

emakume presoekin solidaritatez, martxorako.

Preso politikoen eskubide minimoen defentsan

Bitartean, Ocañako presondegian zeuden Piriz eta Torre Altonaga presoak hospitalera eraman dituzte, gose grebaren ondorioz. Gainerantzeko espetxeetan ere gosea bere markak erakusten hasi da. Herrera eta Alcalán presoak zigortuta, kanpora irteteko egunean ordu-erdi baino ez dutela.

Mundu guztiak preso politikoen errebindikazio oinarritzko bat da elkarrekin egon ahal izatekoa. Euskaldunoi dagokigunez, Joseba Azkarragak reintsertzio neurrien azkartzea iragartzen zuen biharamonean gertatu da sakabanaketa.

Ideologiz ados egon ez arren, euskal presoentzako garantia eta eskubide minimo batzuen defentsan hitz bat badute esan beharra alderdi politiko guztiek. Reintsertzio prozesorekin hartutako konpromezuak talde bakoitza noraino eramango duen ikusiko da ondoko egunetan. Zeren eta urrats inportante bat bai bait dago presoek neurri batzuk eskaintzearen eta neurri horietara bortxaz bultzatzearen in-darkerien konplize izatearen artean.

El Salvadorreko UNTS sindikatuaren bi partaide Euskal Herrian

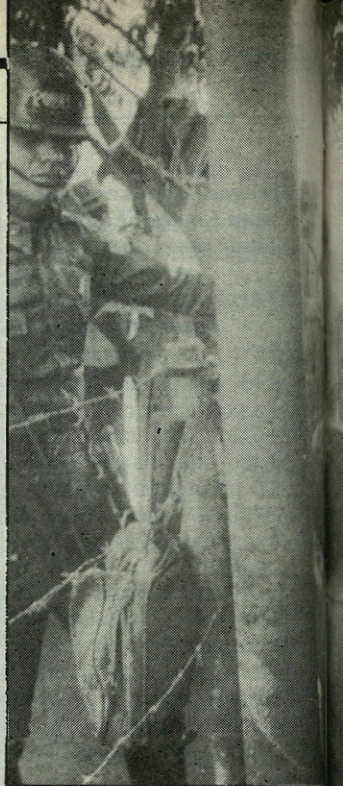
«%40ko langabezia dugu, eta gainontzekoetatik %25a azpilanetan dabil»

El Salvadorrek diktadurari itxura garbitu ziotenetik hona zenbait aldaketa formal ezagutu ditu. "Demokraziak" uzten dituen bide txingorrek profitatuz lurralde hartako langile eta laborariek UNTS (Unión Nacional de Trabajadores Salvadoreños) sindikatua eraiki dute. Oraindik urte bete ez daukan erakunde honek hirugarren indarra bilakatu nahi du guda zibil erdian gobernua eta FMLN-FDR tartean murgilduz.

Sindikatoa Batzorde nazionalako partaideak diren Humberto Centeno eta Rafael Argueta izan ditugu Euskal Herrian zenbait hitzaldi ematen, eta hemengo sindikatuak bilerak egiten. Tarte laburtxo batetan aukera izan dugu haiekin solasaldi hau izateko.

«UNTS guda bukarazi dezakeen indar politiko bakarra da».

«Herriak zergak ordaintzen diera bera honda dezan».

Argia.— Ze funtzio betetzen du UNTS sindikatuak guda gorrian dagoen El Salvadorren?

Humberto Centeno.— Azken aroan, eta bereziki abendu—urtarrilean hango egoera lastu da areago; iparamerikarren proiektua, hots, Jose Napoleón Duarte ingeniariaren gobernua ahuldu egin da. Demokrazia Kristauaren gobernua erabat isolaturik geratu da, batez ere gudari ekiteko hartu dituen neurri ekonomikoak direla medio. Azken hila-beteotan behin eta berriro entzuten da Jose Napoleón Duarteren gobernua hondatuko zuen estatu kolpea aurki da goela.

UNTS-ak bere aldetik, urtarrilak 17an manifestapen itzela burutu zuen neurri ekonomiko berrien aurka, 100.000 pertsona edo bildu zuena; azken batetan neurri horiek salvadortarren sakela zulatzen dutelako. Gauzak garestitu egin dira, baina kalera ateratzeko badugu beste arrazoi bat: zabaltzea gure protesta gazteak halabeharrean eramaten dituztelako soldadutzara, hots gudara. Militarren kamioia pasatzen da gure herri eta hirietatik jentea eramaten, honek biziki haserrarazi du jentea eta uste dugu orain arte sindikatuak egon ez diren sektore berri batzu ere laster sartuko direla UNTS-en.

A.— Urte bete ez daukan sindikatuak 100.000 pertsona bildu du San Salvadorren...pareka daiteke orain dagoen mugimendua 1980 urtean zegoenarekin?

H.C.— UNTS lau sindikaturen konfederakuntza dugu, 1986ko otsailaren 8an sortu zen, eta oraingoan lehendabizikoz El Salvadorreko historian sindikatu batek batu du horrenbeste jente.

a finantziatzeko gero guda horrek herria

1987an UNTSa da indar politiko bakarra gauza dena El Salvadorreko guda buka arazteko, eta noski, langileria eta nekazarien alde. UNTS—ren inguruan sortzen ari da mugimendu sozial eta politiko garrantzitsua.

Egoera nahiko latza da errepresioa eta sarraskiak direla eta; gainera, gobernuaren *paquetazo economico*—a ere hor dago...

Rafael Argueta.— Neurri ekonomikoek ekarri duten lehen eragina izan da ezinbestekoak diren produktuen garestitzea. Herritarrak higatzen dituzten gauzak gero eta garestiago daude, eta lansariak ordea izoztuta geratu dira. Bestalde, gero eta lantegi gehiagok ixten du, langabezia gorantz doa. Neurri ekonomikoak ez dute lagundu batere langileria, gobernuak gudarako dirua ateratzeko balio izan dute, beste barik. Izatez, ikaragarritzko kontraesana dago: herriak zergak ordaintzen ditu guda finantziatzeko gero guda horrek herri berri honda dezan.

A.— Langileriaz ari gara, baina ze egoeratan dago gaur egun nekazaria?

R.A.— El Salvador nekazal herria—du batipat, bizizaleen %70 laboraria da, eta horregatik baserritar eratuak behin eta berriz eskatu dute benetako nekazal berregituratzea. El Salvadorren baserritarrek ez dute sekula lurraren jabetza izan, gehiengoa jauntxo guttiren eskuetan dago eta. 1980an erreforma proiektu bat bultzatu zuten arren, benetan ez du balio izan lurraren arazoa konpontzeko, eta are guttiago ondino baserritarren bizi maila atontzeko.

El Salvadorren baserritarrek hiru bat hilabetetan egiten dute lan urtero, hila-

**Bahiketa bat, Libanon.
«Terrorismoa» ote da,
arazoaren muina?**

Libanon edozer gertatzen delarik ere, amerikarrak ez dira jokutik kanpo gedituko. Berek eta israeldarrek «arabiar» peligroaren aurrean bloke gotor bat osatzen dute. Orain dela urte gutxi batzu ez zuten gainera duda handirik egingo, interbenitzeko garaian. 82an interbenitu zuten ordea, eta 84ean buru-makurrik aldegin behar izan zuten handik. 1983ko irailez druzoen posizioak bonbartzatu zituzten itsasotik. Handik gutxira *marineen* koartel orokorrak salto egiten zuen, ez-tanda batez; hartan ehundaka soldadu amerikar hilik gertatu zen.

Azkenean atakatuko duten, ala ez, eta noraino, balorapen estrategiko askoren arabera dago; baina batez ere, berentzako arriskugarri izan daitezkeen bi fenomenoeg egiten dituzten balorapenen arabera dago: mugimendu txiitaz eta palestindarren mugimenduaz. Biak ere, indartzeko bidean hilabete hauetan. Txiitek ez dute beren nagusitasuna galtzen Libanon, *Amal* eta *Hezbollah* eta beste erakunde txikiagoak lekuko. Palestindarrak berriz beren posizioak sendotzen ari dira zalantzarik gabe, nahiz eta horretan oztupo gogorrik topatu, txiitak berak gogorrena, bestalde logiko denez, batzuek eta besteek inguru-giro berean arnasa hartzen bait dute. 20.000 palestindar errefuxiatzen den Burj Barajneh kanpamentutik atera den deia lazkarria da; 75 egun daramatzate errefuxiatu horiek Amalek isolatuta, eta bertako agintari erreljiosoei jende-haragia jateko «fatwa» edo baimen berezi bat eskatu diete.

Israel, mehatxaturik sentitzen da orain? 82ko inbasioak, balantze batean, palestindarren erresistentzia aldi batez gelditu arazteko baizik ez die balio izan. Hori badakite, seguru. Eta nondik edo handik kolpatu beharko dute, berrito, ez bait dute momentuz beren erru historikoa ezagutuko noski.

Esanak esan, Israelentzat beharrezko bada, eta amerikarren interes globalentzat ere egoki badator, azken hauek interbeni dezakete. Nolaz? «Operazio-tximista» bat, Bekaako bailaran, aipatzen da, edota Beirut ekialdeko auzo pobreetan. Flotak atzeratxo egin du, orain, *Kennedy* portaabioia Israelgo Haifa-ra bildu delarik. Baina Filipinetatik beste bat, *Kitty Hawk*, abiatu egin da ekialde erdirantza. Ez dezagun ahantz aste bi hauetan nolabait estabilizatuta dagoela dirudien Iran-Irak gerrak piztuta segitzen duela, gertu, inplikazio estrategiko ugariarekin.

Berriz ere, Europak ez du amerikarrekin itsu-itsuan bat egiterik nahi. Estatu arabiar erradikal eta moderatuaren erreakzioaren beldur dirade. «Terrorismo»az mintzatzeko biltzeko ziren, «mendebaldeko potentziak», Erroman, pasa den astean, eta bilera ez zen ospatu, Frantziak, Britainia Handiak eta Alemaniak ez zutelako nahi. Bahituengatik beldur omen ziren. Eta, hauekin, zer? Amerikarrak sartu ezean ez dirudi probable hilko dituztenik. Baina hori baino zer-edo-zer gehiago nahiko dute bahitzaileek atera: Parisek ez dezaion Iraki arma gehiagorik saldu, adibidez, hori delarik ipintzen dituzten baldintzetako bat.

□ FANXIN

betero 90 dollar inguru jasoz. Imagina ezazue zer nolako egoera larria datorrien ondorengo hilabeteotan. Nabaria denez, nekazariak ez dute eskubiderik ikasteko, ez osasuna jagoteko, ezta etxebizitzarako ere; bata bestearen gainean bizi dira, azpielikaturik.

H.C.— El Salvadorren %40a langabezian dago, eta gainontzekoetatik beste %25 azpilanetan dabil; guztira populazioaren %65a egoera negargarrian bizi da.

Osasun arloa adituz gero, bost miloi t'erdi bizizaleentzako ez dago 14 ospitale besterik El Salvador osoan. Medikubatu eta hiru erizain hamar mila biztanleko.

A.— Orain dela urte bat pakearen aldeko foro bat antolatu zen El Salvadorren, zuok ere partaidea zinetelarik. Hortik atera zen konklusioz gudari amaiera emateko irtenbide posible bat gobernua eta frenteen arteko negoziaketa politikoa zela ...

H.C.— Herriaren amets politena da eperik laburrenean pakea lortzea El Salvadorren. Langileek eta herriak hainbat ekitaldi prestatu dute pakea nahi dutela jakinarazteko —horien artean zenbait martxa eta zuk diozun bilkura hori ere—, baina denak aurrez aurre topo egin dute gobernu demokratikistaren oztopoarekin. Gobernuak muxin egin die herritarren eskariei, baina UNTS—k hala ere ekitaldiak prestatuko ditu pakea negoziazio baten bidez lortzeko.

A.— Zuen sindikatua sortu denetik gobernuak partaideek behin eta berriro aipatu dute zuen erakundea FMLN—FDR—rekin lotuta dagoela...

R.A.— UNTS sortu baino hilabete batzuekin Duarte inginedorearekin gobernatzeko erarekin bat ez zetorren edozeini akusazioen bat egiten zioten hola edo hala. Batzuei esaten zieten subersiboak, beste batzuei terroristak, hurrengoei infiltratuak, desorekatzaileak eta abar; adjetibo guzti hauek jartzen zizkieten El Salvadorreko herria eratu ez zedin. UNTS sortu zenetik kanpaina bat prestatu dute, sindikatuak harremanak zituela indar armatuekin esanez. Guk jakina, ez dugu inolako harremanik FMLN—rekin. Herriaren helburuak geureganatu ditugu, eta argi daukagu guda honen oinarrian nozitzen dugun egoera dagoena: miseria gorria, errepresioa, giza eskubideak ez direlako haintzat hartzen, eta orain gainera gobernuak nazio subiranotasuna saldu egin duela. Gobernuak badaki gure egoitzak non diren, norekin gauden eta zer egiten dugun. Gure lokaletan ez dago armarik, ez propagandarik. Guda hitzarmen batez buka dadin ari gara lanean, noski, hitzarmenak herriaren eta langileen aspirazioak betetzen baditu.

Iñaki Goitioltza

GUANACO antzerki taldeak:

«El Salvadorreko borroka bada kulturala ere bai»

Guanaco antzerki talde salvadortarra Euskal Herrira etorri zai-gu Nazioarteko Solidaritate Taldeen eskutik. Haien lanean, jakina, El Salvadorrek jasaten duen egoera erakusten dute. Baina ez da bakarrik gerra eta errepresioa agertzen, baita herriaren alaitasuna ere. Esan digutenez obran erakusten dutena El Salvador edo beste herriren bateko historia izan daiteke. "El reino de Chamuca" du izena eta antzeztu ondoren publikoarekin elkarriketan aritu ziren, El Salvadorri buruz noski. Geuk ere horretaz eta antzerkiaren mintzatu nahi genuen haiekin, Gasteizetik pasatu zirenean.

Antzerki bide berriak bilatu nahian dabilta GUANACOk.

ARGIA.— Kontaiguzu apur bat Guanaco taldearen historia, nola sortu zen eta zein helbururekin.

Guanaco.— Bueno, gu Frantzian bizi gara eta, taldea funtsean gure herriarekiko elkartasuna efektiboki erakustearen beharra ikusi genuenean osatu, sortu genuen. Honez gain kulturarena dago, antzerkiarena, hori ere asko interesatzen bait zaigu.

A.— El Salvadorren ez zineten Guanaco gisa esistitzen orduan...

G.— Ez, gu herritik kanpo elkartu gara. Ateratakoan talde tiki bat osatzen genuen lagun batzuek, lauk konkretuki, baina Guanaco Frantzian osatu genuen, eta honezkero urte t'erdi daramagu lanean. Hutsetik hasi ginen, inongo laguntzarik gabe. Herri hauek «estrella» moduan etorritzen gero, orduan bai, badago elkartasunik, baina gurea ez bait da ospetsuen antzerkia... Gainera El Salvadorren ez dago ospe handiko pertsonairik, kulturako horretan esan nahi dizut, Mercedes Sosa edo Yupanqui bezalakorik, izen bi aipatzeagatik. Eta hemen jendeak egin duzuna ikusten ez duen bitartean ez du zuregan sinisten; eta hori desberdina da gurean. Han bestelako laguntza dago noski; orain, hemen ere bide horretan ahalegintzen gara, elkartasun taldeen bitartez esate batera.

A.— Zenbat zarete Guanaco eta nola lan egiten duzue?

G.— Lau gara. Geuk sortzen ditugu lanak, antzezten ditugu, geuk egiten ditugu jantziak... Ez dugu zuzendariarik, elkar zuzentzen dugu, eta ez dugu idazle baten lana oinarritzat hartzen, baizik eta saioetako esperientzietatik irudiak sortuz doaz...

A.— Zein da hemen aurkeztu duzuen lanaren gaia?

G.— Guk lan imaginatiboa dela esaten dugu, baina El Salvadorreko egoeraren analogia bat da. Chachamucaren erresuma hori munduko edozein herritan koka daiteke, hirugarren munduan batipat. Baina agertzen diren pertsonak eta aipu batzu El Salvadorreko analogiak dira, herriaren bizitza bera.

Hango konpromezuzko antzerkiak orain arte errepresioa-eta zuzenean agertzeko joera izan du, guk horrekin apurtu nahi izan dugu bada; ez nago oso seguru lortu dugunetz, baina pausu bat eman dugu behintzat. Ez dugu lan erabat historiko bat egin nahi izan, El Salvadorreko arazo zehatz bat ukitzen duena, baizik eta orokorrean Latinoamerika guztiko arazoak ukitzen dituen.

A.— Egiten duzuen antzerkia nola definitu daiteke: El Salvadorrekoa «bertakoa» da edo pixka bat Europakoagoa? Eraginak izango ditu...

G.— Ezin daiteke bata edo bestea esan, bietatik dauka eta. El Salvado-

Beti bazterturik iraun duten errealtate batzu eskuratu nahirik.

ren gehienok mestizu gara, ez indio ez europear. Orduan gure kultura bien nahastea da. Artean, Europatik dugu eragin zuzenagoa. Baina ez da lehen bezala ja. Lehen indio izatea mespretxuzkoa zen norberarentzat, nork bere nortasuna ukatu behar zuen, gure herrian kulturarik ez balego bezala, baina azken urteetan nortasun nazional horren kontzientzia hartu da. Nik uste dut hori borroka orokorraren zati bat dela, borroka politikoa da, ekonomikoa eta bai kulturala ere. Historia ofizialak beti ukatu izan du bertako nortasuna, gure historia independentziazi hasi bide zen, hori baino lehen Jainkoarekin sinisten ez zuten indio basati batzuk besterik ez bide zebiltzen...

Gu guzti horrekin gatoz, eta geure baloreak berreskuratzeko prozesu horrek ere eragina dauka gure antzerkian.

A.— Zein da El Salvadorren bertan egiten den antzerkiaren egoera?

G.— Guretzat zailtxo da hura zertan dagoen esatea, aspaldian irten ginen handik eta. Jakin badakigu lehen egiten zena ez dagoela egiterik egun. Lehen guk antzerki herrikoia egiten genuen, ikasleen elkarteetan, azoketan... Orain bada ofizialki onartuta dagoen antzerki tipo bat, antzesleak-eta badaitezke konprometituta baina bizirik irautekotan ezin dute sistemari inolako kritikarik egin. Eta gero, beste antzerki tipo bat, 80an bezala egiten dena eta «teatrilloa» deitzen dutena, ez dira profesionalak baizik eta militanteak, hau eskualde liberatuetan asko

egiten da eta oso inprobisatua izaten da.

A.— Frantzian bizi zaretela eta, nola sentitzen duzue atzerritarrekiko problema, orain eskuina dela eta?

G.— Egia esan ez da oraindik horrelako arazorik nabaritzen, kalean. Badago propaganda handia inmigrazio legeak eskatuz eta abar, baina badaude ikasleena bezalako fenomenoak kontrapuntu bat ezartzen dutenak. Kallean arabiarak, beltzak, frantsesak eta gulakoak elkarrekin ikusten dituzu. Dena ez da horren latza.

A.— Nola uste duzue elkartasuna zehaztu behar dela, Euskal Herrian esate batera?

G.— Guretzat zaila da eritzi bat ematea, atzo bertan heldu ginen eta, baina beste herritan nabaritu ez dugun interes sentimentu bat nabaritu dugu, identifikazio maila altua da hemen. Elkartasunari dagokionez oso garrantzitsua da momentu honetan El Salvadorreko gobernuari presioa egitea, negoziaketetan amore eman dezan, eta Estatu Batuei, eskua sar ez dezaten.

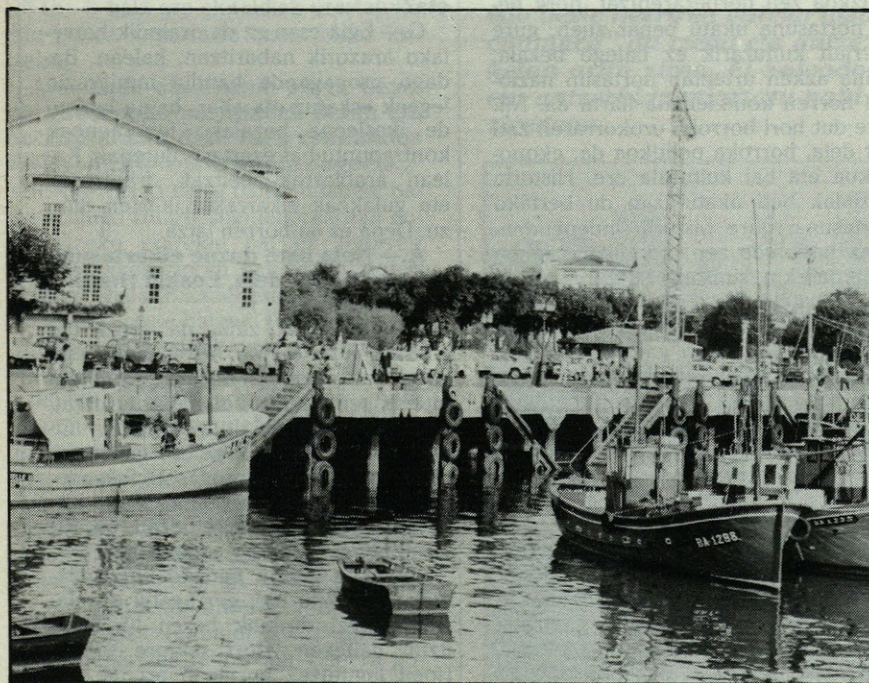
Orintxe bertan badago birpopulatzeko proiektu bat, gerragatik desplazatuak bizi direnak beren lurretara itzuli daitezken. Hori sektore solidarioen laguntzaz burutzen ari da, bai kristauak, bai Estatu Batuetan eta bestetan bizi diren lagunak... Gauza horiek oso garrantzitsuak dira guretzat. Baita elkartasun ekonomikoa ere, Frontearentzat zuzenki, borrokari eutsi dezaioten.

Txotxe Andueza

Donibane Lohitzunen turistak erakartzeko zentrua

Talazoterapia: etorkizun ekonomikoa?

Iparraldean, turismoa aspaldiko gai eztabaidagarria da, eta mugimendu abertzaleak mota guzietako ekintzak antolatu izan ditu, ematen den irtenbide ekonomiko bakar hori salatzen. Hemen aipatuko den proiektua Donibane Lohitzuneko talazoterapiarena da. Donibaneko hondartzan antolatu nahi dute eta turistifikazioaren azpiegitura berrietan sartzen da.

Helienthal enpresak hotel berri bat jarriko luke martxan. Lohitzunen 17 hotel daude dagoeneko.

Bainan orientabide honek erreakzio eta salaketa ugari ekartzen ditu eta Donibane Lohitzuneko jendea mugitzen hasia da proiektu honen kontra.

Hala ere Donibaneko hautetsiek (gehiengoak behintzat) jendeak proiektu

hori onar dezan indar asko egiten dute. Herriko etxearen turismoaren aldeko politika ez da gaurkoa eta publizitatearen laguntzaz gero eta jende gehiago biltzen da udan.

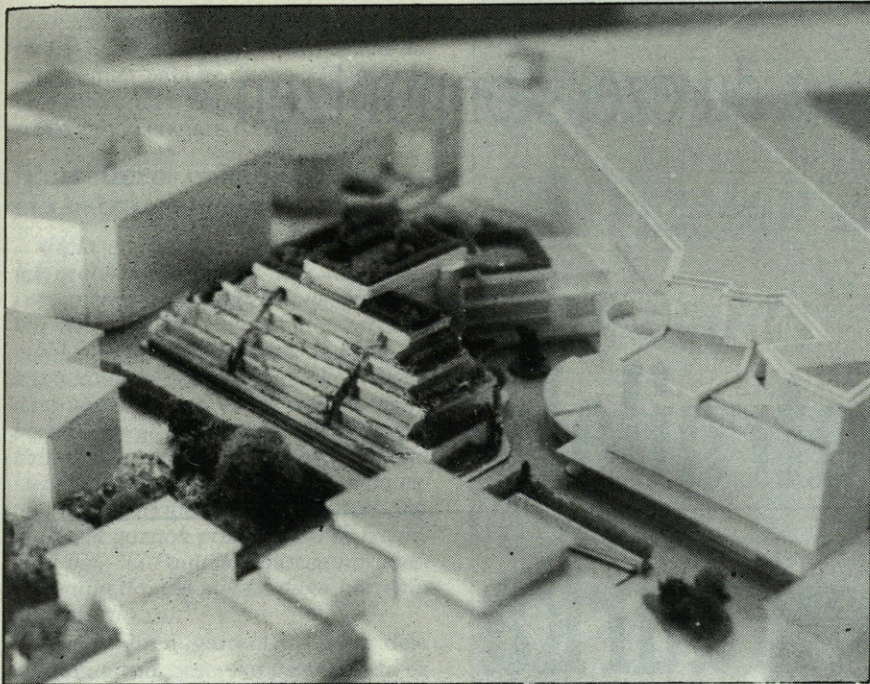
Polemika asko ekarri duen proiektu bat

Turistak etor daitezene, udan bai bainan bereziki udatik landa Donibanera, azpiegitura gutti zegoea eta, aspalditik Herriko-Etxea proiektu berri baten bila zebilen. Horrela talazoterapiaren ideia pausatua izan zen. Jadanik 86ko maiatzan Herriko-Etxeak Pergola delakoen talazoterapia instituto bat eraikitzeke baimena eman zuen. Pergolako lokalak leku publikoak direla eta horrelako proiektu bat bultzatzeko herriko etxearen baimena behar zen. Geroztik proiektu hori konkretizatuz joan da eta 86ko abenduan berriz eztabaidatua izan da herriko etxean. Ondotik, prentsaren bidez jakin izan da projektua onartua zela; Helienthal enpresak bere gain hartzen zuela 88ko urte hastapenean irekitzeko.

Proiektuaren helburua da 300 turista ekarraraztea astero, itsasoko uretako tratamendua proposatuz. Horrek 70 lanpostu sortuko lituzke.

Bainan beste puntu batzuk ere, Donibaneko Herriko-Etxearen politikaren adierazgarri direnak, argitaratuak ziren. Hala nola enpresa pribatu horrek, Helienthalek, laguntza publikoak lortuko lituzke, adibidez 15 urterentzat lokalen alokazioa urrik eta hondartzaren zati bat.

Eta proiektua ez da talazoterapiarekin mugatzen, funtzionamendu on bat eta produktuo interesgarri bat proposatzeko. Helienthalek, aste bat pasatzera etorriko diren klienteentzat Pergolari lotutako hotel bat eskatzen du. Horretarako Pergolaren gibelean dagoen "golf miniature" delakoaren leku publikoa hotela eraikitzeke behar du. Horrela bi laguntza mota eskatzen dizkio Herri-

Donibane Lohitzunen talazoterapiara dedikatutako konplexu bat eraiki nahi dute.

ko-Etxeari, alde batetik dirurik utzi gabe lokala publikoen erabilpena eta bestaldetik ontasun publiko baten desklasatzea bere hotela eraikitzeko (jakinez 17 hotel direla jadanik Donibanen).

Iduriz orain arte Helainthalek Herriko-Etxearen baimena osoa lortu du eta erabiltzen dituzten argumentuak lanpostuen sortzea eta animazioa ekartzea dira. Lanpostuen argumentoa errexki baliatzen da Donibanen, Iparralde osoan bezala, langabezia nahiko inportantea bait da, baina jendearen aintzinean pisu handikoa izan daiteke.

Bainan Herriko-Etxearen laguntza, eremu publikoak hunkitzen direlarik, ez da nahikoa, administrazioak traba batzuk ezartzen dituelako. Noski, hautetsien laguntza delarik traba horiek errexki gaingitzen dira baina kasu honetan herriko jendeak baliatu ditu Administrazioak inkesta publiko bat jendearen iretzia biltzeko ireki du enpresa pribatu bati leku publiko bat saldu nahi zaiolako. Honela urtarrilaren 12tik 25a arte bakotzak posibilitatea zuen herriko etxetik pasatzeko bere eritzia emateko plazaren desklaizamenduari buruz.

Erreakzio ugari

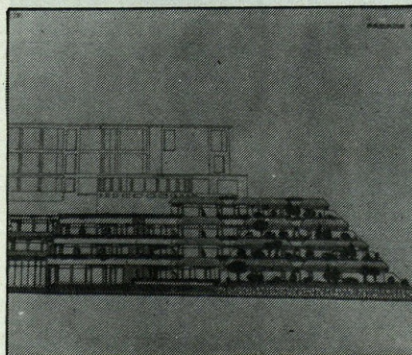
Proiektua plazaratu ondotik jende asko mogitu da, eta mota ezberdinetako erreakzioak izan dira. Donibaneko dendalariak proiektu horren alde jartzen dira noski pentsatzen bait dute horrelako atrakzio batek jende gehiago ekarriko lukela.

Bestalde kontrako erreakzioak ere izan dira. Lehenik Pergolako auzoen

komite bat bildu da proiektua aztertzeko, Comité de Vigilancia delako bat.

Proiektuaren osotasuna ezagutu ondotik talde horrek bere aurkako postura adierazi du bereziki eraiki behar den hotelengatik, auzoan horrek ekarriko dituen ondorio txarengatik. Alde batetik ez dute sentitzen «golf miniature» delakoaren desagertzea eta bestaldetik ez dute beste hotel baten beharrik somatzen. Komite horrek Donibane Zaharreko komitearekin batera jendea dei bat egin die joan daitezen Herriko-Etxera desbrazamenduaren kontrako postura ematera azpimarratuz proiektua geldituko litzatekela jende asko aurka biltz.

Beste erreakzioak ere izan dira, politikariek horiek. Alde batetik Donibaneko EMA taldeak (Ezkerreko Mugimendu Abertzalea) herriko etxearen politika salatu du lujozko turismo bati buruz azpiegiturak antolatzen direla erranez, eta gainera diru eta eremu publikoak erabiliz. Gogoratzen zuen ere EMAk

gazteek, elkarteek biltzeko, lan egiteko, kantaldiak antolatzeko Donibanen ez dagoela lekurik eta diren sala publikoak 3500etik 6000era ordaindu behar direla egunean. EMAk beste irtenbide batzuk eskatzen ditu herrian bizitzeko.

Bestalde alderdi frantsesak ere polemikan sartu dira. Komunistak (PC-Fkoak) prentsaurreko baten proiektua eta turistifikazioa salatu dute beste lehentasunak eta beharrak leku publikoek erabiltzerakoan ba direla erranez. Sozialistak agertu dira prentsan nazionalistak salatuz, turismoa ekonomikoki baliagarria dela erranez, baina haien zat proiektu honen hutsa diru arazoaren argatasunaren eskasean kokatzen da. Informazio gehiago eskatzen dute arazo horretaz.

Turismoa berriz ere kapitalaren alde

Erreakzio horien ondotik Herriko-Etxeak ez du amor eman. Berehala erantzun dio EMAn salaketari urteko sei hilabeterendako lanpostuak sortuko zirela. Baina hurrunago doa, egiazko militantzia erakutsiz, proiektuaren alde propaganda eder bat zabalduz, jendearen laguntza eta sostengua lortzeko.

Hori ikusi eta pare bat galdera datokigu berehala burura: Noren interesak edfenditzen dituzte? Zein helburu dago gorderik horrelako determinazio baten gibelean?

Dendariak proiektua defenditu arren langabeziaren arazoa ez da urrutitik ere konponduko. Lanpostuak udako izango dira eta baldintza eskasetan. Proiektu osoari begira beste gauza bat ere antzeman daiteke: Helienthal-ek produkto bat eskainiko du, aste beteko tratamendua. Turistak bertan egongo dira eta bertan gastatuko dute bere dirua.

Egiatzko industria ari da bilakatzen turismoa Iparraldean. Enpresa handiak egitura oso ertsi batzuk ekartzen ari dira politikoen laguntzak aprobetxatuz. Turismoa da Iparraldean kapitalak daukan interes bakarra ekonomikoki.

Politikoki gainera lasaitasuna eskatzen du turismoa erakarri ahal izateko. Azken urteotan turismoaren aldeko eta bortizkeriaren kontrako propaganda bat egin dira. Hein berean, mugimendu abertzalearentzat gai nagusietariko bat da turismoaren aurkako borroka.

Proiektu asko daude oraindik ere bulegoetan hemen bukatzeko asmoz. Behar bada Hego eta Ipar aldeko jendearen arteko loturak ekartzen ahalko litzuzke ondorio on batzuk, baina horretarako Hegoaldeko jendea konturatu beharko litzateke hau ere Euskadi dela eta ingurune eder batzuren gibelean arazo asko daudela gorderik.

Polizia ugaritzeak ez du ezer konpontzen

Sestaoko patruilak lapur txikien aurka

Azken asteotan Sestaon gertatzen ari dena harrigarria da: jende taldeak espontaneoki batzen ari dira, honezkero kezkatu-rik daudelako, nekaturik lapurtzen dietelako. Baina harri- garriena ez da batzea, ezta nekaturik egotea ere, baizik eta haserre guztia lapur txikien aurka bideratzea, hauexek ere, patruiletakoak bezala, betiko lapur handien biktimak direla guztiok dakigula.

Gertaerak, laburturik hauexek ditu- gu: orain bi urte edo, denda eta komer- tzio txikian gertatzen ari ziren lapurke- tak ikusirik, Sestaoko herrikideek mani- festaldi bat antolatu zuten arazoa agin- tariak konpon zezaten.

Manifestaldi hartan bertan, gazte tal- de batek desadostasuna adierazi zuen, polizia gehiago eskatzeak ez zuela kon- pontzen esanez, baina hala ere eritzi horiek ez ziren besteak bezainbeste plazaratu.

Jabego pribatua, sakratua omen

Urtebete pasatuta, ezertxo ere ez zen aldatu, eta beste urtebete gehiago igaro ondoren, dendari eta jendearen pazien- tzia agortu omen zen, batez ere lapu- rretan aritzen ziren gazteak, egun argiz eta sarriago ekiteari eman ziotenean.

Lapurketak (edo diru esijitzeak) uda- letxe aurrean dagoen plazan sistemati- koki burutzen ziren, gauez zein egu- nez, eta eskolak ere aukeratuenetari- koak izaten ziren, umeek zeramaten di- ru guztia mehatxuka eskuratzen zutela- ko. Nork gehiago, nork gutxiago, herri- tar guztiek esperientziaren bat jasota zuten gazte hauekin.

Sestaotarren haserre Merkatarien Elkartearen egiturari esker bideratu zen «gu geu bait gara herri osoan esta- bilitate handiagok antolaturik gauden talde bakarra. Auzo Elkartek mugiko- rragoak dira eta zaila dute gainera ba- tzea. Guk lokala, antolaketa eta harre- man estuak ditugu gure artean. Eta gai- nera gure interesak ziren gehien afekta-

turik zudenak». Mintzo zaiguna, Merkatarien Elkarteko lehendakari-ordea da, izena eman nahi ez duena. Orain zazpi urte sortu zuten Elkartea, eta Ibai Ezkerreko zaharrenetarikoa da.

«Patrullero» enkaputxatuak, eta batzu «camello»

«Hala ere, jendea oker dago, patruilak osatzen dutenak ez dira, halabeharrez, merkatarien elkartekoak. Hor bertan herritar arruntak daude, edozein, alkatea bera egon liteke, kaleetatik enkaputxaturik joaten direlako. Dena den, garrantzitsua ez da nortzu diren, baizik eta guztiek txalotzen dituztela heuren buruturiko ekintzak. Fullana izeneko gazteari jipoia eman ziotenetik, itzel gutxitu dira lapurketak Sestaon, eta guztiok pozten gara horretaz. Hori bai, «El Paquillo» hiltzea hori beste kontua da, eta guk ez dugu horrekin zer ikusirik».

Nortzu diren garrantzitsua ez dela dioskun arren, Sestaoko gazteek, eta ez horren gazteek, badakite «patrullero»-en artean «camello» bat dagoena. Taberna batetan ari da lanean, eta droga pasatzen du. Eta «El Paquillo»-ren hiletaren ondoren, tabernari batzu deituak izan dira Komisaldegian deklaratzeko.

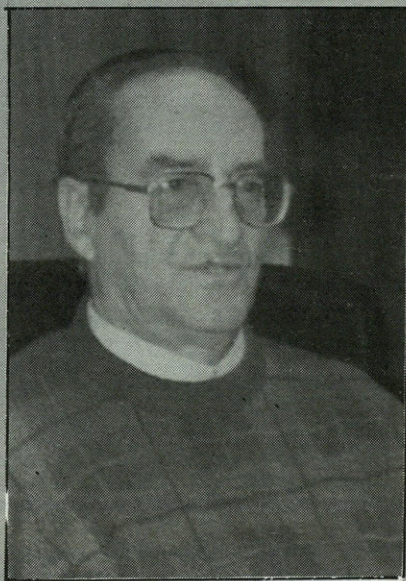
Herriz herri, lapurretan lapur

Sestao, bere 40.000 bizilagun eskasekin, ez da, tradizionaliki, herri problematikoa Ibai Ezkerrean. Barakaldo, populazioz handiagoa (117.900) eta beraz, langabetu gehiagoz, beti izan da askoz ere arazotsuagoa, eta Portugalete bera (59.500), edo Santurtzi (53.900), Sestaoren aurretik egon ohi dira delinkuentzia arazoari dagokionez. Erantzuna aldiz, Sestao eman da indartsuki.

«Gauzak ez dira horrela, exaktuki. Barakaldon ere honelako egoera egon zen orain urte pare bat edo. Berrogeita hamar metroka polizia bat jarri zuten, eta honela lapurketak asko eta asko gutxitu ziren, batez ere bankueteetan. Ez zuten ezta hurbiltzeko aukerarik ere. Beraz han, problema honekin amaitzea lortu zuten. Edo behintzat, beste leku batera bideratzea. Hori da eta, guk ikusten dugun beste arazo bat. Sestaotik badoaz, Portugalete edo Santurtzira bidaltzen ditugu, eta orduan han hasten dira arazoak. Hori ez da irtenbidea. Behin betirako bota behar ditugu gure herrietatik, suge habia mantentzen baldin bada ondoko herrian, erraz etor dakizkigulako berriro. Delinkuentzia guztiz deserrotu behar dugu, mutil horiek indeseableak eta oso kaltegarriak direlako».

Zirt edo zarteko erantzunak batu ditugu leku guztietan, dendetan, kalean,

Sestaoko Alkatea: «Gartzelak ez dio inori onik egiten»

Santiago Llanos, Sestaoko alkatea, PSOEkoa da.

GALDERA.— Nola dakusa Sestaon sortu den egoera?

ERANTZUNA.— Arduraz ikusten dut. Jazoerek bultzatuta etorri da. Delinkuentek egun argiz eta deskaro handiz aktuatzen zuten, eta normala izan da oraingo erreakzioa. Batez ere, umeei dirua kentzen hasi zirenean.

G.— Nortzu dira patrulla hauetan dabilzanak?

E.— Herriko pertsona normalak dira. Espontaneoki batu dira, korrektibo bat emateko, eta beste konotazio gehiagorik ez zaio bilatu behar.

G.— Zerk huts egin du gizartearen honelako egoera batetara iristeko?

E.— Neurri batetan, guztiok egin dugu huts. Bizitzeko kondizioak alde batetik, gero drogaren erabilera eta abusua, eta askotan, justizia sistema berak, delinkuente indeseable hauek ez bait dira zigortzen, eta kalean daude atoa.

G.— Bizi-kondizioak aipatzean, langabezia aipatu nahi duzu?

E.— Ezin da ukatu delinkuentzia esistitzen dela, eta nahiz eta langabeziarik egon ez, gutxituko litzateke, baina ez luke desagertaraziko. Nazio sozialistetan ere delinkuentzia egon badago. Nazio batek ere ezin izan du delinkuentzia ezabatu, droga ezabatzeko ez den artean. Polonian bertan 400.000 drogazale daude.

G.— Nondik etor liteke konponbideren bat?

E.— Nire ustez ez da nahikoa neurri polizialak soilik hartzea. Uniforme gehiago jarrita ez da desagertuko, sofistikatuak baizik. Patrullak ere ez dira egokiak, zeren, nahiz eta herria garbitzeko asmoarekin egin, ez dute neurri-zentzurik.

G.— Bestalde, inork ez daki zehazki nortzu dauden patrulla hauetan, ezta?

E.— Patrulla horiek herri oso-osoa-ren nahia ordezkatzeko dute, mundu guztia asperturik bait zegoen hemen geneukan egoeraz.

G.— Askok gartzelaldi luzeagoak eskatzen dituzte gaizkileentzat.

E.— Gartzelak ez dio inori onik egiten. Hor inork ere ez du ikasten gizarteratzeko biderik. Nik neuk gartzela ezagutu nuen, eta badakit zer den hori.

udaletxean bertan, HBeko partaideen aldetik izan ezik. Heurak izan dira guzak beste modura ikusten zituzten bakarrak. «Giza sistema bera da erruduna. Gertatzen ari den guztia langabeziaren ondorio zuzena da, langabezia eta birmoldaketa. Ekonomikoki ahulagoak diren gizataldeak, zigortuenak

izaten dira, eta gainera horiengan ere drogak eragin handiagoa edukitzen du».

Merkatariek, aldiz, dakusaten irtenbide bakarra, gazteak hartzea, epaitu eta zigortzea da, luzarorako gartzeleratuz.

«Errua ez dela heurena? Hori ez daikit nik, ez da nire kontua. Nik ez dut

Sestaoko Udaltzain Nagusia:

«Guk harrapatu eta juezak askatu»

esan behar zer egin behar den mutil horiekin. Erreintsertatu behar diren, nola eta non. Arazo hori ez da geurea. Neri ez didate pentsatzeko soldatarik ematen. Irtenbidea beste batzuk aurkitu behar dute, horretarako ordaintzen zaie eta», dio Merkatarik Elkarteko lehendakari-ordeak. Haserre dago atxilotutako mutilak egun batzuk pasa eta berriro ere kalean daudelako, leku hertsiki batean mantendu beharrean.

Alkateak berak, ez du uste bera. Herrikoideen haserrearen ulertzen du, guztiz normala iruditzen zaio, baina ez du uste konponbidea polizia gehiago ezartzea denik, edo eta gartzelan denbora luze mantentzea ere, berak ere, beste garai batetan, gartzela ezagutu zuela.

Zalantzan jarri ez daitekeena zera da, mutil guzti hauek gazte gaztetandik ari direla lapur kontu hauetan, eta Basauriko gartzela sarri bisitatu dutela. Hogei urterekin, hamar aldiz baino gehiago egon dira Komisaldegian, eta egun batzu eginda, berriz daude kalean.

Laudio, Iturrigorri... salaketa bultzatu

Sestaoko adibidea, beste herrialde batzutara zabalduz doa, eta lekuak ikusita, industriaren birmoldaketak eragin gehien izan duen lekuetan jazotzen ari dela nabaritu ahal da. Audio, Bizkaiko industrigintzaren morroi, «patrulla ciudadana» delakoaren esperientzia hasi berria da, diferentzia batekin «guk ez dugu armarik eramaten, beti uste izan bait dugu erasoaldi pertsonalak ebitatu egin behar direla».

Taldeak sortzen dituzte, prebentiboak batez ere, eta heuren industria txikiak babesten omen dituzte. Iniziatiba APILLe hartu du, industriari txikien elkarteak. Audioren kasuan, salaketa bultzatu nahi dute, eta norbait susmagarri ikusiz gero, udaltzaingoari abisua eman eraztea.

Hamaika mila polizia mota diferente

Baina autoritateak nork hartu behar duen ere, ez zaie axola, polizia bat zein bestea bada ere. «Udaltzaingoak jende nahikorik ez dutela esaten du. Orain, plan berrien arauera, Ertzantza Laudiora etorri dela ematen du. Guk nahi dugun bakarra zera da, problema hau konpontzea, Ertzantzarekin bada zein Udaltzaingoa, Goardia Zibila, edo Polizia Nazionalarekin ere, baina konpon dadila».

Laudiokoen argudioekin ez datoz denak bat, zorionez. Herri honetan bertan, Herri Batasunak argitara eman zuen komunikatuan zera zioen, «guk

G.— Egun hauetan Sestaon bi mila firma inguru batu dira udaltzaingoari «inoperantea» dela esateko. Ez al da oso salaketa gogorra?

E.— Bai, nahiko gogorra da. Pertsona horiek, seguruen, heuren arrazoiak dituzte, agian ez oso objetiboak. Delinkuentzia oso problema konplejoa da, eta ez da herri txiki bateko udaltzaingo soilak konpontzekoa. Ibai Ezkerralde osoan egiten dute lan. Gainera, justiziak ere operatiboa izan behar du, eta oso azkarra.

G.— Zergatik diozu justiziak azkarra izan behar duela?

E.— Gu, argi hitz eginda, kokoteraino gaude. Delinkuentek harrapatzen ditugu, komisaldegira eramaten, juezarengana aurkezten, eta handik hiru egunetara berriz daude kalean. Kasu bat aipatuko dizuet. Mutil batek

Land-Roverra lapurtu, hiru ume eta atso zaharra aurretik eraman, eta hamabost egun barruan egin ondoren, berriz dabil Sestaoko kaleetatik. Udaltzain batek ezin du justizia ezarri, hori juezen lana da.

G.— Orduan errua juezena dela uste duzu?

E.— Ni ez naiz nor juezen kontra ezer esateko, eta horretaz ez dut hitz egingo. Baina hemen zerbaitek huts egiten du. Hori begi bistan dago.

G.— Orduan zer aldatu behar da?

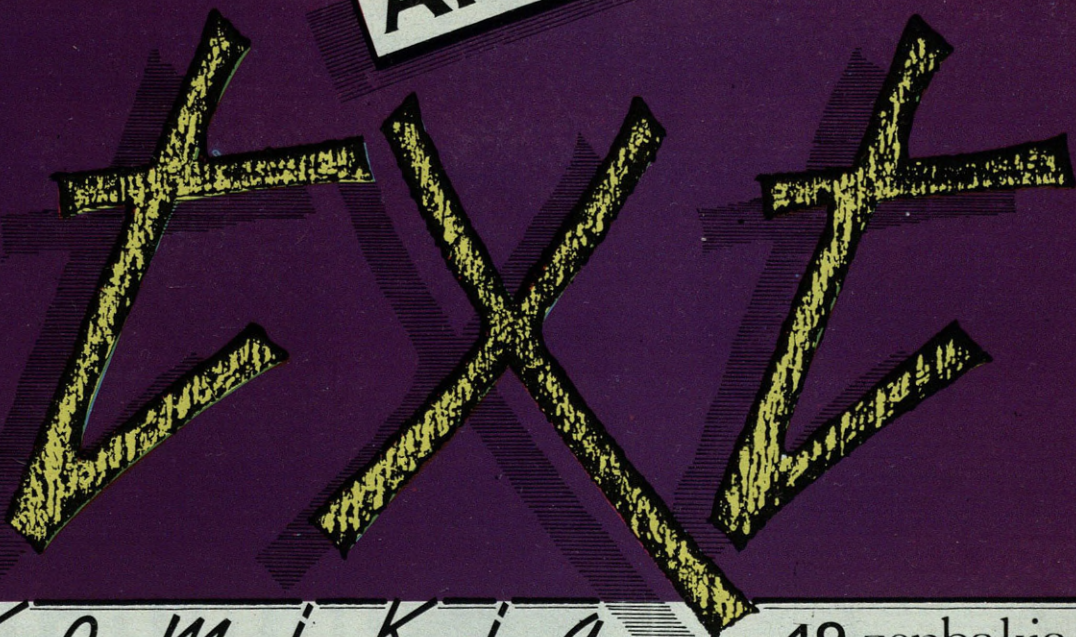
E.— Ni baino pertsona argiagoak daude hori esan behar dutenak. Nik diodan bakarra zera da, delinkuentzia ez dela bakarrik egintza poliziala. Behin hartuz gero, zer egin behar da delinkuente horiekin? Nor «reinsertatu» behar da?

polizia gehiagoren aurka gaude, demonstraturik bait dago polizia ugariago dagoen lekuetan delinkuentzia zabalagoa egoten dela. Bestalde, polizia inda-

rrak atzerrikoak dira, eta herri interesekin enfrontaturik daude».

Laura MINTEGI

K O M I K I A

49. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR.

Lopelegi & Varela 86.

kirolzaleen zerbitzutan

mine

donostia

271050 eta 270447

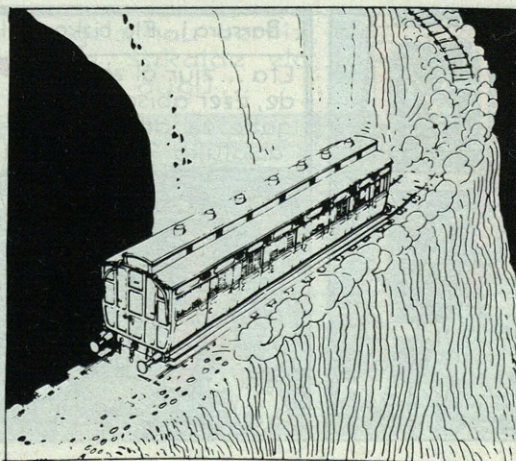
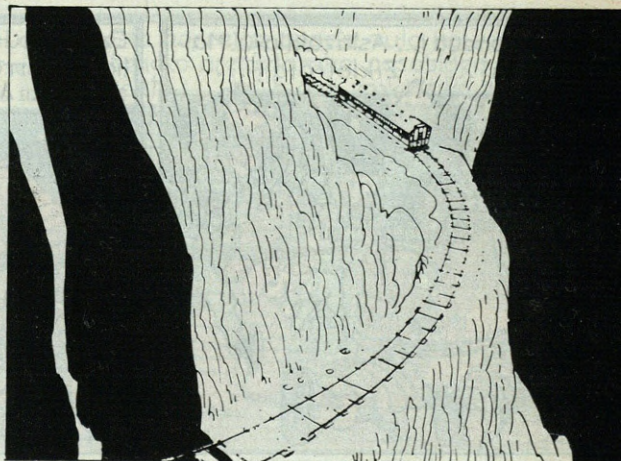
EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

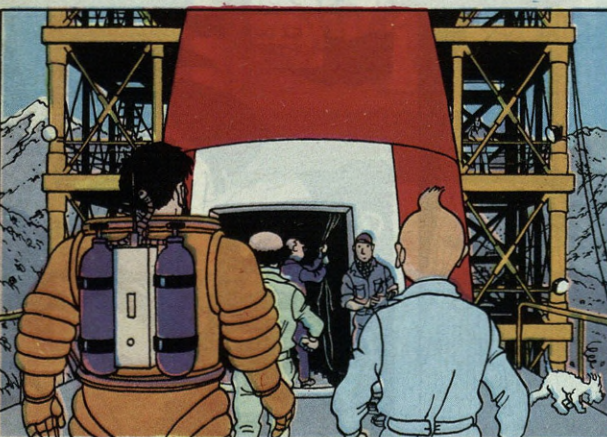
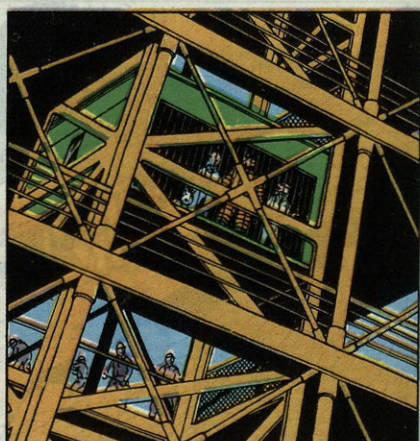
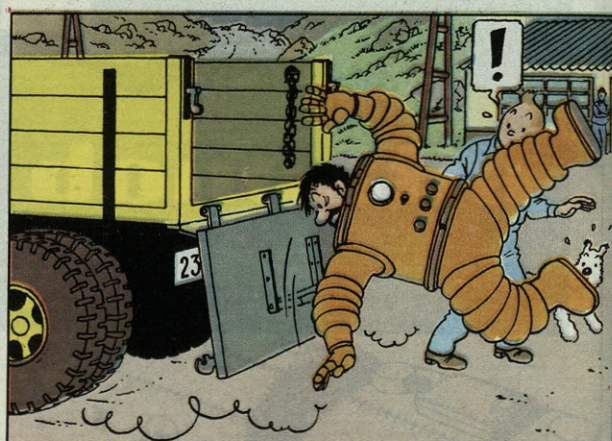
TTARTTALO Argitaletxea

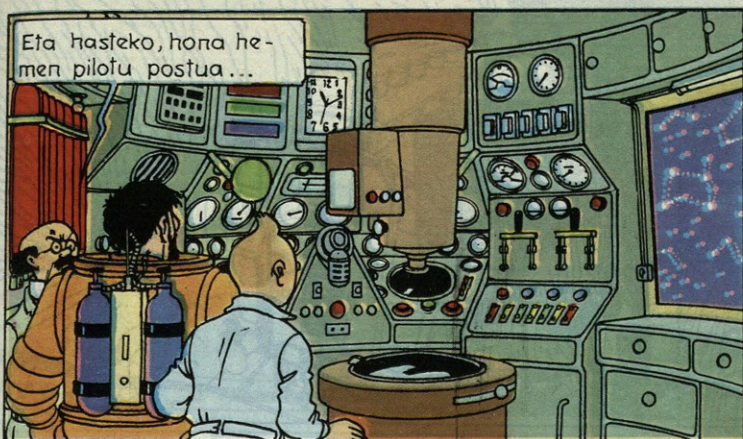
Aurrekoaren laburpena: Ba doa Corto Semenov-en bila lokomotorara. Ailegatu da eta tiro batez makinistarekin akabatzen du eta segidan Semenov-ekin borroka bizian hasten da. Trenetik bera botatzen duen bitartean, Shanghai Lil-ek Ninoren akabatzen du eta Rasputin-i ere bereak botatzen dizkio.

(6. orrialdean jarraitzen da)

Aurrekoaren laburpena: Krisi nerbiosoak jota, Turnesol zientzilariak Hadock-i erakusten dio "lerdoarena egiten" ari diren ala ez. Horretarako eskandalua sortuko du esperimentazio lantokian, baita jeep bat lapurtu ere kapitainarekin hor nora-baita eskapatzen direlarik.

Eta hasteko, hona he-
men pilofu postua...

Eta orain zer iruditzen
zaizu?... Lerdoarena egi-
teaz beste zerbait ere
bada, ala?...
Egundokoa!...
Eta zertarako di-
ra tramankulu-tras-
te hauek guz-
tiak?...

Tramankulu-traste-
guzti hauek, jauna, na-
bigaziorako eta kon-
trollerako fresnak di-
ra... Gida-mahai handi-
ra bildurik daude mo-
tore atomikoaren man-
duak, motore lagun-
tzailearenak, radarra,
irratia, telebista, ai-
re-berrigailu automa-
tikoa eta abar...

Gida-mahaitik ezke-
rretara, oxigeno-bon-
bonak... Kabinaren er-
dian periskopia eta
bere pantaila... Bai,
fresna hauek era-
biltzen ikasteko auke-
ra izango duzue...

Toki honetan, orain montatzen
ari diren laborategia joango da...

Harrigarria!... Ikusgarria!...

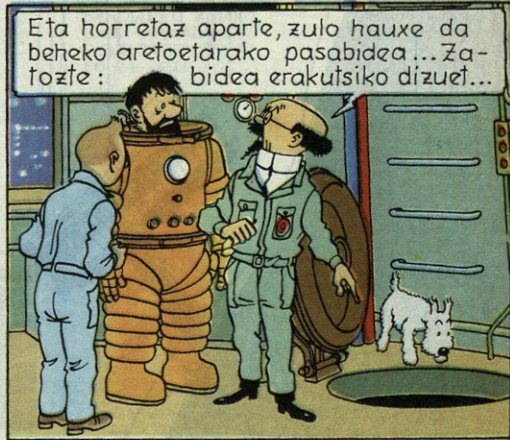
Ereriko da?... Bai
ote?... Ez ote?...

Argi ibili, arraioa!...
Hor, zure atzean!...

Nahita egiten al duzu, bai ala
ez?... Buruz bazterra jotzeko
edo hankazgora erortzeko mo-
durik dagoen bakoitzean, zukez
duzu aukerarik galtzen, deabru
guztien izenean!... Ezin al
zara kuntuz ibili, ala?...

Eta horretaz aparte, zulo hauxe da
beheko aretoetarako pasabidea... Za-
tozte: bidea erakutsiko dizuet...

Kontuz! Beste
zulo bat ere
badago es-
kaileraren
ezkerretan.

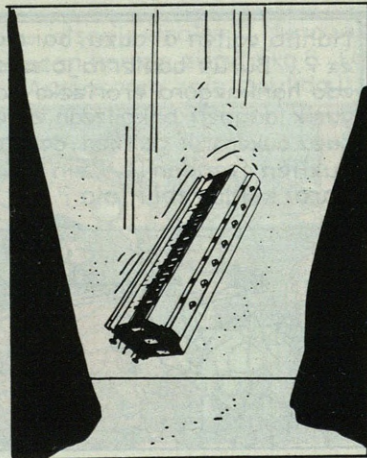
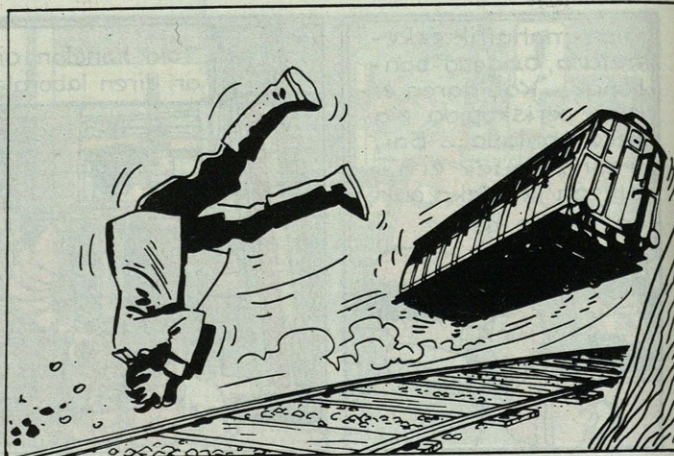
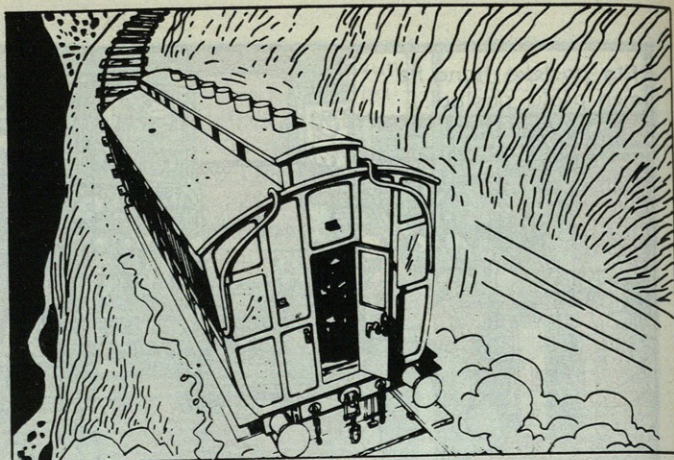
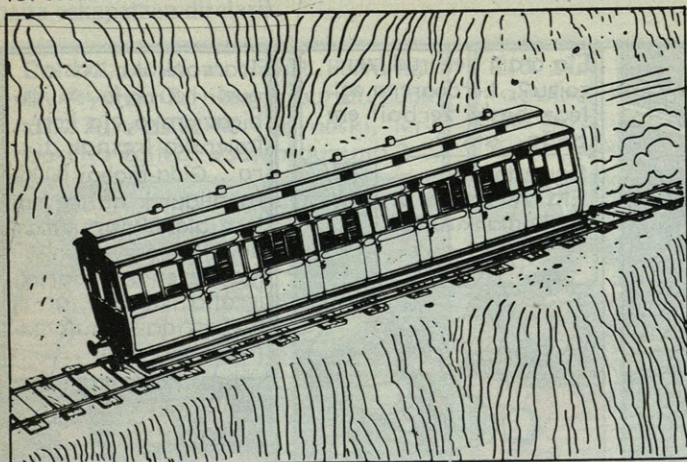
Eta gela hau berriz, aldi berean
logela, sukalde eta jangela
izango dugu...

Eta hain zuzen kamaina
hauetan etzango gara gu...

Mila de-
monio!...

(datorren astean jarraituko da)

... HIRU MUGETAKO
LAKUA.

Luis Pedro Peña Santiago:

«Paisaia erabat aldatu zaigu denbora gutxian»

Edozein bide-zigorretan aurkituko zenuen. Mendian ibiltari alaitsua benetan donostiar hau. Etxean ikusiko zenituen bere artikulua bestela. Igandero argitaratzen du erreportaia bat Gipuzkoan gehien saltzen den egunkarian. Ba liteke zure etxeko kalendario batean egotea bere argazkia. «Gorbea» liburua iragartzen duen kalendario dotorean. Ez ditu alperrik 30 liburu argitara eman gizon honek. Dena dela, berarekin egoteko, nahikoa duzu guk egindakoa egitea: Donostiako bulebarrean izkina egiten duen «Graphos» dendara jo eta hantxe aurkituko duzu. Hiztuna duzu, solaserako aparta.

“Duela urte batzuk ez zen gaur egungo gauza bera mendira joatea.”

GALDERA: Argitaratu berri dituzun azken liburuak direla eta, harrigarri egiten zaigu hainbat eta hainbat liburu zein artikulo nola egiten dituzun...

ERANTZUNA: Duela urte asko hasi nintzen etnografia mailan lan egiten. Nire lehen bi liburuak etnografiari buruzkoak izan ziren; urte haietan Aranzadi Etnografia Taldeko idazkari nintzen. Joxe Miel de Barandiaran orduan bueltatu zen exiliotik, bera zen lehendakaria. Adina zela eta, etnografia saileko lehendakaritza utzi zuenean neronek hartu nuen lehendakaritza hori.

Dena dela beti izan dut mendirako grina. Duela urte batzuk mendira joatea ez zen gaur egunekoa, autobusak, planoak, argazki kamarak etabar ez bait ziren esistitzen. Gaur egun, komunikabide berriak direla eta, kotxeak, autobusak, bidaia antolatuak... egoera erabat aldatu da. Nik ez dut txartzat hartzen, ez eta gutxiagorik ere, baina orduan zegoena beste gauza bat zen, ezberdina.

GALDERA: Zenbat liburu idatzi dituzu?

ERANTZUNA: Neroni ere harrituta geratu nintzen lehengo egunean liburu kopuruaz ohartu nintzen. Dagoeneko 28 liburu dauzkatz... eta beste hiru inprentan dauzkatenak, hau da, suete piska batekin 30 izango ditut aurrean.

Horrezaz aparte aldiakarietarako kolaborazioak, artikuluak eta beste lan moeta batzuk. Nola egiten den guzti hau? Bada gauza asko alde batera utzita. Zoriontsu sentitzen naiz ordea, ez da inolako sufrimendua.

GALDERA: Nola ikusten dituzu Euskal Herriko mendigoizale taldeak?

ERANTZUNA: Mendiak asko eboluzionatu du teknikoki, ez bakarrik herri honetan, Europa osoan baizik. Nahiz eta krisialdia gogorra izan, jendearen “capacidad adquisitiva” delakoa askoz ere handiagoa da. Gaur egungo mendiarekiko kontzeptzioa ezinezkoa zen duela 10-15 bat urte. Jendeak, diru erraztasun handiagoez gain, independentzia eta teknika askoz handiagoa du gaur egun.

GALDERA: Aurkeztuko al diguzu «Gorbea» liburuak?

ERANTZUNA: Lehenengoa «Gorbea» dugu; egia esan «Aralar» liburuaren ondorio bat baino ez da. Izugarritzko arrakasta izan zuen azken honek, eta arrakasta horren eraginez «Aizkorri» liburuak idaztera animatu nintzen. «Aizkorri»rekin berdina gertatu zenez gero,

azkenean «Gorbea»rekin, trilogia osatzea erabaki nuen.

«Gorbea» liburuak urtebeteko lan ikaragarri bat gordetzen du bere barruan. Oso lan serioa, nere ustez. Kontutan hartu behar dugu mendi hau bere suntsiketaren mugan dagoela. Gaur egungo Gorbea gogorki ez badugu babesten mendirik gabe izango gara laister eta Bizkaia puska eder bat galduko dugu. Eta kontutan hartu mendi honek garrantzi eta indar handia duela gure herrian.

GALDERA: Zure azken liburuetako bat «La ruta de los brujos» dugu. Garrantzi handia ematen diezu sorginei. Benetan uste duzu sorginek hainbesteko garrantzia izan dutela Euskal Herrian?

ERANTZUNA: Bai. Garrantzia handia izan dute. Ez bakarrik gure herrian, Europa guztian baizik. Halaz eta guztiz, hemen kontinentean baino indar handiagoa izan zuten. Nere ustez hizkuntzak zerikusi handia izan zuen horretan, hots, inkomunikazioak. Sorginkeria nekazal giroan eman zen eta gizarte hartan benetazko minoria bat zen gaztelera erabiltzen zuena. Inkisizioarekin erabateko inkomunikazioa zegoen. Egon behar zuen. Inkisidoreek ez zituzten ulertu ere egiten nekazari euskaldunak. Oker egongo naiz agian, baina ez dut uste hain erratuta nibilenik. Bestalde lan interesgarria litzateke ikerketa bat egiteko.

GALDERA: Euskal Herriko arte altxorra kontrolaturik eta babesturik dagoela uste duzu?

ERANTZUNA: Orokorki begiratuta esan genezake kontrolaturik dagoela. Azken urte hauetan lan handia egiten ari dira lau diputazioak, gure arte-ondasuna errekuiperatzen hain zuzen. Nafarroako diputazioa dugu seguruenik lanik handiena egin duena horretan. Beste hiru diputazioetan berrikiago hasi dira kontu hauek, Autonomiarekin. Halaz eta guztiz ezin esango dugu lehen ez zela lanik egiten. Benetazko abenturak kontatu ahaliko genituzke gaur egun gordeta eta babesturik dauden hainbat eta hainbat gauza jasotzeko egin genituenei buruz. Lan gogorra egin izan dugu benetan inolako ekonomi-laguntzarik gabe. Donostiako Miramar jauregia esaterako, bota egin nahi zuten. Edota Legazpiren etxea Zumarragan. Edota Antzuolako gurutzeta. Edota Aia herriko kalbarioa... nola salbatu ziren horiek denak eta beste mila? Kontatuko nizkizuke bai!

Lan horiek egiten ibiltzen ginenak minoria

sorginak

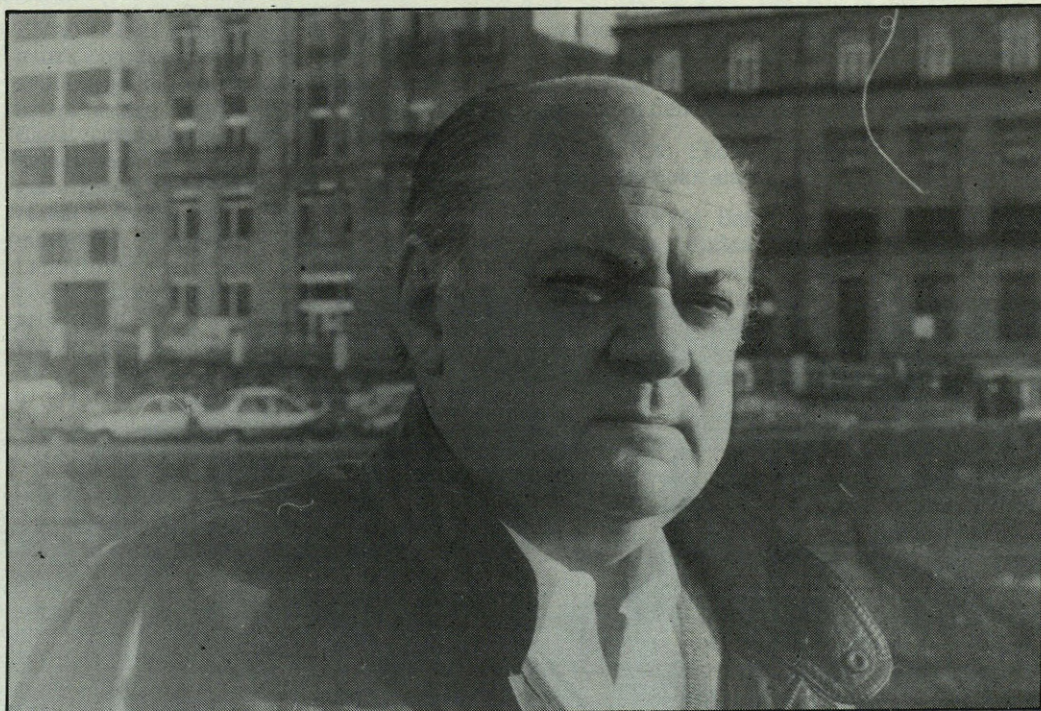
patrimonioa

Miramar

dirua

«Gorbea»

“Inkisidoreek ez zituzten ulertu ere egiten nekazari euskaldunak.

bat ginen eta erotzat hartzen gintuzten.

GALDERA: Ekologiari buruz hitzegin dezagun. Nola ikusten duzu gaur egungo egoera? Pinuak esaterako...

ERANTZUNA: Pinuena borroka luzea izan da. Parte handia izan dut borroka horretan, polemika sortu zenean Aranzadi taldekoa nintzen eta. Ikerketa sakon bat egin genuen gai horri buruz. Nere eritziak liburuska batetan argitaratu nituen. Han esandakoak hantxe daude. Haietxek mantentzen ditut orain ere. Urte luze guzti horiek pasa ondoren ez da erantzun orokor bat egon, bai ala ez moduko erantzunik. Agian ez batak ez besteak zeukaten erabateko arrazoirik, dena dela oso sesio gogorrak izan zituzten batzuk zein besteek. Beharbada esplotazio moderatu bat izan zitekeen soluzioa; erdibide bat postura kontrajarri haien artean. Ezin dugu ahaztu pinuak eragin izugarria izan duela gure baserrietan industrializazioa gure herrira iritsi zenean. Kontutan hartu behar dugu baserritarra konturatzen hasi zela hiriak 8 orduko lana eskaintzen ziola, oporrak, aste bukaerak libre, pisua, taberna, dibertsiorako erraztasunak... Oso tentazio handia zen guzti hau baserritarrentzat. Noski, sozialki, izugarrizko emigrazioa suposatu zuen honek. Gipuzkoa eta Bizkaia mailan

herriak ez ziren abandonaturik utzi baina Araba eta Nafarroako haran hustuketa ikaragarria izan zen.

Garai batean aitonak landatu eta bilobak moztzen zituen. Gaur egun berriz, diruari atera nahi zaion errendimentua dela eta, dena egiten da belaunaldi batetan.

Desertizazioarena ere badago bestalde. Ez naiz ni oso aditua horretan baina badirudi uste zen bezainbateko kalterik ere ez dela gertatu.

GALDERA: Dena dela aldaketa handiak eman dira paisaian...

ERANTZUNA: Oso gauza garrantzitsu bat zera izan zen, teknikaren iristea mendien esplotaziora. Horrek erabat aldatu zuen paisaiaz geneukan sentidu guztia. Erabat puskatu zen irudi hura. Baserritarrak bizi zireneko ingurunea milaka urtetan bezala zegoen. Mendia, baserria, ura... Mendizale izatea erraza zen orduan. Baserritarra ibiltzen zen toki beretsutik ibiltzen ziren. Gauza bera ikusten zenuen. Bat egiten zenuten paisaia horretan. Teknika iristen denean ordea erabat aldatuko da mendia eta ingurune guziko paisaia. Pistak aurrena, telebisioren errepetidoreak, argindarrerako postea, telefonoa... Pinua ere errazago

desertizazioa

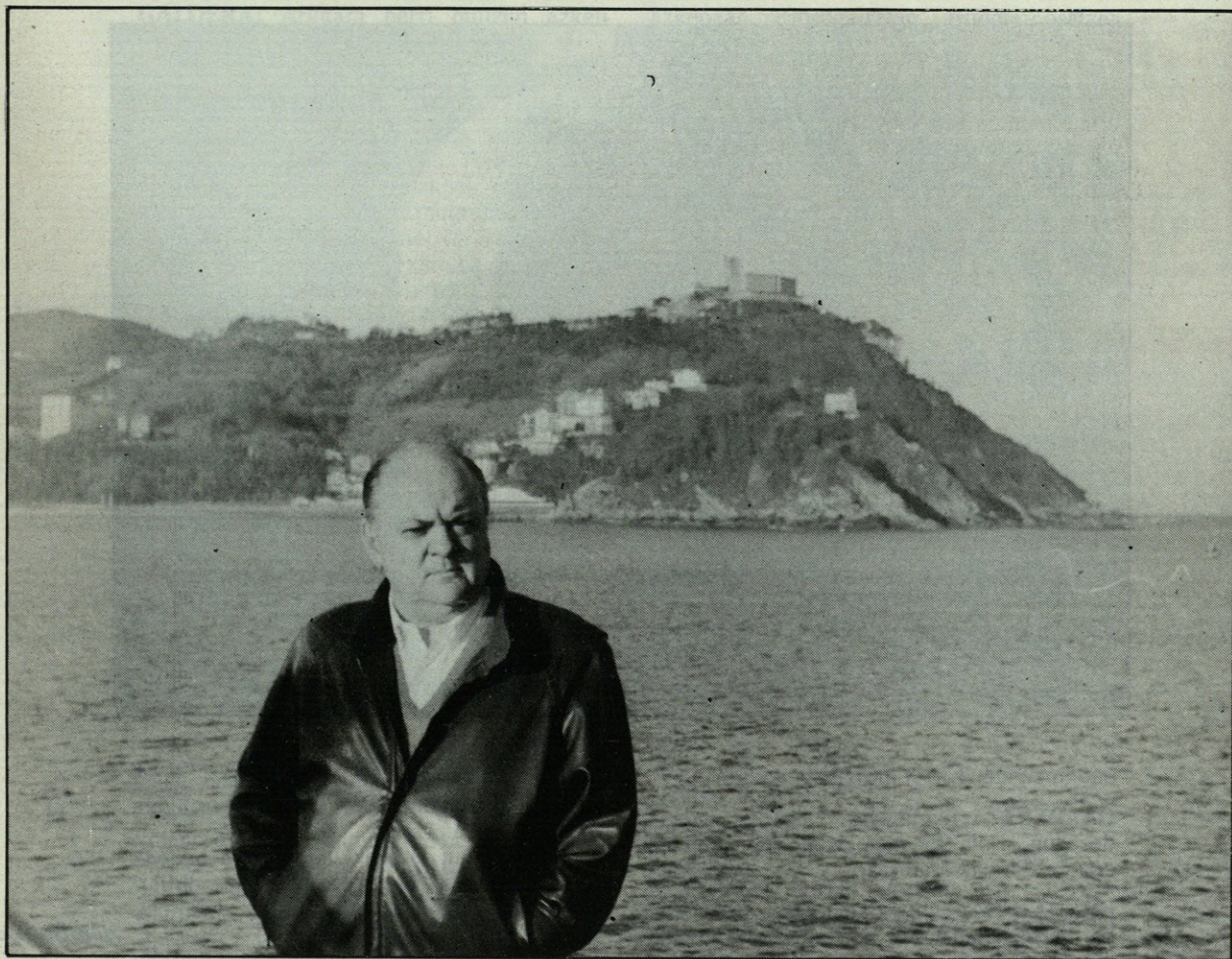
mendizaleak

pinuak

aurrerapenak

Aste honetako elkarrizketa: Luis Pedro Peña Santiago

“Garapena ezin duzu gelditu, baina
ea ahalik eta minik gutxien egiten duen.

sartzen da horrela. Errendimendua atera nahi zaio... Apurtu egin da berehala milaka urtetan modu batean egon dena. Oso denbora gutxian.

erromeriak

Eta horrekin batera aldatu dira ohitura eta bizi-moduak. Iturriotz-eko erromeria esaterako. Kostaldetik Tolosaldea bitarteko guztia joaten zen horra. Ehundaka lagun. Erromeria horietan ezagutzen ziren gero ezkonduko zirenak. Gaur erabat aldatu da hau.

ekologia

Zer da ekologia? Ekologia bai, baina beti egongo da interes batzuren zerbitzuan. Baserritarra eta bere ingurua... oso polita da, baina honek ikusten duenean 100.000 pezeta atera ditzakela hilean... Edota fabrika handi bat montatzen duenak, ekologia bai, baina ikusten du denbora gutxian egin dezakela bestela askoz ere urte gehiagotan egingo litzatekeena. Hemen instituzioak sartzen dira.

GALDERA: Nola ikusten dituzu antenak?

ERANTZUNA: Antenak? Goazen adibideak jartzera. Nork esango die Amezketakoei ez antenarik jartzeko? Haiek esango dute, zuk antena ez duzula ikusi nahi eta ni telebista ikusi gabe gelditu behar? Radioa entzuten geldituko naiz ni hemen? Kendu dezatela bada iratiaren antena ere bere tokitik! Oso erraza da Donostiatik joan eta hori kritikatzeko hastea. Han bizi behar duenak jakin behar du zertan ari den.

antenak

Komunikazioetarako jartzen dituzten antenak dira besteak. Instituzioek eta daukate parte horretan. Baina Larrun bezalako mendiak nola utzi dituzten ikusita... Ni ez naiz progresoaren kontrakoa, baina uste dut teknika kontrolatu egin behar dela.

GALDERA: Motorretan ibiltzen direnak ere...

“Arazorik larrienetakoa herrien neurririk gabeko hazkundera da.

motorrak

ERANTZUNA: Motorren kontu horrekin oso gauza bitxia gertatu zitzaidan. Badakizu zenbat mendi ibilaldi idatzi ditudan eta nola astero astero beste bat proposatzen dudana. Bada halako batean hor etorri zitzaizkidan batzuk esanaz mendi ibilaldi horiek asko gustatzen zitzaizkiela, eta esan nahi zidatela etabar. Askok poztu nintzen. «Bai, baina motorrean egiten ditugu. Aurrena Land-Rover batean motorrak eraman eta gero motorrean egiten dugu zuk proposatutako ibilaldia». Zer esango dizut! Gustatu ala ez gustatu hor dagoen errealitate bat da. Total, gero hor ikusiko duzu beste bat irratia tope jarrita mendian gora dihoala. Neri ez zaizkit motorrak gustatzen, baina errealitate sozial bat bezala onartzen ditut.

GALDERA: Ehiza?

ehiza

ERANTZUNA: Ez dago eskubiderik. “Ehizaren legea” ezagutu gabe ere nola aritu daiteke azken denboraldi honetan bezala ehizean? Gaizki egin duzu! Hori salvajada bat da. Motorren kontuan bezala, ni ez naiz ehiztarien “kontra” bat. Baina edukazio eta kultura piska bat ez da gaizki etortzen. Oreka bilatu behar da. Begira, ekialdeko herrietan, Hungarian esaterako ikaragarri ondo zaintzen dituzte ekologia kontu hauek. Suizan, Austrian, Holandan... hauetan ere bai. Nik uste dut asko daukagula horiengandik ikasteko.

GALDERA: Eta hemen? Zaintzen al da ingurugunea? Nahiko lan egiten al da natura gordetzeko?

garapena

ERANTZUNA: Begira, gauzak egiten dira. Ez dakidana da ahal duten guztia egin duten, nahikoa egin duten ala bide onetik ari diren. Ez daukat kargurik, ez dut sekula kargurik izan eta ezin naiz horretan sartu. Gipuzkoan esaterako ez dakit zer ari den egiten parkeak eta zaintzeko. Bailara guztietan, eta krisiarekin ala gabe, progresoaren hondakinak gero eta nabarmenagoak dira. Garapena ezin duzu gelditu, baina ahalik eta minik gutxiena egin dezala, nahiz kapitalista nahiz sozialista izan. Ez bakarrik ikuspegi estetizista batetik begiratuta. Birrikak sano edukitzeko ere, garbi, zaindu beharko litzateke.

GALDERA: Energia nuklearraren kontua ere hor dago. Zer iruditzen zaizkizu zentral nuklearrak eta?

ERANTZUNA: Nik ez dakidana da energia atomikoaren garapenik egon daitekeen behar adinako garantiak gordeaz. Ez dakit. Garbi

dagoena da energia iturri berriak bilatu behar direla. Zentral nuklearrak gaur egun ez, baina ikusi beharra dagoena da nondik ateratzen den beharrezkoa den energia hori.

nuklearrak

GALDERA: Ekologia aldetik zer dela eta piztuko zenuke alarma gorria?

ERANTZUNA: Batez ere herrien neurririk gabeko hazkundera dela eta. Naturarekiko egon den mespretxua, ondorioz izan diren aldaketa guztiekin, kaltegarria izan da. Industriaren garapen kontrolatu bat egin beharko litzateke. Kontutan hartu natura daukaguna daukagula. Ez dago besterik!

GALDERA: Bukatzeko, ze mendi edo ze ibilaldi gomendatuko zenioke irakurleari?

hazkundera

ERANTZUNA: Hori bai zaila dela! Toki guztitan bait daude ederrak. Esango dizut bat dena dela. Erraz erraza. Zoragarria ordea. Zaldibiatik depositora joan. Han Enerioko galtzadatik igo. Jentilarriko trikuarria ikusi. Enerioko etxolax eta ikusi. Eneriotik Igaratza aldera jo. Irazustako Lepoako bidetik bueltatu. Ganbo eta lugarrain artetik pasa. lugarraingo lepotik jo. Auza-Gaztelu parera jeitsi eta hortik berriz depositora. Ibilaldi merkea benetan. Ordiziaraino trenez. Zaldibiara autobusez. Eta kitto. Ibilaldia Euskal Herrian egin ahal izango den politenetakoa duzu.

Enerio

Hortik salto egin eta beste paraje bat hautatu beharko banu Nafarroa eta Zuberoa bitarte horretan muga egiten duten mendiak aukeratuko nituzke. Orhy eta inguru horiek. Han dago euskaldunen muga. Handik ekialdera mendi handiak hasten dira.

Mikel MENDIZABAL

Ihauteriak bazter guztietara iritsi dira

Neguko urte sasoian, argia eskas eta bero faltan gabiltzanean, landaretza hilik eta hazia lotan dugunean, alegia, ziklo honen azken bi herenetan kokatuak aurkitzen dira ihauteriak. Aintzinenak, mitologia mailakoak, Zuberoako maskaradak, Lantzekoak, Zubieta eta Iturengo ttuntturroak, Kaskarots-en martxa, Behe Nafarroako zaldiko-taldeak eta dantza eta joku batzu dira. Egunotan ari zaizkigu batetik bestera pizten eta itxaltzen. Ospakizunak aurrera doaz.

Iturengo kaleetan ttuntturoen desfilea errito bat bilakatu da.

XIX. gizaldian bai Donostian, bai Bilbon nagusiki, espektakuloen antzeko konparsa eta ekintza mordo bat ospatzen zen tenporadako azken hiru ostegunetan (gizakunde, emakunde eta oro-

kunde deiturikoak) eta ihauteri igande, astelehen eta asteartez bukatuaz. Ihauteri hauen jatorria erromatarren garai-koetan datza.

Mitologia mailako ihauterien garaia

batipat, moztorro baten bidez jendeak jasaten duen nortasun galtzean oinarritzen da. Maskara hauen izenak moztorro, nañarro, kukumarro, txantxo, mamu eta xarrabaldo ditugu. Jazkiak garbiak eta ohiturazkoak (ritualak) izan daitezke, dantzarienak eta musikari-
nak lekuko; eta zikinak, zaharrak eta zartatuak moztorro herrikoienak direnaren antzera. Parte hartzen zuten gazteak, oso talde txikitik eta sekretu bizi-
zian moztorrotzen ziren eta anonimatua gordetzearen etxeko atzeko atetik mendirantz edo baratzarantz irtetzen
ziren. Talde hauetan bazen gaizki jan-
tzitako gazte bat, trapu beltzeko edo animalien larruz moztorroturik, begi-
etarako bi zulo zituelarik, eta trapu bate-
tan bukatutako makil batez edo bestela
lastozko bastidore batez baliatuz, tal-
dearen defendatzaile bilakatzen zena.
Moztorrotzeko ohitura, ordea, urteko
beste festatan ere ematen zen: San
Juan, San Pedro eta San Marcial kasu.

Ihauteri zikloa

Ihauteri zikloa deiturikoa urtarilaren
1ean hasten da, bospaseiko koadrilak
kantatzen ateratzen direlarik. Errege
egunez Oiz, Ituren, Donamaria eta bes-
te lekutako zenbait gaztek gerrian zin-
tzarriak dituztela eta bizkarra larruz jo-
sita dantzatzeko dute. Isabako gazteak
Uztarrotza bidean abiatzen dira bes-
teen bila eta elkar aurkitzen dutenean,
zintzarriak harriz beteta izugarritzko za-
rata montatzen dute. Ondoren gutxi go-
ra behera adin berekoak diren bi gazte
aukeratzen dituzte elkarrekin borroka
dezaten eta segidan makil guda bat egi-
ten dute eta norbait atxilotuz gero he-
rriko espetxera eraman eta hurrengo
egunean herri osoaren aurrean aska-
tzen dutelarik. Intzan aita eta ama pon-
teek beren besoetakoei roska batzu
erregalatzen dizkiete (gizaki itxurakoak
neskentzat direnean eta goxoak eta bo-

Aintzinatearen aztarnek bizirik diraute Ihauterietan

dinamita kartutxo bat ipini eta zuhaitz baten kontra zutik eta tinko uzten zuten, alkate, txistulari eta algoazilaren arteko afariarekin festari bukaera emenaz.

Beste batzu baditugu oraindik ere: «Zanpanzart» bera, gaskoineratik dator-kiguna (Saint Pansart) eta Orio, Irundik hasi eta bai Zuberoan, Lapurdi eta Behe Nafarroan ematen dena. Orion asteartez honako bertsoa kantatzen zuten:

gaur dala Maria kale
biar dala Zanpantzart
egin dezagun arte
tripan narruak zart.

Arlote potzoloa, triphandi eta farregarria zen oso, kaleetan zehar paseatzen zena eta asteartez epaiketa egin ondoren erreta bukatzen zuena. Ustari-tzen bere emaztearekin batera erretzen zen hiletarien moduan jantzitako gizon batzu lurtean zilipurdika izugarritzko oihuak boteaz inguruan zituelarik. Baionan, erre ondoren Adour-era botatzen zuten errautsa, Lantzeko «Miel Otxin»ekin berdintsu gertatzen delarik.

Ituren eta Zubietako ttuntturroak: Karroxak

Bi herri hauetako «yoaldunak edo ttuntturroak» rito moduan mozturrotutako eta beren festak Errege egunetik ihauteri astearte bitartean edozein aste-lehen edo asteartetan ospatzen dituzten bi gazte talde ditugu. Zanpanzar izenarekin ere ezagutzen ditugunak. Iturenen bi talde osatzen dira: bata Aurtitz eta Iturengo auzoak ordezkatzu eta

Erretako arloteak

Erretako arloteak (monigoteak): Isaba eta Uztarroako «aitandixarko eta amandixarko», Arbizuko «aittunaundiya eta amintxikiya»ren berdintsuak direnak eta igande arratsez erreak. Okarizen lastozko gizona erretzen zen astearte arratsez. Zalduondon, gazte eta txistularien laguntzaz kalejira egiten zuten asto gainean zihuan gizaseme batek «Markitos» izeneko panpin handi bat zeramala. Predikatzaile batek txorakeria batzu esan ondoren sabelean

robilak mutilentzat). Isaban «katamora» deitzen diote.

Zikloarekin jarraitzeko, San Antontan, urtarrilak 17, bedeinkatutako zintzarriak ipintzen dizkiete abereei eta elizari zazpi bira eman erazi. Kanpetzun abereak eta emakumeek elizara eramandako fruituak bedeinkatzen dira. San Sebastianetan, Lagranen, egundoko zintzarri festa izaten zen eta segidan ume batzu su bat egiten zuten eta besteak Villaverdeko gazteekin borrokatzera joaten ziren. Donostiako tanborraden sorrera ondorengoa da. San Bixente egunez, urtarrilaren 22, Oionen horiz eta gorritz neurri berean jantzitako «Katxi» mozturroaren dantza dute. Bizkarrean lastoz betetako katu larru bat daramala elizarantz abiatzen da. Bertara iristean lurrera botatzen du burua eta beste batek bandera pasatzen dio gainetik. Ondoren su artifzialak, torero batekin batera zezen bat ere erretzen dutelarik.

Otsailean Goierri aldean «otsabilkoa» ospatzen zen, ihauteri aurreko azkeneko ostegunean hain zuzen. Egundon hone-tan okela, arraultzeak, txorizoa... biltzen ziren, otsoaren berri parte emateko agindu asmoz, otsoari buruzko bertsoak kantatzen zituztelarik. Kandelari egunez ihauteriak hasten ziren Oiaztunen. Zuyan merienda bat egiten zuten gazteek etxe etxe bildutako diruarekin. Uztegi eta Gaintzan, meza nagusiaren ondoren, antzarraren jokua egiten zuten. Otsailak 3an, San Blas, animaliak bedeinkatzen dira, ezarria zaintzeko ogia, gatz... ematen zaielarik eta ogi bedeinkatua gizakiei ematen zaien antzera. Santa Ageda egunez ezkonduen festa ospatzen zen.

Lantz: saltoka honuntz eta harantz

bestea Zubietakoa. Ihauteri astelehenan Zubietako taldeak, bertako alkaterearen baimenez, Ituren bisitatzen du eta asteartean alderantziz gertatzen da.

Ekintza: Karabana osatzen denean, zortzi ttuntturro eta hiru karroza, alegia, hasiera ematen diote festari, zintzarien soinu erritmodun batetan murgildurik. Mozorroak, lurra, abere eta ugaritasunaren adierazgarri dira: ardi-narruak, zaldikumak, aker, behi eta ardi txintzarriak, oilar lumak, gonazpikoak, zinta multikoloreak, kasu. Ttuntturroak beren pauso neurtuak emanez zintzarien konpasean, doinu gogorraz aurrera doaz atzetik elementu harrigarri batzu dituztelarik. Batzu, gorriz, «xarde» (mozorro bizardun batez) eta bestea definigaitza den tunika, mozorro bat eta bizkarrean lokatzezko eltze handi bat kirtinetatik loturik duela. Guzti hauek bertako mozorro eta lan tresnak bizkarrean, belarrezko konkorrak, arto lehorrez betetako egundoko oinak dituztela. Ituren eta Zubietakoak elkartu eta batera segitzen dute dantza saio amai-gabe horretan, beren dei misteriozua inposatuz.

Kaskarotak-martxa

Oso mozorro bereziez dantzaturiko makil dantza bat dugu Kaskarotak-martxa. Kaskarroteak Ziburuko jende bat zen, agote edo cagots kastatakoak, hain zuzen ere honegatik mespreziatzen zituztenak. Dantza honen buru kotilun-gorriak ditugu, lumakirten batez jendea ikaratzen, uxatzen iharduten zirenak Biasteriko «katximorro»-en antzera: gerrian zintzarriak, gona gorriak eta mozorro arraro batez jantziak. Konparan parte hartzen duten gainontzekoak jauna eta anderea dira. Biak gizasemeak direnez berriketa ugari sortzen dute beren inguruan, jaunak anderea defendatu behar duelarik. Kotilun izenekoak deabruzkoak izan arren ordena inposatzen dute.

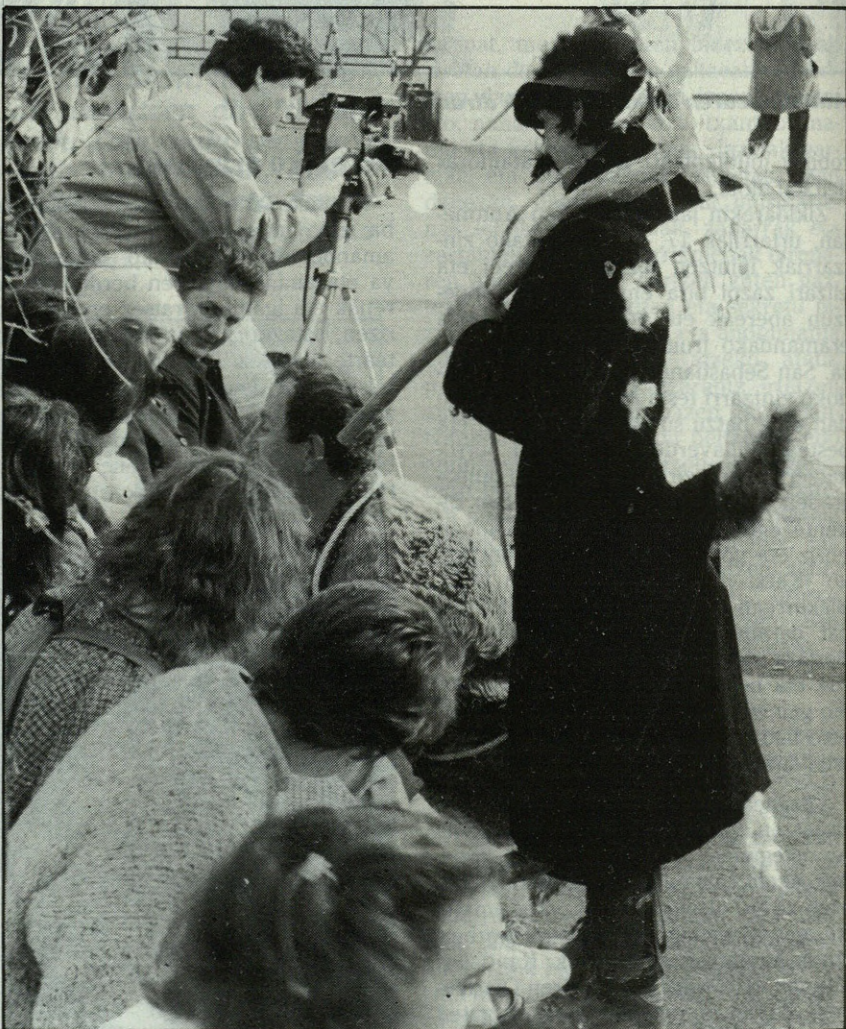
Kabalkadak

Behe Nafarroan kabalkadak izenarekin oso bistagarri bilakatzen den konparsa ezagutzen da: zankotan igota, basandereak, erraldoiak, kaskarroteak, aidean salto handiak emanez dantzatzen duten gizontxoak, emakumez jantzitako bi gizaseme, jauna eta anderea, goardiak (zaldi gainea eta oinez), makil-dantzariak, kapitaina, tenientea, tanbor nagusia eta suhiltzaileak. Atzetik zarpatsu farregarriak aurrekoak imitatzen eta era berean burlatzen. Erlojuaren aurkako norabidean egiten diren dantzetatik «muxiko»-ak ditugu garrantzitsuenak, Donibane Garazi inguruan Luzaide eta Arnegin bereziki.

Antxon PELAIO

Muskildiarren maskaradak: odol zaharra mintzaira gazte

Muskildin bertan estrainatu eta auzoko Urdiñarbetik pasata, igande honetan Pagolan arituko dira beren maskaradarekin muskildiarrak. Hurrengo igandean herriko arrabestak edo festen errepetizioa egin ondoren, martxoaren 1ean Garindainen jokatuko dute, eta hortik aintzina Zube-roako beste herrietan barna maiatza bitarte.

Jadanik maskaradetan neskatilek parte hartzea normala da edonon.

Ez da inor oroitzen Muskildin aurreko maskarada noiz egin zen, joan den mendean seguru. Gauzak nola etortzen diren... orain berriz bi urtetan pastoral bat eta maskaradak burutu di-

tuzte. Sei urteren barruan, elkarren ondoan dauden Pagola, Urdiñarbe eta Muskildiren artean hiru pastoral eta bi maskarada antolatu dituzte.

Pitxu bere hartzarekin. Astakerien erdian, samurtasun ttantta bat.

Zuberoan indartsuen ageri diren herrietakoak dira hiru horiek. Gazte asko, eta abertzaleak, Ipar Euskadiko abertzale giroetan ezagunak. Usantza zaharrak eta herriak bizi dadin behar dituen aire berriak uztartzen saiatzen dira, eta lehendabiziko sinbolo gisa Pagola herriak bere **«Pette Basabü-rü»** utzi zuen.

Basaburua gainbehera datorrenean, eta Maule inguruko Pettara arras deususkaldundu denean, herri gutxitan gelditzen da holako mugimendurik. Urdiñarben ere **«Iparragirre»** pastoral antolatuta zuten, Etxahun zenaren azken obra eta hori ere sinbolo bat. Urdiñarbekoek prestatutako maskaradak ere makina bat polemika bizitu zuen Zuberoan, bere mami abertzale eta politizatua zela eta.

«Oihenart» pastoral eman zuten duela bi urte Muskildikoek, eta Urdiñarbekoek prestatutako pastoral baina lehen bi herrien arteko mugan dagoen **«Le Chistera»** ostatutik desfilea abiatzen zela ikusitakoan sartu zitzailela inbiri aitortu ziguten orduan. Duela bi igande, maskarada aurreko **«Barrikada haustia»** egin ondoren elkarrekin ageri ziren ostatuan Muskildiko gazteak eta Urdiñarbekoak, bata Xibero-roko Botza irratian ari dena, bestea...

Iragan idealizatuari baino etorkizunari atxikirik

Bostekoa eman eta **«untsa zizte?»** galdetu bezain azkar erantzun digute:

«Hementxe, ahal düguna egiten. Heltübada, hamar ürteren bürian ez diagü haboro maskaradarik izanen eta...» Eta egia da. Zuberoan ja-danik maskarada kontserbatzea ez da usadio bati atxikitzea, herria euskaldun atxikitzen eta gazteei euskaldun izatearen eta herrian bizi nahi izatearen urguilua erasten saiatzea baino.

Aidean usaintzen da diogunak romantizismoarekin zerikusi gutti duela. Plazan sartu dira dantzariak, eta maskaradan nagusi edo jaun papera egiten duenak xirulariari azkena jotzeko eskatu dio... frantsesez. Parte hartzen duten gazteen artean erdiak behar bada ez du euskaraz hitzegiten jakin-nen, nahiz eta gehientsuenek ulertzen duten.

Hala ere, maskaradan agertzen diren beltzetako batek bizkarrean **«Kortatu»** dioen txartel bat darama, eta **«Sarri-sarri»** oihukatzen zuen bere paperari dagokion bezala pitokeriak egiten zituen bitartean. Zuberoa zaharra hiltzen ari da, bere aberastasun guztiekin. Horretatik ahal dena atxiki eta Ipar Euskadin euskaldun bizitzeko ari diren ahaleginekin txertatzea, horra apostua.

Usadioa, festa eta lotsarik gabeko pitokeriak

Baina ororen gainera maskarada festa da. Eta festa egiten dute Muskildiarrek berenarekin. Ulertuko ote zu-

ten herritik zehar beren auto handiarekin pasatzen zirela hainbeste pertsonaia bitxiren artean harrapatuta gelditu diren bi neskatxa ilehori eder horiek? Autoa Noruegan matrikulatua zuten.

Baina benetako besta bazkalondoan egiten da, ongi bazkalduta. Maskarada guztietan pertsonaia berak: intsinaria, jauna-anderea, laboraria-laboraria, zamaltzaina, kantinierra, txorrotxak, zaldiak zikiratzen dituzten kherestuak, zarpail loreduenez jantzitako buhamiak, eskale mixerableen itxurak dituzten beltzak, kabana... eta batez ere **Pitxu**.

Pitxu guztiak dira diferente, baina nola konparatu herri batekoa beste-koarekin? Denek ere hitzaldi luzeak eta teatro-lana egiten dute, duela gutxi pastoral egin dutelako ohituta. Kantari ederrik bada tartean, txorrotxak kasu baterako. Eta buhamiak, aspaldi ikusitako alprojenak.

Mila erreferentzia eguneroko bizi-moduari lotuak: trenbidezaleen grebak, politikoak, nekazarien eta langileen buruhausteak, apezak... Gero eta antropologo eta sasi-logo mota guztietako gehiago hurbiltzen da maskaradetara. Eta aldiz maskarada herri batek festa egiteko eduki lezakeen modu politenetako bat da. Gorde dezagun argazki makina zakuan, eta hobe muskildiarrekin bezala beste edonorekin nahastu eta algara lasai egin.

AGINA

ARGIA LEHIAKETA

Erredazio honetan gabiltzanon artean inuxenteenak atera ditu txapela batetan sartuta geneuzkan asmatzaileen izenak, 294 hain zuzen. Galdera errezegiak egin ditugulakoan gaude edo eta irakurleak azkarrek zaretelakoan, pratikamente denok asmatu bait dituzue erantzunak.

Bota ditzagun ba irabazleen izenak eta erregaliak.

Gabriel Arestiren Lanak:

Eduarne Oianguren Bengoa, Gasteizkoa.

ARGIAren harpidetza 1987 urterako:

Jon Etxegoin, Baionakoa.

Euskal Kulturaren Urtekaria 86:

Andres Epelde Ezenarro, Soroluzekoa.

Tasio Mujika Elizondo, Legazpikoa.

J.R. Izpizua Garro, Mundakakoa.

Josán Agirre Totorika, Eibarkoa.

Jose Xabier Cubillas Ruiz, Barañaingoa.

Xabier Bidarte Etxegarai, Alcala-Meco presondegia.

Beraz badakizue nortzu zareten ondorengo egunotan eta posta bidez sariak jasoko dituzuen lagunak. On egizuela!

Gainontzeko partehartzaileei eskerrak besterik ezin dizkizuegu eman oraingo honetan. Hurrengo bat arte.

ARGIA-REN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK.....

HELBIDEA..... Telefonoa.....

Herria..... Probintzia.....

Banku edo Aurrezki Kutxa.....

Sukurtsala..... Zenbakia.....

SINADURA

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 - behe, DONOSTIA 20012.

Euskal Herriko Unibertsitateko klaustrorako ikasle hauteskundeak.— Pasatu den asteko ostegunean Euskal Herriko Unibertsitateko hiru kanpusetan Klaustrorako ikasleen ordezkarien bozkatzeko hauteskundeak burutu ziren, nahiz eta ikasleei otsailean azterketa bolada egokitzen zaiela kontutan eduki ez duen errektoretza taldeak hau konbokatzerakoan. Honek, jakina, mobilizazio ahalmenak erabat mugatu ditu ikasleen artean, eta espero baino murriztagoa izan zen parte hartzea, korreoz bozkatzeko aukerak ere deuseztatu zirelarik. Ikasleen artean ardura gehienez itzarri diren adostasunezko gaiak segidakoak izan dira batik bat lehen beharrei dagokienez talde desberdinen programatan: bertako irakaslegoa, Hegoalderako distrito bakararra, irakaskuntzarako euskararen plangintza, numeros clausus delakoa... baina guzti horien gainetik, funtsezko ezer aurrera atera ahal izateko ezinbestekoa suertatzen den Estatutuen errepaso eta berriketa berehalakoa.

ETBren lehen antzerki produzioa

Chejov errusiarraren hiru ixtorio amodiozkoren errodaia hasi zuen ETBk pasatu den astean Atxondoko Axpe baserrian, sekuentziak oro gaztelerazko eta euskarazko bertsioan errepikatuz. Luis Iturrik eginiko moldaketa Fran Balentziagaren zuzendaritzapean filmatzen ari dira «Akelarre» antzerki taldeko lau antzerkigileekin, hauek duela bi bat urte obra bera eszenaratu ondoren. Jakitera eman denez, hasieratik zailtasun ugari suertatzen ari baldin bazaizkie ere zuzeneko ahotsez, plano guztiak arreta bereziz errepikatzen dituzte, ETBk burutuko duen aurrenengo antzerki produzioa itxurosoki bilakatuko dela iduriz. Bestalde, ETBk erosketa galanta egin berri du oraintxe ehun bat orduko iraupena daukaten BBCKo zenbait seriez —bigarren katean emititzen hasiak—, eta gisa berean, Estatu Batuetan eskuratutako Hollywoodko ehunda hogeitaz pelikula klasikoak.

Zestoako topaketak zabalik

Apirilarekin batera amaituko da Zestoako euskal zinema eta bideo topaketetan parte hartzeko lanen aurkezpen epea. Hamargarren edizioara ailegatu diren topaketak 1977. urtean sortu ziren, euskara hutsezko formato oso ttikiekin. Astiro eta urtez urte gero eta tinkoago ekin diote euskal zinemaren promozio lanean, super zortzia babestuz. Adibide gisa aipatu, iaz proiektatu zen «Amantis religios» kortoak, Cannes-era joan eta bigarren saria jaso zuela. Zestoako topaketek super 8a, hil zorian dagoen teknika potentziatu nahi dute, helburutzat formato ttikian hasi berriak diren zinezaleen promozioa egitea baino ez bait daukate oraingoz, zabalkundea zeharo mugatua dagoen azpiegitura falta bolada hauetan. Era berean, joan den urtean lehendabiziko euskal bideo topaketak izandako harrerak emandako adorez, aurtengoan bigarren ediziorik ere ospatuko da.

Gernikaz, egundoko koproduzioa

Orrialde honetan bertan ezagutzera eman genuen «Gernika, el sueño de un árbol» dokudrama filmatzeko proiektuak aurrera egin zuela, non Gernikako arbolak Euskal Herriaren sinbolotzat erabiliko zen, herriaren historia eta memoria enbor, adar eta ostoez adieraziz. Bagenekien, baita ere, gidioia Larry Boulting-ek izkiriatuko zuela Martin Ugalderen laguntzaz, eta Karmelo Bernaola, Eduardo Txillida eta Bernardo Atxagak parte hartuko dutela. Bada, errodaia otsailaren lehendabiziko egunetan ekin zioten, ordu beteko iraupeneko pelikula apirilaren 26ean estrenatzeko pronto egon dadin, kanpoko telebista merkatuetan komertzializatzeko asmoz aldeberean New York eta Cannes-en eskeiniz. Londresen muntatuko den zinta hau *Eresoinka*, Kaliforniako *Tasende* eta Britainia Haundiko *Wave Band*-en arteko koproduzioa duzue.

Nafarroako bertsolarien txapelketa

Dena prest dago martxoaren lehendabizikotik Nafarroako bertsolarien txapelketako kanporaketei hasiera emateko, eta apirilaren 5eko finalaz burutzeko. Aurtengo edizioak lau kanporaketa izanen ditu, Altsasu, Aldude, Billaba eta Irisarrin ospatzekoak, azkenak Beran erabakiko delarik. Hogeitazortzi bertsolarik parte hartuko du txapelketan, iaz baino lau gehiagok, horietarik zazpi berriak izaki. Milioi bat eta pikuko aurrekontua babesteko Euskaltzaindiari, aurrezki kutxei eta Principe de Vianari eskatuko zaizkie laguntzak; eta hain zuzen, azkenengo honek beste milioi bateko berezia emango omen du, Iruñean hiru saio eta beste hogeitaz bertsolarik zehar egin ahal daitezen. Aurtengoan sari espeziala jasoko du doinu ezberdin gehien erabiltzen dituen bertsolarik.

Bizi-bizian dabilta talde gehienak, tartean talde berri bat dagoelarik

Lau antzerki obra berri Iparraldean heldu den udaberrian

Bizi-bizian dabil aurtent euskal antzerkia Iparraldean. Apiril-maiatzean lau obra berri estreinatuko dira, giroa aspaldiko biziaren delarik.

Hile honetako lehen egunean, Heleta nafar herrian, Iparraldeko EATBko biltzar nagusia izan zen. Bertan izan ziren gaurregun Ipar Euskal Herrian ari diren sei-zazpi taldeen partaideak eta gainerako zaletu eta arduradunak. Euskal Antzerki Taldeen Biltzarreko bilkura honetan, gai hauexek ikutu ziren: aurtengo taldeek di-

tuzten proiektuak, formazioa, zenbait ideia berri, e.a. Han ikututako gaiak zehatzago ikusteko zuzendari-mahaia handik hamabost egunetara biltzekotan gelditu zen.

Xirixti-Mirristi, isilik

Bilkura horretan agertutakoekin hasi baino lehen, EATBko ibileretatik dezente kanpo gelditzen den talde batek aurtent eskaini diguna aitutuko dugu, benetan berezia izan bait da pasa den hilabetearen Garazi inguruko gazte batzuk eman diguten lan berria. Idazlana bera zaharra zen: «Etxahun», Aita Larzabalena, baina aurtent berriz Ezterenzubi eta Eiheralartarrek ezenara eraman dutena. Esperientzia interesgarria izatearekin ere, behin-behineko gauza izan da, pare bat emanaldi baino ez bait dituzte eman talde desgartu baino lehen.

Baina zorionez, «Etxahun» berriz berrezarpena ez da aurtengo sorpresa bakarra izan, beste lau estreinaldi berrien iragarpena egin bait da berriki, hiru apirilerako eta

bestea maiatzetarako.

Gainerakoan, Maribisos taldeak bere iazko «Non banka... han kalanka»rekin jarraituko dute 1987an ere, emanaldi gehiago egin arte. Isiltze nagusia Xirristi Mirristi baionatar taldearena dugu, beren iazko «Gazteluko muxurdinak» lanarekin 18 aldiz arinizan ondoren bazterrean utzi behar izan dutenak. Hain zuzen ere, taldeko partaide batzu antzerkirako ezinean gertatu dira, eta ezin obrarekin aurrera jo.

Kilikolo talde berria, Amikutzen

Iparraldeko antzerkian aspaldiko pisu haundiena izan duen eta Daniel Landartek zuzendu ohi duen taldea antzestu ezean suertatuko bada ere, hona hemen zeintzu diren une honetan lanak kementsu erabakitzen ari direnak: Bordaxuri taldea, Hazparnekoa; Oztibarreko taldea; Kilikolo talde berria, Amikuzekoa; eta Hiruak Bat taldea, Lakarrakoa. Azkenik, ez da aiantzi behar Kimalaxo taldeak (Koldo Ameztoti antzesle bakartiarenak) bere inbentariumean dituen lan ugariak ematen etengabe jarraituko duela. Jakin ahal izan dugunez, lan berri baten prestaketan ari da Koldo, beti bezala oldartsu, baina aurtengoan zaila izanen da lan horrek argia ikustea.

Izanen diren lan berrien artean agian esanahi bereziak daukana Kilikolo taldearena dugu, talde berri-berria bait dugu. Aspalditik entzuna zen zurrumurrurik talde honen sorreraz, eta esan ere egin zen taldea zuberotarra zela. Egia esan taldeko kudeatzailea Roger Idiart zu-

berotar erretorea dugu, baina taldeko jendea Amikuze ingurukoa da, beraz baxenafarrak. Bestetik, Salgizeko erretoreak zuzendu eta Amikuzeko hamabi lagunek jokatutako lana frantses idazle baten itzulpena dugu. Jean Anouilh-en «Eta ni?» da hautatutako obra, irrigarrikoko lana hain zuzen ere, udaberri honetan ikusiko ditugun obra guzti-guztiak bezalaxe. Nor daki zer esan nahi dukeen horrek, baina errealtatea horixe da: Iparraldeko antzerkia, gai serioak bazterrean utzita, umoreari atxikitu zaio azken aldian.

Beste hiru lan berriak ere, irri egitekoak

Bordaxuri talde sendo eta ibiliak ere, antzerki moldeak aldatu egin du zeharo, «Itas izar bat zen» drama gogorretik beste lan arinago batera jo bait dute hazpandarrek. «Tupina» izanen dugu lan berria, Robert Mamoureaux-ek jatorrian frantsesez idatzirikakoa. Estreinaldia, aldiz, ez da segituan gertatuko; maiatza arte itxoin behako da «Tupina» dastatzeko, eta beraz Galarrotsak-87 ihardunaldien zain egin behar.

Hiruak Bat taldeak, nola ez, Gillaume Irigoien-en laguntza paregabea eduki du oraingoan ere, eta «Eskala-puinak» lanaren egile berak «Hamar manu minduak» idatzi du aurtengo estreinaldirako. Bere aurreko obren ildotik ekin dio oraingoan ere Lakarra inguruko antzerki-taldeak, eta apirilerako izanen dugu kalean.

Oztibarreko taldea, azkenik, Hegoaldekoekiko lotura estuagoa erakutsi bide du, Azpeitiako idazle baten lana

Xirristi-Mirristi taldearen geldiunea izango da aurtengo hutsik sentituena.

eramango bait dute tauladira: Imanol Elias-en «Haunditasun ametsak». Imanol Elias oso pertsona ezaguna da antzerki giro batzutan, batez ere Azpeitiko Antxeta taldearekin batera. Urte batzu baziren Oztibarreko taldeak ez zuela lan berririk ematen, baina oraingoan udaberri honetako oldar haundian haien apurra ipiniko dute.

Galarrotsak, maiatzaren bukaeran

Aurkezteko asmotan diren lanez gain, Iparraldeko EATBk eginiko biltzarrean bestelako gaiak ere ikutu ziren. Esate batera, Galarrotsak atzeratu egin dira, eta aurten maiatzaren 21tik 24ra bitartean luzatuko dira, Hazparden eta inguruko herrietan noski. Bordaxuri bertako taldearen estreinaldiarekin batera, gainerako panoramaren gain-ikuspegi bat erakutsi ahal izanen duela dirudi. Nolabait esan liteke, aurtengo Galarrotsak izanen direla udaberri honetako antzerki-loraldiaren islada. Ikustekotan, dena dela.

Orohar, esan daiteke ere Iparraldeko Euskal Antzerki Taldeen Biltzarrean oso giro ona nabari zen, jendea pozik zegoen eta ilusioz. Azken mementuan izan ziren proposamen berrien artean, batek nabarmentzea merezi du dudarik gabe. Nahiz eta orain artean aldeko erabakirik ez hautatu, hauxe izan zen proposatua: talde desberdinetako jende desberdina bilduz —talde guztien indarra bilduz— ikusgarri berreziren bat prestatzea, abe-raste bidean beste urrats bat bezala erakutsiz. Aipatu zen ere balizko espektakulu hori datorren urteko Baionako Festibalean eskaintzeko posibilitatea, gainerako talde erdaldunen parean euskal taldeek beren maila eta duintasuna erakutsi dezan.

Horraino, biltzar hartatik eta gainerako berrietatik irten berri dena. Argi eta garbi ikusten da aurtengoak nolabaiteko gorakada suposatuz dezaakeela Iparraldeko antzerkigintzan, batez ere aurreko urteetakoarekin alderatzen badugu. Lan nagusiak, hala eta guztiz ere, hurrengo hilabeteetan ikuste-koak izanen dira.

J.L.

Ezterenzubi eta Eiheralarreko gazteak, antzerkiari lotuak.

«Etxahun» estreinatu zuten Eiheralarren

Bexenafarroako bi herri lagun eta hurbileko gazteak elkartu egin ziren iaz, eta apez baten laguntzaz obra guztiz tradizional bat prestatzeko ekin zioten: Piarres Larzabalaren «Etxahun». Urte zahar eta berriaren arteko mugan bi emanaldi egin zituzten, eta ondoren obra bazterrean utzi dute, hasieratik horixe bait zen haien asmoa. Halere, bi emanaldi bakar horietan gela kokoteraino bete zen eta bertako publiko —herrietako jendea nagusiki— ezin loriatuago gelditu omen zen.

Izenik gabeko taldea

Gezurra badirudi ere, taldeak ez du oraino izenik. Xehetasun horrek sortzen duen harridurari honela erantzuten diote taldekoek: «hauxe da erantzun egokiena bihur diezaiokeguna: itxura guzian arabera eta bi saio hauetako abiadura ongi heldua kondutan hartuz, on-

doko antzerki-gaia gure artean jadanik eztabadatua izan dela... gerak berak laster talde-izen bat ekarri behar digukeelarik...». Halere, aldizkariren batean «Zentzu gabe» izenez bataiatuak agertu izan dira inoiz, azken hau batera segurtatua ez delarik.

Taldeko ardura eraman duena Irigoien erretorea da, eta esaten dutenez «hura gabe ez genuen holako xedea bururaino eramanez». Izugarriko adorez ibili omen da Irigoien erretore hau, entseguetarako Amikuzetik Garazira eta alderantziz hamaika aldiz egin behar izan duela-rik.

Eiheralarre, tradizio haundiko herria

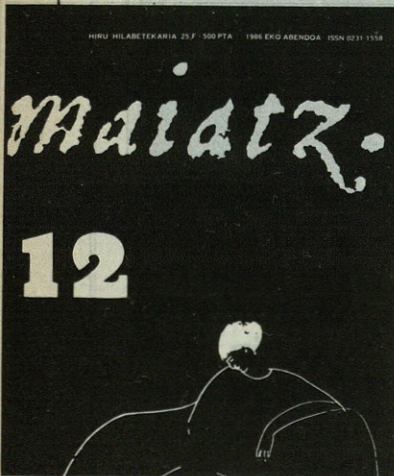
Ez da kasualitatea izan Eiheralarre bezakako herri batean honelakorik gertatua izana. Eiheralarrek zaharretik agertu izan du beti antzerkirako grina, eta esate

baterako duela hogeitamar urte Iparraldean zeuden bi antzerki-talde bakarrak Hazparnekoa eta Eiheralarrekoa ziren. Antzerki giroan bereziki murgildutako herri horretan bururatu dute, beraz, halako lan ederra. «Antzerkilari guztiak ahanzi gabe, bakoitxak bere ahalein arabera ederki bururaino eraman duelakotz bere joko-moldea... ez baita gauza ttipia hortarat heltzea, hamar bat errepetizio baizik egin ondoren eta jakinez antzerkilari gehienak lehen aldikotz publikoki agertzen direla».

H.H.

Lehenbizikoz kaleratu zela bost urte bete ditu Baionako literatur aldizkariak

Maiatz-en hamabigarren zenbakia sobietar erromerian

«Behin batean Sobietar Batasunean erromeria zan». Gisa honetan aurkezten da Maiatz literatur aldizkariaren azkenengo alearen gai zentrala, eta honela mintzo zen Luzien Etxezaharreta

Urteberriarekin batera plazara jalgi zen Maiatzen azkenengo aleak dozena bat egiten du dagoeneko. Eta ez

hori bakarrik, urtemuga helduxa betetzen bait du jadanik. «Bost urte da zuzen agertu zela lehen zenbakia. Maiatz harekin ideia bat nahi genuen obratu, pentsatzen genuen euskara idazteko posibilitate gutti zirela Iparraldeko euskaldunentzat. Ezagunak eta konfirmatuak bai zik ez ziren publikatzen».

Ordudanik, aiez ale idazle ugari aritu da aldizkariaren orriotan izkiriartzen, bereziki gazte jendea hurbildu delarik denetarik eskuizkribuz, bai hamabi ale hauetan barrera kolaboratzeko bai argitara eman dituzten bederatziz liburuez argitaletxe proiektuari ausartki eutsiz. «Beti horrela izan da, ez da harritzekorik, jendeen pusatzeko gazteak izan dira beti. Eta urteotan ohartu gara aski ideia ona zela, ezen gero eta gazte gehiago ikusten bait ditugu idazketan, ez Iparraldean bakarrik ibiliak, Hegoaldean publikatzeko ere bai. Ez bagenu egin huts bat izanen zen dudarik gabe».

Kostaldean sortutako literatur taldea

Teorian hiru hilabetekaria izan arren, azken bi urteotan lau zenbaki atera dituzte, Durangoko azoka eta Herri Urrats boladen inguruan gauzatuak, beti ere liburuen argitalpenek ahalmen eta indar pertsonalak gainditzen bait dituzte, eta ekonomikoak ere tamainako pisu suposatzen du liburugintzak. «Maiatz aldizkariaren 700 bat ale saltzen dugu, egiten ditugu eta guhaurrek 500-bait saldu; eta liburuak 500.

Guti da beharbada, ikusiz inprimeria batetan errentabilizazioeko muga 2000 hortan den. Baina guhaurrek moldaketa eta konpozizioe lana eginaz gelditzen ahal gira ia kittoan».

Honez gero, Maiatz-en inguruan mugitzen den talde literarioak nortasun berezia erakusten du, eta bildu den jendeak benetako ekipoa osatzea erdietsi du Baiona eta kostaldean zeharko herrietatik hurbilduak —Auxtin Zamora, Itxaro Borda, Mayi Pellot, Jean-Louis Causade, Aurelia Arkotxa, Eñaut Etxamendi eta Luzien bera maiizenik—. «Ez ditugu ahal denak egiten. Kurioski, beharbada hori optimista jartzeko okasione bat da, baina jendeak postaz idazten digun artikulua andanatik gehiena pasatzen dugu».

Rusiako poesia, hamabigarrenera hautatu gaia

Ahal duten neurrian, literatur aldizkaria gai zentral bat inguruan moldatzen saiatu ohi dira, noski, bestelakoetarako ere lekua gordeaz, baina nolabaiteko mamilia egokitzen diote zenbaki bakoitzari, gorputz berezia eskeiniko dion moduan. «Hala Xinan nola Japonian ere izan gira. Interesgarri da literatur ez ezagunei begirada bat egitea, okasione da baita ere itzulpen andana baten agertzeko».

Dozena egitera eramaten duen Maiatz azken zenbakian esaterako, sobietar poesiaren inguruan egin dute entsegua, Itxaro Bordaren sarrera saio batez hasita, Alexandre Pouchkine, Mikhail Lermontov, Anna Akhmatova, Boris Pasternak,

Serguei Essenine, Vladimir Maiakovski, Arseni Tarkovski, Olga Bergholtz, David Somoilov eta Evgueni Evtouchenko poeten itzulpenez osaturik, eta mende honen hasierako poetengandik hasi eta egundainokoen erakusketare zabalduz.

Bestalde, ezin aipatu gabe utzi, mami horren ondoan aritu diren beste idazleak, Patxika Etxalai, Amaia Iturbide, Peyo Charriton, Irene Borda, Antton Garikano, Ellande Arandia eta Gotzone Sestorain kasu. Poemak, ipuinak eta marrazkiak orotariko.

Entseatzen gara hemengo euskararen kurtxo baten ematea

Hegoaldean gipuzkoar edota bizkaitarrok nahiko gipuzkeraz edo bizkaieraz idatzit ohi dugun bezala, Maiatz-en present dagoen hizkera berezi samarra irudi lekiok bati baino gehiagori. Baina berez, errealtatea izkiriartzen dute, literaturako euskararen garapenaren prozesuan beste bide garrantzitsu bat markatuz mintzairari dagokionez. «Entseatzen gara hemengo euskararen kurtxo baten ematea. Hemen goen sendi dezaten hemengo molde bat dela ere, eta ez da hori batere euskara batua- ren kontra. Herri bat garela- ko da, bere bereiztasunekin. Horien agertzea inportantea da, euskara egiten ari den mintzaira bait da, momentu hontan».

Euskara kreazione lanetan bultzatu eta zirikatzeko adina lortu du bederen Maiatz-ek galanki, badaezpada-koia izaki jende gazteagan eragin duen idazteko irrika.

Peru UNZUETA

Nafar idazleak bi sari irabazi ditu hamabost egunetan

Patxi Perurena, lirikaren zidorretatik

Iruñeko Zaldiko-Maldikoen mahai inguru batetan parte hartzetik datorrela harrapatzen dugu Patxi Perurena, Leitzan bizi den idazle goizuetarra.

Duela bi urte Iruñe Saria poesigintzaren sailean irabazi zuenean, etorkizun handiko idazle bezala agertu erazi zuen bere burua. Urtebete eta zerbait gehixeago iragan delarik, Patxik erakutsi du Nafarroako idazle gazteen artean proiektuorik handiena duena dela eta hamabost egunetako epe laburrean beste bi aldiz izan da saritua. Nafar Ateneoak eraturako ipuin saria eta berehala Azkue Saria poesia sailean. Ez da marka txarra, alajaina.

Guzti honetaz zerbait kontatu dezala hurbildu gara aupregiaren seriotasuna eta itxura herabietaren artean barne mundu joria eta sentimendua ager erazteko iaiotasun ikaragarria duen Patxi Perurena. «Azkue Sariak jaso duen obrak hiru atal ditu. Alde batetik, gutunak, bestetik epigramak eta gero poemak. Atal bakoitzaren hasierak narrazio bezalakozati-bat dakar, sarrera gisa».

Disziplinarik ez

Nola arraio borobildu lana da idazlearen kezka nagusienetakoa, nolako bidea dago iharduteko modutik obra bukatu-raino da literaturzaleari kuriosidadea pizten dion gauza.

«Nik behintzat ez dut halako disziplinarik. Zerbait esateko gogoia dudanean hura egin egun horretan. Beste egun batean agian ez dut ezer idazten, edo paseatzera joaten naiz zerbait atera arte. Gero nahiko materiala biltzen dudanean guzti hori itxura ematen diot eta hone-lara sortzen da lan bukatuta».

Ez dakit asmatzen dudana, baino aurrean esandakoan paseoarena iruditzen zait klabeena. Bi idazketaren artean idazleak gogoetarako gorde behar duen denbora puska, alegia. Zer eta nola esan, zer bide eman buruko kezkarri. Ausartu, pentsatu. Umotu, ondu... Idazlea jaioterriko txokoak berriro ikusiz, lirikaren ikuspegitik. Oroimen kolektiboaren aztarnak aurkitu, erreka bazterretan nola hitz eta esamoldeetan. Bukatzen ari diren ofizioak eta heriotz horretan ahan-tzi-kutxara doazen hitzak. Etxean ikasitako hizkuntza.

«Ateneo Sarira aurkeztutako ipuia Goizuetako euskalkiaren inguruan sortu nuen. Badira urteak Leitzan bizi naizela, baino Goizuetako

«Zerbait esateko gogoia dudanean hura egin egun horretan»

«Aldez aurretik ez dut kontsideratzen zer nolako lana egin nahi dudana»

euskalkiari omenaldi gisako zerbait egin nahian edo egin nuen ipuia».

Bi heriotatik zerbait duena bakoitzari berea eman behar, nonbait Pikeak eta horrelakorik uxatzeko bidea, agian.

«Euskalkia hotz-hotzean tratatzerik ez zegoen, eta ipui modura tratatu nuen. Bi pertsonaje asmatu nituen, bata Goizuetako euskalkiari buruz artikulua bat egiten zuena, aldizkari batetan, eta bestea, New York-en filologia ikasten ari den goizuetarra. Azken honek irakurtzen du artikulua eta aspaldiko laguntasuna dela medio, harremanetan jartzen da lehenengoarekin, bere amonaren kartak bidaltzen dizkiola. Karta horien bidez sartzen da euskalkia».

Lirikarako joera hundiagoa

Behin entzun genion Patxi Perurena berak ez zuela narrazioarako joera, ez gaitasuna.

«Nik lirikarako joera handiagoa dudala pentsatzen dut orain ere. Proiektu handirik alde horretatik ez dut. Lehen esan dudana bezala nik idatzi egiten dut libratu de osoan, nahi dudana, eta gero horri itxura ematen diot, aldez aurretik zer nolako lana egin nahi dudana kontsideratu gabe. Aurrerakoan honela segitzeko asमतan nabil».

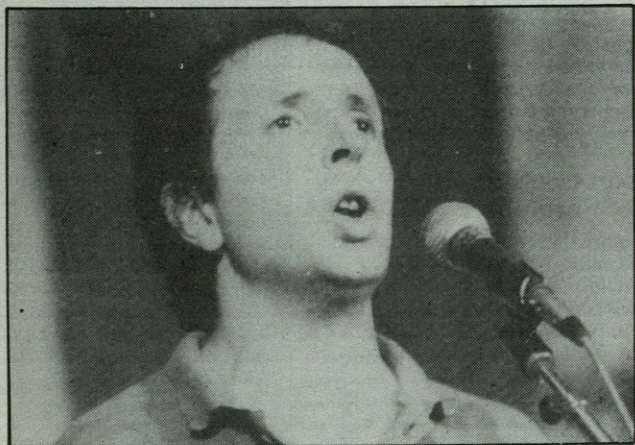

Leitzara itzuli behar du berehala Patxi, kotxegidaria bertan zain dagoela. Berandu da eta ostiral gauak Oskorri ere ekarri digu Iruñe. Solasaldi nemiño hau bukatzeko tenorea, beraz. Beste batean, beharbada, lasaiago hitz egiteko aukera izango dugu. Pena mereziko duelakoan gaude.

JA

Eiheralarren izanen da finala ekainaren 20an

Euskal Kantu II. Txapelketa, Euskal Herri osoan aurtun

Orain arte honelako txapelketek esker plazaratu izan diren kantari ugarien ildotik segitu nahi da oraingoan ere.

**Ikusirik zer
arrakasta bildu
zuten iaz
Larزابale eta
Garazin egin
ziren bi
kantaldiek,
bigarren kantu
txapelketa bat
antolatzea
deliberatu dute
Ozia eta Haize
Berri
batasunek.**

Bestetik ere, ukaezinez-koa da Nafarroan ere jokatu-tako Kantu Txapelketak bul-tzada haundi samarra supo-

satu duela zazpi probintzien mailan antolatze horretan. Aldi honetan, hain zuzen ere, Kantu Txapelketa muga gainditzen saiatuko da, zazpi Euskal herrietatik izanen baitira kantariak. Berrikuntza gehiago ere badira, eta dudarik gabe, euskal kantua-ren besta xoragarri bat pres-tatzen ari zaizkigula iadanik Detchepareren sorterrian.

Detchepareren urtemuga ospatuz Eihalarren

Mundu guztian Musikaren eguna dela eta Detcheparé lehen euskal idazlearen urte muga Eihalarre herria ospatzen zihola jakinaren gainean, antolatzaileek laster egin dute aukera. Milaka lagun bilduko bait da, oihalez-ko etxe handi bat muntatua izanen da Eihalarreko soru batetan, hurbilduko den orok ongi ikusi eta behatze-ko parada eduki dezan.

Gutxienik, berrogeita bi kantu abestuko dira ekaina-ren 20ean, probintzia bako-

tzetik sei kantu aterako dire-laren esperoan. Gogoko ukan bezala, bakarka, bina-ka nola taldean kantatuak izango diren zahar nahiz berriez arituko dira, Eihalara-rre ailegatu aurretik kanporaketa eta final erdiak ba-koitzak bere herrialdean bu-rutuko dituztelarik. Egunok laster ditugu gainean, baxe nafartarrek apirilaren hama-bian ekingo diote-eta Larza-balen; Hazparden lapurta-rrak, maiatzaren hirugarre-nean; xiberotarrak Maulen, maiatzaren hogeitalauean. Parte hartu nahiko lukeen orok martxoaren hamabos-terako eman beharko du be-re izena.

Hegoaldean bestalde, Na-farroan eginga da honez gero final erdiko kanporaketa, eta Gasteizen bi kanporaketen ondotik jakingo dira, saio-tako emaitzen arauera azke-nean parte hartzera deituak izango direnak.

Kantu zahar, berri, haurren eta rockaren sailak

Azken kantu txapelketako bilakaeran erreparatuta, kantuak nolakoak izan anto-latzaileek sail desberdinetan elkartuko dituztela delibera-tu da, hasiera batetik abes-batzek txapelketan leku be-rezi bat merezi zutela ustez, haurrek ere beren artean ba-karrik konposatuak dutela-rik.

Aurkeztu, bi kantu aurkez-tuko dira izen ematearekin batera, bata final erdirako eta finalerako bestea, epai-mahaiaren eskuetan geratuz bakoitzari zein sail dago-kion, kantuak entzun eta juz-katu ahala.

Kantu zaharrak musikaririk gabe kantatuak izateko har-

tzen baldin badira, kantu be-rriek ezinbestez musikaz be-harko dute baliatu, halaber haurrentzat nola rockzaleen-tzat.

Azken txapelketako kan-tuak gogora ekarriz, Larza-baleko eta Garaziko egunak ezin ahaztuzkoak suertatu ziren, jendearen harrera ezin hobeaz. Luze joan zen arren, luzaro itzuli dira jen-dearen ahotara orduko kon-tu, komeria eta doinuak. Apika, aurtengoan ere or-duan bezainbateko arrakasta erdietsiko da, oraino bizi den euskal kantuak bide be-rriak urra ditzan, are gehia-go indartuz astiro eta gure egun guztietako bizitzan le-ku hartuz.

Zertarako horrelako txapelketa bat?

Askok egingen duten galde-ra dugu haxe: zein xede izan liteke honelako txapel-keta batetan? Erantzuna anto-lakizun lanetan ibili ohi den Eñaut Larraldekin ematen digu: «Denboran, ba Larza-balen, ba Baigorri, ba Ga-razin eginik izan dira holako xapelketa batzu. Hortik ate-ra ziren egun hain ezagunak diren Maite Idirin, Erramun Martikorena, Brave eta Bres-sonard. Gure ustez, orai ere norbaiten plazaratzea espe-rantza dugu. Lehen kantu xapelketaz geroztik maiz ikusten dira Txomin Heguy, nahiz hau ezagutua zen iadanik, baina bereziki Iri-goyen anaiak, Magali, Ttutttu Luro, Portugal. Hor dira lehe aldikotz publikoan agertzera menturatu. Kantari frango bada gure herrietan eta uste dut xixta bat bezala den urrats bat egin dezaten. Hori da gure helburu bakarra».

J.-P. IRIGOYEN

Jendetza handia bildu zen Saran egunpasa egitera

Hernandorena, bertsolaritzaren suspertzailea omendu zen

Urte zailetan egin zuen lan gogorraren ondoren esker onez hainbat eta hainbat langun, ezagun eta bertsozale bildu zen Axularren kabia izan zenean.

Omenaldiari hasiera hartu ondoren, haur t'erditan eman zitzaion meza santuarekin eta ordu bete beranduago Udaletxean egin zitzaion harrera, bertan parte hartu zutelarik Xabier Aizarna, Joxe Miel Barandiaran, eta Paul Dutournier Sarako Alkate ohiaik.

Bertsoen mundua ezagutzen duenak jakin badaki tripa hutsean alaitasunik ez dagoela eta bazkari eder bat izan genduen, bildu ziren bertsolariek bazkal ondorenean bota zituzten zenbait bertso omendua goratuz Basarri bera ere bertan zelarik. Halabaina saioa ezin luzatuz bertako zinemara bildu ziren bertso saio nagusia egite arren.

Haurrek ekin lehenik

Saioari hasiera bertako haurrek eman zioten, kontutuan izan Santi Iparragirre, Arzalluz, Andoni Zelaia, eta

aita Santosek diharduten lanari esker Ifarraldean 316 haur ari direla bertso lanean jolasean. Denbora izanen da lekuko.

Teodoro Hernandorena lehen lerroan zegoelarik bere familiar eta lagunez inguratutik Basarriarekin batera, deituak izan ziren bertsolariek ekin zioten agurra kantatzeari Xanpun, Azpillaga, Amuriza, Murua, Sebastian Lizaso, Lopategi, eta Mixel Xalbador gai jartzen Alkat bertsolari ezaguna zutelarik.

Agurraren ondoren Mixel Xalbador deitu zuen Alkatek Feliz Iriarte bertsolariari abesteko, zein hanka bat moztu berria duelako ezin izan bait zuen etorri. Sebastian Lizasok Andoni Zelaiari abestu zizkion bertsoak, kartzelan aurkitzen bat da.

Omenduaren eginak bertsotan

Xanpun eta Azpillagak Hernandorenari abestu zizkion bertsoak berak egin zuen lana goratuz eta esker-tuz.

Hurrengo gaia Hernandorenaren bizitzarekin atxiki zen historia bat izan zen. Andoingo Semenariotik aldegin zuen hamazazpi urte zituenean askatasun zale zelakoz, eta Murua bertsolariak Hernandorenaren papera hartu zuen, eta Lopategik

Seminario hartako zuzendaria

Hernandorena ogibidez dentista zen eta paper horretan Mixel Xalbador jarri zuen eta Amuriza zen minez hagina ateratzera joan zena. Ondorengo saioan bakarka Sebastian Lizaso atera zuen eta honi eman zion gaia hau izan zen 'Zu zara ateratako hagin hori, zeinek bota zituen berak eta bi eta jendetza guztia farrez utzi zuen.'

Azpillaga eta Lopategirentzat jarritako gaia, 1931. urtean artean Donostian Iriatietik Euskeraz hitz bat ere ez zutela emaiten Hernandorenak eskatu eta erdietsi zuen horen bat asteen Euskeraz emaita, zuek 36 urte gero-rago zer diozue?

Xanpun eta Mixel Xalbadorrek Amies-en eskale batek zabortegian haur bat aurkitu eta bizia salbatu zuen gertakizuna izan zuten abesteko gai.

Ondoren bertsolari denak deitu eta elkarriz puntuak jarri egin zuten saio bat jendearen irriak berriro lortuz, zeren inork baino hobekiago bait daki bertsolari batek bestearen berri eta zer galdetu ere.

Sebastian Lizaso eta Murua 20 urtetako gazteen papera zuten eta Euskal Herriarekiko heuren ametsak zeintzuk diren adierazteko eskatu zien.

Xanpunek, Azpillagak eta Lopategik Hernandorenaren bizitzako beste gertakizun bat izan zuten gai bezala. Badakizue gerra ostean Parisen ospatu zela bertsolarien txapelketa bat eta alemanak bertsoak grabatzen, bada, egoera horretan zer esango zioteten Parisi.

Beste gai politiko bat, Amuriza bat batean Lehendakari jarri zuten ea zer zioen Herriari jakin nahian.

Mixel Xalbadorri bere aita zenaren eta Mattin zenaren partez Hernandorenari abesteko eskatu zitzaion.

Hurrengo gaian Lopategi jubilatu zen eta Murua lanean hasi berria, biek lehengo soldata jasotzean bazuten zer esanik.

Sebastian Lizaso Hego aldetik Ifar aldera zihoan iheslari bat zen eta Mixel Xalbador alderantziz Ifar aldetik Hego aldera zihoana.

Azken saioa bertsolariei prentzak emanda egin zen: Xanpuni, despertadorea, Sebastian Lizasori, montekristoa, Muruari, txapela, Azpillagari, haritz aldaxka bat, Mixel Xalbadorri ardi txin-tzarria, Lopategiri hiru haur ttipi eta Amurizari, mikrofonoa.

Era honetan saioa bukatu-rik bertako zenbait bertsolarik bertso bana abestu zuten Hernandorenari eskerrak emanez eta egin lana goratuz: Xanti Zabala 'Lexo', Laka, Arzalluz, Fermin Mihura, 'Errezil' Elgetzu, Alkat berak eta entzuleen artean zegoen Basarrik ere. Ohitura den bezala Agur bezala Gernikako arbola abestuz eman zitzaion bukaera.

ZALDUBI

EUSKARAREN UDAL PATRONATUA DONOSTIA

EUSKARAREN IKUSKATZAILEA

Eginkizunak:

Euskarari buruzko araubidearen aplikapenaren ikuskapena.

Betebeharrak:

Euskaraz alfabetatua.

Unibertsitateko lizentziaduna.

Baloratuko da:

Nortasuna, esperientzia eta titulazioa gaiari buruz.

Soldata:

Urteko, gordin 1.850.000 pzta.

UDAL EUSKALTEGIKO ARDURADUNA

Eginkizunak:

Udal Euskaltegiaren antolaketa.

Egitasmoa eta plangintza.

Betebeharrak:

Magisterioko tituludun, Unibertsitateko lizentziadun edo diplomatua.

Baloratuko da:

Antolaketarako gaitasuna.

Nortasuna eta esperientzia.

Soldata:

Urteko, gordin 1.850.000 pzta.

Erabateko dedikazioa

Oinarriak jasotzeko, instantzia aurkezpena, betebeharrak kreditatzen eta esperientziak frogatzen dituzten agiriekin, hala nola, historial profesionalarekin, Euskararen Udal Patronatuan, Konstituzio Plaza 6.

EPEA: 1.987ko Otsailaren 27 arte

Bidasoa, euskal eskubaloia heldutasunaren ispilu

Bidasoa Elgorriagaren eskubaloiko Ohorezko Dibisioko denboraldirik onena iazkoa izan baldin bazen ere, aurtengoa ez da guxtiagoan geratuko, orain arteko garaipenak kontutan izanik. Europako talderik punteenen artean dagoen Bartzelonari —Europako erreko-pako txapelketa egun— bi aldiz gailendu zaio aurtengo denboraldian.

Estatu mailan euskal eskubaloia jokalaria ugari nabarmendu izan du da urtetan, baina sekula ez da egokitu Bidasoa bezain gora ailegatu den euskal talderik egundaino.

Aurtengo txapelketa inoiz baino irekiago: Atletico de Madrid kanpoan eta Bartzelona larri, 'ahulen' faboretan.

ESKUBALOIKO aurtengo ligak goitibera espero gabeez gain, emaitza harrigarriak ekarri ditu, garai bateko taldeen arteko aldeak kasik zeharo pakekatzera iritsi delarik. Sorpresak, Atletico de Madrid titulua eskuratzeko aukerarik gabe A-2an geratu zenean hasi baziren, areagotu egin dira A-1eko lehendabiziko bueltaren amaieran: faboritotzat jotzen ziren Bartzelona, Tecnisan eta Granollers atzekaldean daude, Cajamadrid, Teko eta Bidasoak aurrea hartuta.

Bost partidutatik hiru galdu dituzte Granollers eta Bartzelonak, eta hiru irabazi Cajamadrid eta Tekak. Tartean Bidasoa eta Tecnisan, bi irabazi eta eta berdinketa batez. Dirudenez, enpatetik —eta golabera-geak— garrantzitsu kausituko dira postuen erabakitzerakoan!

^aElgorriagaren ahalmenak zut

^o Edozein momentutan klasifikazioa erabat itxuraldatu daitekeen arren, talderik indartsuenak bederen nahiko 'jakean' daude, inolako zangotrabaketa-arako paradirik gorde ezin dutelarik. Aldiz, hasiera batetan ahulago ziruditenak biboteetara igo zaizkie.

Bidasoaren kasuan, hiru matx kanpoan eta bi etxean jokatu, amorruek eta disziplinan izan dira batipat formularik funtsezkoenak. Harresizko defentsak mugikorrek talde guztiak txunditu ditu: inork ez dizkio 17 gol

baino gehiago sartu ahal izan, galdu dituen bi partiduetatik batek hogeitabi minuturen ondoren lortu ahal izan zuen bere hirugarren gola sartzea.

Defentsa moderno eta mugikor bezain azkarrak, burutua ahal izateko korapilotsu samarra, emaitza galantak 'erreztu' dizkio irundar ekipoari, jugoslaviarren jokora primeran moldatzen den neurrian.

^aJuantxo Billarreal begi zorrotza

^o Bidasoako entrenatzaileak benetako japonen baten antzera analizatu ditu jugoslaviarren irakasketak, eta bere taldearen ezaugarrietara egokitu, kontzeptu berriak itsatsiz. Ondorioa: ligako defentsarik enbiriagarriena!

Iazko maiatzean Juantxo Billarreali egin genion elkarrizketa batetan aditzera ematen zigun ordurako: «Guztiok gure heldutasun deportibora ailegatzen ari gara piskana. Eta puntan mantentzeko garbi eduki behar da defentsa ekipoaren funtsezko oinarria dela. 3-2-1 defentsa konplikatuaren mugimendu atipikoak ikasi ditugu, atakerako egokituz»; eta jarraitu zuen esanez, «senzilloa izan behar du balonmanoak, ordenaren eta indibidualtasunaren arteko oreka justuz». Irunen eskola egiten ari dira.

Gorka ARRESE

Bost partiduren faltan, Bidasoaren defentsak sistemak burukomin itzelak eragingo dizkie estatuko beste taldeei.

erronka barik

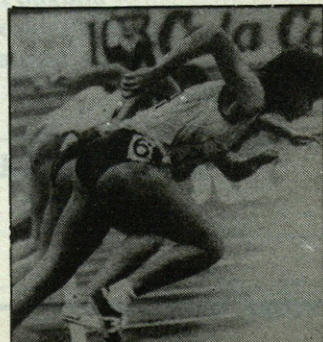
Euskal atletismoa urrezko dominez kontent

IGANDEAN ospatu ziren Donostiako Anoetan pista estatitako Estatuko Atletismo Txapelketako probak, non urrezko hiru domina eskuratu zituzten euskal taldeetako korrikalari bi eta jauzilari batek. Eta halaber, Sevillan burutu zen maratoko Estatuko Txapelketan ere beste urrezko domina bat erdietsi zen, honokoa Marilu Irizar andoaindarrak, emakumeen artean dudarik gabe lehena dela sobera erakutsiz. Ezin esan hala ere, dominak euskal atletismoaren osasunaren termometru direnik.

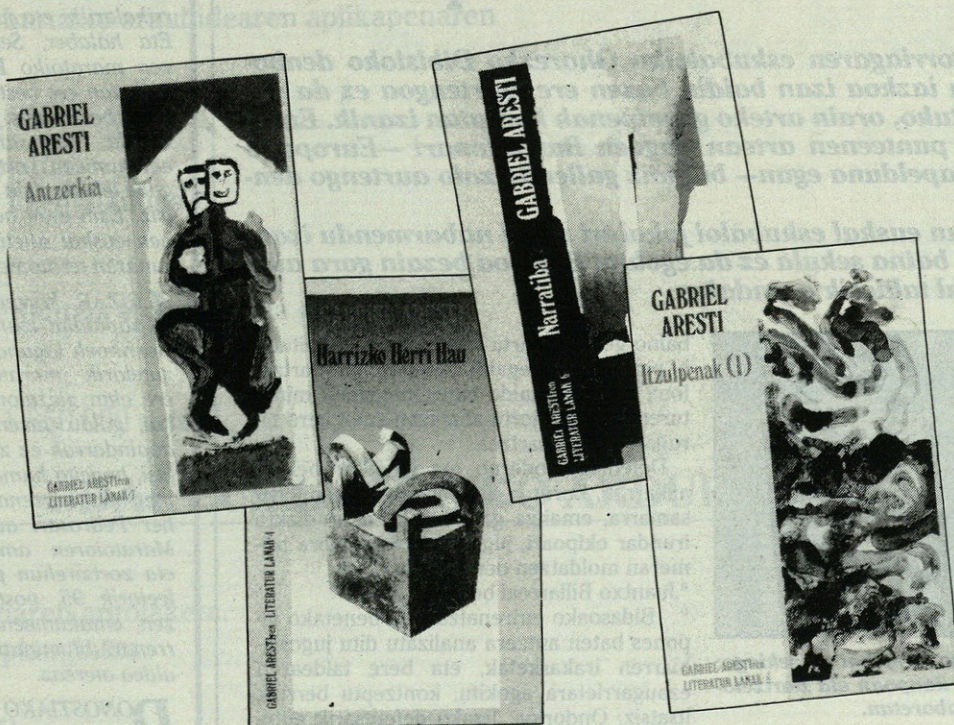
IRIZAR, karreraren irteeran zapaldua izan zen, Gurutz Gorrikoek lagundu behar izan zutelarik maratoniari berriro ere ekin ziezaioten. Minutu batzuetan galdu arren ordea, andoaindarrak ez zuen inolara ere etsi, hogeita hamargarren kilometroan aurrea zihuan Esther Pedrosari aurrea hartuz. Maratoniaren amaieran, mila eta zortzirehun parte hartzaileetarik 95. postuan ailegatu zen, emakumeen artean bigarrenari bi minutu eta pikuko aldearekin.

DONOSTIAKO belodromoan gertaturikoari dagokionez, azpimarragarriena atletarik hoberenetarikoen kalea izan baldin bazen ere, emakumezkoen errekor berriak eta batipat euskaldunen urrezko hiru dominak nabarmenki aitatu genituzke. Maite Zuriñaga hasieratik bukaeraino nagusitu zen boteretsuki kilometro t'erdian; Blanca Lacambra gasteiztarrek gorriak eta bi pasata gaintu zuen bere jarraitzaile 60 metrotako lasterketan (zentesima bakarrek aldea); eta Iñaki Gonzalez donostiarrek ez zuen beldurrik izan jauzi hirukoitzean, egingako sei saltuetarik lauk atzean uzten bait zituzten besteak oro.

G.A.

Gabriel Aresti osoa zuretzat

Eskura ezazu Gabriel Aresti osoa dendan baino merkeago

Bilduma osoa (10 liburu), bere kutxa barruan, etxean jaso nahi dut, zortzi mila (8.000) pezetako errenboltsoa ordainduz.

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA.....

HELBIDE: SUSA, Ametzagaña 19-behea, 20012 DONOSTIA

Etzazu aukera galdu!

Susa

Gazteek suerte, zaharrek fuerte

Gazteak ba omen du
hamaika birtute
Leintz bailaran ere
hala uste dute
zaharrok, gaba bateko
txalo denen truke
hori hola ote den
jakin gura geunke.

Gazteak eskoletan
bertsotan ahalegin
gero exitoekin
harro ta atsegin
horra DESAFIOA
gura ba da egin
onenak zeintzu diren
garbi geldi dadin.

Leintzen gaituzue
hamar gizon trebe
lehengo «berezko» zaharra
dugu gure lege
eta ustez ba dugu
nahikoa podere
gazteak onak dira?
baita zaharrek ere!

Geu gehiago garela
goaz frogatzera
ez ba duzue behintzat
egiten atzera
hil honetan etorri
baldintzak jartzera
San Migelenean gu
zai egongo gera.

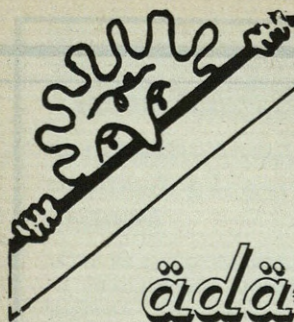
Jarraipena emanda
esandako horri
jarri behar zarete
estu eta gorri
arren ken itzazue
muki eta zorri
gutxienez apainduta
neurtzera etorri.

Izartzelaia, Felix
Goikolea gaina
Sarasua anaiak
ta Ritxar bikaina
Arantzazu Loidi ere
hortxe dago baina
ezetz izan zaharren
ekipoa aina!

Sarasua omen da
mutil mundiala
beste onik egongo
ez balitz bezala
bertsozale jendeak
hau jakin dezala
eskolakume horiek
aina bagerala.

Epaiak izango du
bere lan jarduna
gazte ta zaharretatik
lau edo hiruna
hau da desafioa
egiten duguna
zuen esku uzten da
toki ta eguna.

LEINTZKO BERTSOLARI BETERANO ESPERIMENTATUAK

**Jö
ädärrä**

EHIZTARI ZUHURRAK

Ba omen ziren Hernanialdean bi ehiztari zuhur, beti ere dirua nola aurreztu pentsatzen ari zirenak.

Urte hartan kartutxoak garestitu egin ziren eta bi horiek ez zeuden batiere konforme.

— Antton, zerbait pentsatu beharrean gaude. Kartutxoak garestitu egin dira eta ez dago horrela jarraitzerik.

— Bada, guk geuk prestatuko ditugu.

Erosi dute polbora eta kartutxoak prestatzen dituzte.

Zein baino zein pozikago abiatu dira mendi aldera eta Pello Marik zera esaten dio Anttoni:

— Zu jar zaitez paradaren goikaldean eta usoak azaltzen direnean deinu bat egidazu eta nik tira egingo dut.

Azaldu dira usoak, keinua egin dio eta: DAMMMMBAAA! DAMMMB-BBAAA!

— Asko bota al ditut?

Eta Anttonek eskua ahoan duela:

— Goi-go-ag de-nag. Az-pi-go-ag bi!

GEOGRAFIAZ

Aita, gaur galdera egin digute eskolan eta zuk jakingo al duzu?

— Noski, alabatxo. Zure aitak dena daki.

— Afrika urruti al dago?

— Urruti? Bai zera! Gure fabrika-k beltza egunero bizikletan etortzen da eta.

KATTAGORRIAK

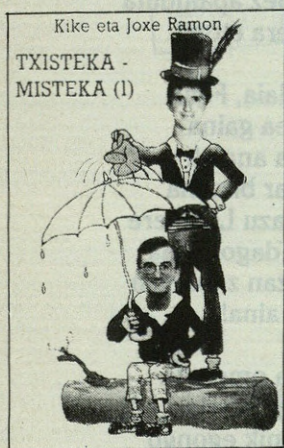
Senar-emazteak Ameriketara joan nahiean zebiltzan. Osaba amerikanoak diru asko zuela eta baezpada ere, hil baino lehen komeni zela bisitatxoa egitea eta...

Bainan arazo larria zeukaten. Etxean kattagorria, asko maite zutena, eta hura eraman gabe ezin etsi, bainan abioian abererik eramaten uzten ez, eta komeriak...

ESALDI XELEBREA

Alegiko adiskide txintzarri bati entzun nion aurreko batetan esaldi hau:

— Ez diat gehiago edan behar! Ezta gutxiagorik ere!

«Txisteka-Misteka», txisteak entzunez gozatzeko

Kalean daukazu dagoeneko ARGIA Egunerako hainbat aldiz iragarritako txiste kasetea. Kasete bikoitza, gainera. ARGIA bera izan da beraien produtore eta IZ diskoetxea koprodutore eta argitaratzaile. Guztiz astegin gertatzen diren bi kasete hauetan txiste ugari topatuko duzu, "grazioso" pare honen ahotik: Amasako Joxe Ramon Galarraga eta ARGIA bertan "Jo... adarra" txiste-saileko arduradun den Kike Amonarriz.

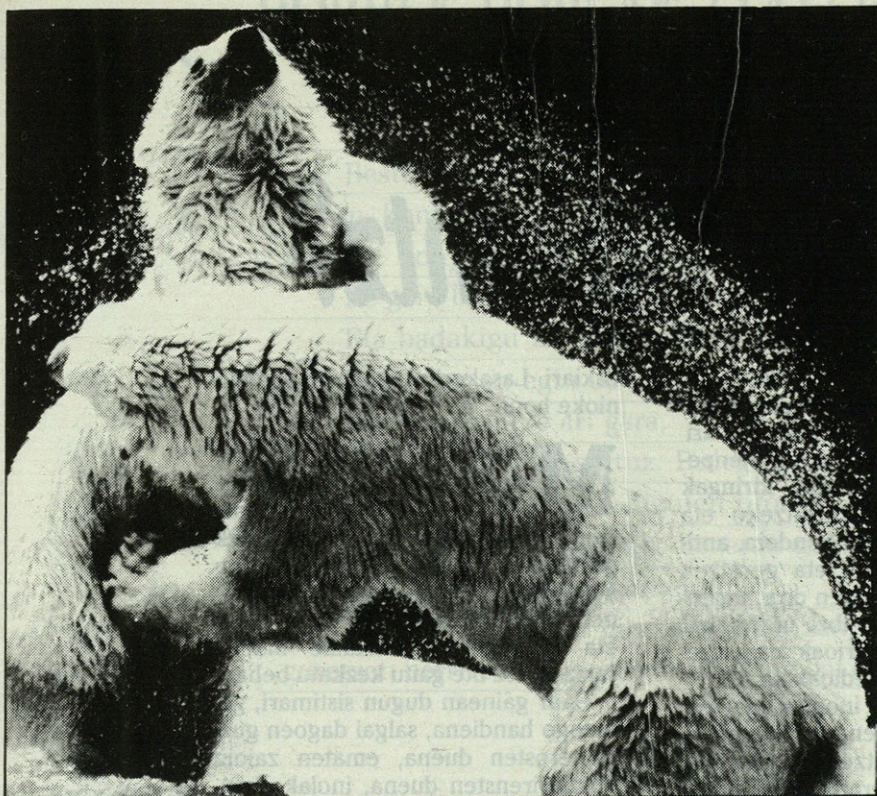
Ez galdu aukera eder hau! 500 pezeta baino ez zaizu kostako zinta bakoitza ondoko txartela bete eta ARGIAra bidaltzen badiguzu, etxean jaso nahi dituzula esanez. Kontrarrenboltoz egingo dugu honen kobraketa. Karteroarekin parre piskat egin ahal izango duzu horrela!

Izen-deiturak.....

Helbidea..... Herria..... Probintzia.....

1. kasetea.....2. kasetea.....Biak batera.....

ARGIA. Ametzagaña 19. DONOSTIA 20012

a ze flasha!

Eragiozu poliki poliki

MORTSA despistatu bat famosua egin da egunotan Oria ibaian eta kostaldean izan dituen ibilerak zirela eta. ETB eta komunikabide guztiak hor ibili dira bere atzetik, umeak, nagusiagoak eta beste zer eginik ez zuten asko eta asko bezalaxe.

Ez ziren ordea komunikabide horiek konturatu ere egin azken elurte hauetan gure Aralar aldean izan ditugun beste bisitari lagun hauekin. Elurrarekin batera gure mendi epelago hauetan oporralditxo batzuk igarotzera jeitsi zitzaigun hartz bikote honekin.

Ikusten denez badakite hauek nola pasa denbora. Gure argazkilariak esan digunez eten gabe aritu ziren jolasean Igaratzako ingurutan. Malda bat igo, pelota moduan jarri borobil borobil eginda eta goitik behera pirrilaka.

Behin eta berriz gauza bera egin ondoren, pittin bat berotu ondoren, bata bestearen ondoan etzan eta hor hasi omen ziren hortzakada txikiak eta hartzamarkadatxoak egiten batak besteari.

Elur zuriaren gainean, zezen batek baino erralde gehiago duen holako hartza ikustea ikuskizun paregabea baldin bada, pareia ikustea, eta jolasean gainera, oso gauza gutxiarekin aldera daitekeen kontua da.

Orioko baleak hondarra harrotzen bazuen jiraka eta bueltaka ibilian, hartz hauek hauts zuri ugari harrotzen zuten beren maitasunezko jolasean. «Hartzan pa» ziolarik hartz arrak, zarpa luzatzen zion hartz emeak, elurra bera baino beroago jarriaz jolas-laguna.

Marruak Larraitx aldean ere aditu bazituzten ere, hemengo komunikabideek ez dute hartzen berririk jaso. Eskerrak artzaiak hartz pareia ikusi eta gure argazkilariari abisu egin ziola. Hurrengo elurterarte itxoin beharko genuke bestela.

Martin ARANA

osasunaren arduraz

Patata, zenbait eritasunen kontrako botika egokia

PATATA ikusten, normalean, elikagai bat besterik ez dugu ikusten, nahiz eta sendabelarra ere izan. Errusiako herri-medikuntzan patata egosiak erabiltzen dira bihotzeko eritasunak tratatzeko, eta zenbait patata-mota gordinen zukua ordaiteko ultzerarako.

Pataten zukuak oso ekintza ona du gastritis azido eta idorreri kasuetan: 100 bat gramo hartu behar dira egunean 2-3 aldiz, jatorduak baino orduerdi lehenago.

Pataten almidoia desinfektatzailer bezala erabiltzen da urdail-hesteetako eritasunetan edo pozoidura-kasuetan. Patata birrindua erreduretan ezartzen da, eta baita larruazaleko ekzemetan ere. Patata-loreen infusioak arteri presioa jaitsi erazten du.

Aspaldidanik erabiltzen da patata beroa erremedio bezala: nahikoa da botatzen duen lurrina inhalatzea marfundi eta katarro arruntak desagertzeko.

Bestalde, duela gutxi, zientzizigonek patataren kimuetatik Solanina izeneko gaia lortu zuten, ezezaguna orain arte, eta antialergiko bezala oso erangikorra suertatu dena.

Xabier AGIRRE

Lasakeriarantz?

BA dirudi azkenaldi honetan, arlo guztietan, errazkeriara jotzeko joera nagusitzen ari delal gure artean. Drogaren menpekoei, SIDAk jo ez ditzan, xiringak dohan ematea; ez kutsatzeko eta haurdun ez geratzeko kondoia, anti-sorgailuak erabiltzea, eta geratzen bada abortoa... eskatzen dira. Instintuaren joera guztiei libre utzi behar zaie, eta gero, ondorioak zuzentzeko, honelako erremedioak jarri.

Aitzitik, ez dut inon somatzen, geure buruari eusten, gogor egiten, zenbait gutizia ukatzen ikastera bultzatzen gaituen joerarik. Niri, neure bizitzan asko balio izan dit neure buruari zenbait gauza ukatzen eta gogor egiten jakiteak. Gaur ere, edozein kiroletan eta eskularietan trebatu nahi duenarentzat onartzen dugu bere burua zailtzeko eta hiezitzeko gogor egiten jakitea, baina gainerako bizitzan, orohar, instintuak eta gorputzak eskatzen dutenari katearik ez zaio jarri behar.

ZIENZIAREN eta teknikaren aurrerapen guztiak erabiltzeaz ni ere ados naiz, baina hau dena, pertsonak pertsonagotzeko den neurrian soilik; eta ez, lasakeriara bultzatzeko denean. Hemen oreka bat bilatu beharko litzateke, pertsonak pertsonagotzea, helburutzat hartuz.

Nire ustez, nor bere buruaren jabe izatea, nor bere burua kontrolatzea, eta egin behar duena arrazoiak ere eskatzen dionean egiteko gai izatea, erreflexionatzea, gaizki egina ezagutu eta zuzentzen ahalegintzea, ba dira, baten pertsonatasunaren ezaugarri batzu. Aitzitik, instintuak eskatzen dion guztiari amore emateak, erosokerian jausteak eta geure burua zailtzen ez jakiteak, Pertsonatasuna kendu egiten dio gi-

zakiari. Lasakerian erortzea deituko nioke honi.

MENDISKA batetara bideren bat egiten bada, edo moztu behar ez litzatekeen zuhaitzen bat mozten bada, izugarritzak protestak egiten ditugu izadiaren hondamendia delako —eta nik ere, neurri batetaraino hala uste dut— eta giza-izadia endakatzeko bidean sartzeak ez ote gaitu kezkatu behar?

Gaur gainean dugun sistimari, gehiengo handiena, salgai dagoen guztia erosten duena, ematen zaioin guztia irensten duena, inolako zentzu kritikorik ez duena eta erraz moneiatzen uzten den arkumetxoa izan dadin komeni zaio.

Hau kontutan izanik, nahiko iraultza interesgarria izan daiteke, era honetan zaildu eta gogortutako pertsonak ugaltzen saiatzea. Ikusten eta entzuten dugun, eta eskaintzen zaigun guztia, honela landutako geure baheetatik pasa beharko genuke, gure interesekin ados datorren ala ez, ikusi beharko genuke, maneiatu nahi gaituzten ala ez, aztertu beharko genuke, eta sistimaren jokaera bakoitzaren eta guztien atzean zer dagoen ikusten ikasi beharko genuke, eta geure konbikzioen aldeko borrokan zorroztu eta atzerakaitzak edo makurtezinak bihurtu. Honelako eskola bat, suzko armarik behar ez duen iraultza izan daiteke.

BA dakit, gehiengo handi batek, eritzi hauei farre egingo liekeela, baina ba dakit baita, onartuko litzuketenak ba direla ere. Beti ez dugu gehiengoan doan aldera joan behar, egokien iruditzen zaigunera baizik.

Bat samar gatozenok has gaitezen gogaide eta bidaide izaten.

MORKOTSA

EZ GARA BAKARRAK

HORREK HOBEAK IZATERA BEHARTZEN GAITU

Gipuzkoan badago beste finantz entitaterik.

Beste lekurik, zuk non zure aurrezkiak gorde, kredituak eskatu, kontu korronteak ireki, edo beste zeinnahi gestio ekonomiko konpondu.

Ez gara bakarrak. Eta badakigu.

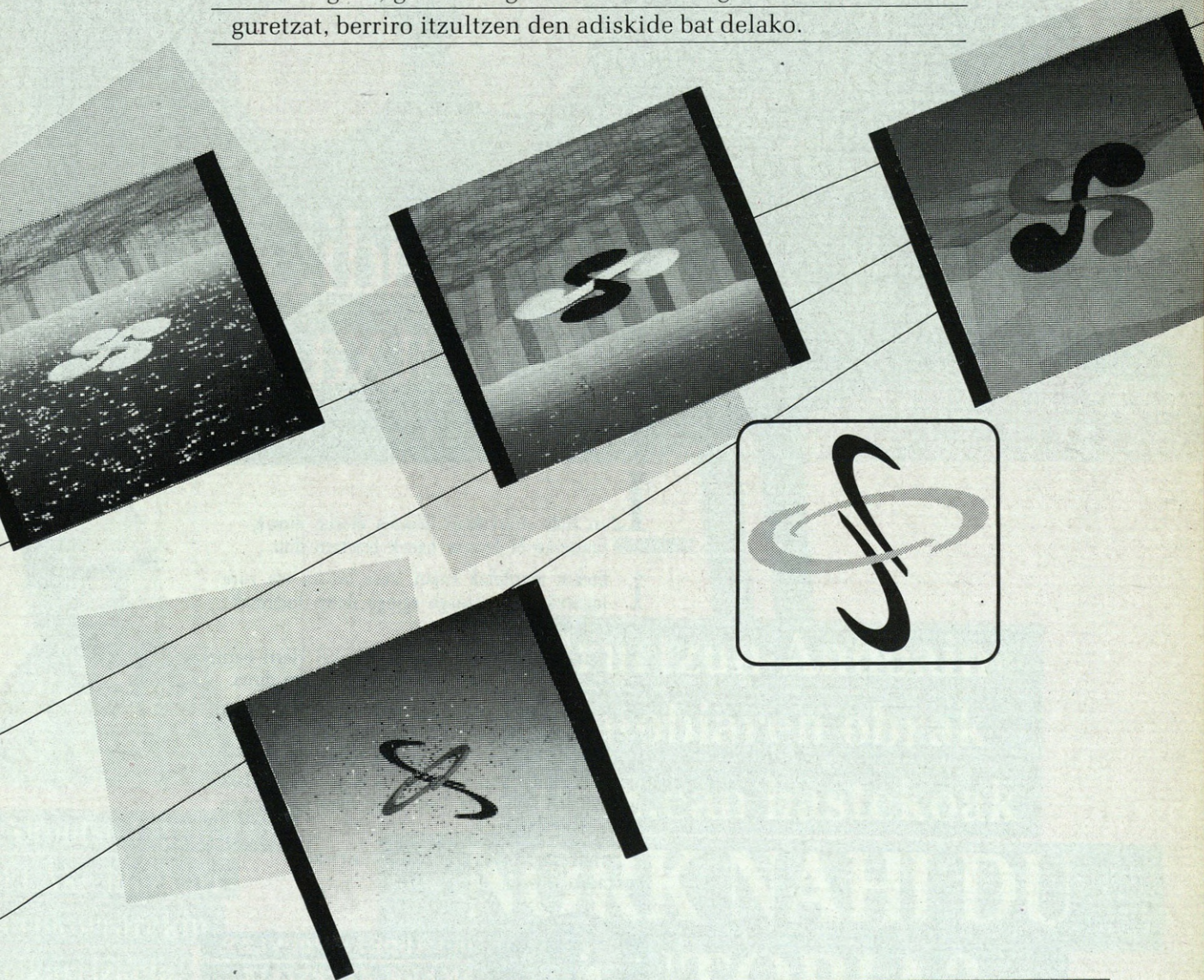
Eta badakigu ze, zuk aukera zenezakeelako, guk besteek baino hobeto lan egin behar dugula.

Eta horretantxe ari gara.

Zerbitzu berriak sortuz. Bulegoak zabalduz. Zure eguneroko bizitzan lagunduko dizuten produktuak gehituz.

Eta, guztiaren gainetik, bezeroa gauzarik inportanteena delako zerbitzu-jarrera mantenduz.

Zu gabe, gu ere ez ginatekeelako izango. Eta bezero bat, guretzat, berriro itzultzen den adiskide bat delako.

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA

172 BULEGO, 656.000 BEZERO, 171.000 MILIOI AURREZKIA...

Euskadiko Kutxa

Lan Kide Aurrezkiari fidatzen diozun diruak, funtsezko bi funtzio hauek betetzen ditu:

1 Etekin mardulak eman, zure bizitza eta zure ingurukoena erosoago egingo duten interesak eta zerbitzuak produzituz.

2 Gurekin batera lan egitean, Euskal Herri barneko Gestio Sozial jakin batean erabili zure dirua.

Gaur, 173 kooperatiba, elkarturekin, eta berorien garapenean zuzenki parte hartzen duten 20.000 bazkide eta zeharka diharduten beste 700.000 pertsonarekin, ikusi besterik ez dago zer-nolako mailetaraino iritsi den Lan Kide Aurrezkia azken 26 urteotan bakarrik.

Horrexegatik da Lan Kide Aurrezkia Euskadiko Kutxa.

CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa